

POHJA - -

PUHEITA JA KIRJOITUKSIA

KOONNUT

N. R. AF URSIN

KUSTANTAJA:

SOSIALISTIN KIRJAPAINO-OSUUSKUNTA I. L.

92 URSIN

POHJA

PUHEITA JA KIRJOITUKSIA

KOONNUT

N. R. AF URSIN

Työväenliikkeen kirjasto

995613 varasto

92 URSIN

Ursin, N. R. af

Pohja : puheita ja kirjoituksia

KUSTANTAJA

SOSIALISTIN KIRJAPAINO-OSUUSKUNTA I. L.

TURKU 1909.
SOSIALISTIN KIRJAPAINO-
OSUUSKUNTA I. L.

Esipuhe.

Muutammat aatetoverit arvelivat, että voisin kokoamalla joukon entisiä kirjoitelmiani yhdeksi kokoelmaksi hyödyttää yhteistä asiaa. Tämä arvelu on antanut aiheen teoksen julkaisemiselle. Aivan varmaan tulee moni väittämään, että olen siihen ottanut ilmeisesti vanhentuneita asioita. Olen kuitenkin katsonut useita seikkoja ehkä hyvinkin läheisen tulevaisuuden kannalta, kuten esim. yleistä äänioikeutta. Totta on, että kirjoitukset olisivat saaneet melkoisesti toisenlaisen muodon ja sisällön, jos olisin ne nyt kirjoittanut. Mutta silloin olisikin syntynyt aivan uusi kirja eikä kokoelma entisistä kirjoituksista. Nyt sitä vastoin nämä esiintyvät aivan semmoisina kuin ne alkuansa olivat: ainoastaan peräti tarpeettomat lauseet ovat jätetyt pois eikä mitään tähdellistä ole lisättykään. Kun kirjoitukset ovat vallan eri aikoina syntyneet, on tietysti sattunut, että välistä sama ajatus on toistamiseen lausuttu. Kirjoitusten poiminta on muuten tehty sillä perusteella, että melkein yksinomaan on otettu semmoisia, joilla nykyään voi olla jonkunverran enemmän merkitystä. Niistäkin on moni, kuten esim. „Välikysely“ (Työväenkalenterissa 1909), „Luokkataistelu ja ihmisrakkaus“ (Kansan joululehdessä 1909), „Ferd. Freiligrath“ (Raatajain joulussa 1909) erityisistä syistä jäänyt syrjään tästä kokoelmasta.

Turussa, 20 p. marrask. 1909.

Tekijä.

Valtiollisesta äänestysoikeudesta.

„Kansanvaltaisessa valtiossa on jokainen, jolla ei ole äänestysoikeutta eikä toivoakaan saada semmoista, aina tyytymätön tahi hänellä on samat tunteet kuin miehellä, jota yhteiskunnan yleiset asiat eivät koske, jonka tulee tyytyä siihen, että muut hoitavat näitä asioita, jolla ei ole muuta tekemistä lakien kanssa kuin totella niitä ja joka yhteisiin asioihin ja rientoihin katsoen vaan on yksinkertainen katselija. Tässä asemassa hän tietää yleisistä asioista ja pitää niistä huolta melkein yhtä paljon kuin keskisäädyn nainen mieheensä ja veljiinsä verraten.

Huolimattakin kaikista näistä asianhaaroista on se mieskohtaista vääryyttä, jos kieltää keneltäkään tuota alkuperäistä oikeutta äänestää asioista, jotka koskevat hänen etujansa yhtä hyvin kuin kenenkään muun, ellei sillä tahdota estää suurempia onnettomuuksia. Jos häneltä voi vaatia veroja, jos häntä voi pakoittaa taistelemaan maansa edestä, jos häneltä vaaditaan ehdotonta tottelevaisuutta, tulee hänen ainakin saada tietää minkä tähden, antaa tahi kieltää suostumuksensa, saada käsityksensä niin suuressa arvossa pidetyksi, kuin sille tulee arvoa antaa, eikä sen enempää. Täysikäisessä ja sivistyneessä kansassa ei saa löytyä hylkiöitä, ei ketään saa pakoittaa toimettomuuteen, ellei hän itse siihen ole syypää. Jokainen ihminen on halvennettu, tietäköön hän siitä tahi ei, kun muut häneltä kysymättä anastavat rajattoman vallan hänen ylitsensä. Ja vaikka me otaksummekin paremmin järjestettyä valtiota, kuin se on, jonka ihmisjärki tähän asti on luonut, niin se ei ole toden mukaista, että niitä, joi-

den kanssa näin menetellään, kohdeltaisiin samalla oikeudella kuin niitä, joilla on asiassa oma äänensä. Hallitsevat henkilöt ja hallitsevat kansanluokat ovat pakoitettut ottamaan niitten pyrintöjä ja toiveita lukuun, joilla on äänestys-oikeus; mutta niitten suhteen, joilla tätä oikeutta ei ole, ei mikään pakoiita hallitsevia semmoiseen ja vaikka nämä olisivat kuinka hyväntahtoisia, ovat ne kuitenkin yleensä niin kiinni asioissa, jotka vaativat heidän suurinta tarkkaavaisuuttansa, että heillä ei ole aikaa ajatella sitä, mitä voivat rankaisematta laiminlyödä. Sen takia ei mikään äänestysjärjestys voi olla pysyväisesti tyydyttävä, jos sen kautta joku sääty eli henkilö on ehdottomasti pois suljettu tahi jos äänestys-oikeus ei ole avoina kaikille täysikäisille henkilöille, jotka siihen tahtovat osaa ottaa.“

Näin kirjoittaa Englannin suuri ajattelija John Stuart Mill.

Mimmoiset ovat nyt olot todellisuudessa? Vastaa-atko ne tässä esitettyjä periaatteita?

Tähän sopii vastata: asiat käyvät yhä enemmän tähän suuntaan ja tätä menoa on vihdoin aivan turhaa vastustaa. Mutta suuria puutteellisuuksia, vajauksia löytyy vielä.

Varsinkin kolme estettä asian toteuttamiselle ovat yleisempää laatua ja yhteisiä useammissa valtioissa. Ne ovat ikäraja, sukupuoliraja ja varallisuusraja.

Tavallinen yhteiskunnallinen täysikäisyys ei ala kaikissa valtioissa samasta vuodesta. Yleensä on useimmissa valtioissa, kuten meilläkin täytetty 21 ikävuosi määrätty rajaksi. Tämän mukaan on valtiollinenkin täysi-ikäisyys, se on äänivaltaisuus yleensä asetettu. Muutamassa valtiossa on valtiollinen täysi-ikäisyys riippuva korkeammasta ikärajasta kuin yhteiskunnallinen, päinvastoin taas toisissa. Ei näytä olevan mitään pätevää syytä näitten molempien täysi-ikäisyyksien eroittamiseen eikä niiden tarvitse käydä yli 21 vuoden. Vaalikelpoisuuteen vaaditaan yleisesti vähän korkeampi ikä, ja tässä vaatimuksessa voi olla enemmän perää,

koska ehkä valtiomiestoimen täyttäminen voi kysyä enemmän kypsyyttä.

Toinen este on sukupuoli, nimittäin siten, että naiset melkein kaikissa valtioissa ovat suljetut äänestyksestä pois ainoastaan siitä yksinkertaisesta syystä, että he syntyessään satunnaisesti muodostuivat naisiksi eikä miehiksi. Tämä huutava vääryys, jota ei puolusta toinen vääryys heitä kohtaan, että heiltä on kielletty paljon muutakin, joka muuten oikeuttaisi heidät äänestämään, on tosiaan niin selvä, ettei se kaipaa sen enempää selitystä. Muutamissa Amerikan valtioissa on naisillekin annettu valtiollinen äänestysoikeus eikä siitä ole johtunut mitään sanottavia haittoja. Hyvin vähässä määrässä on naisilla muualla valtiollista äänestysoikeutta. Että asia on kypsymässä, todistaa se seikka, että jo v. 1867 äsken mainittu Stuart Mill sai Englannin alihuoneessa ehdotuksellensa 73 ääntä 269:stä se ei ole paljoa vaille $\frac{1}{3}$.

Mutta kaikkein pahin este yleisen äänestysoikeuden saavuttamiselle on kuitenkin varallisuusraja: se on se määräys, että täytyy löytyä vissi varallisuus ennen kuin saa äänestää. Tätä määräystä on koetettu kaikenlaisilla keinoilla ja väitteillä perustella ja ylläpitää. Ei kukaan tietysti julkene väittää, että varallisempi kansalainen itsestään olisi oikeutetumpi äänestämään kuin köyhempi; tuota vanhaa sääntöä on toisella tavalla koetettu puolustaa. On sanottu, että varallisuus on todistus sivistyksestä ja mitä suurempi varallisuus sitä suurempi sivistys yleensä. Että tämä väite ei pidä paikkaansa, vaikka siihen lisääkin tuon sanan „yleensä“, on jotenkin selvä, jos menee tavallisten alkutietojen yli. Kohtuullisen varattomuuden käsissä on nykyään ainakin yhtä suuri tietomäärä kuin varallisuudellakin ja varallisten miesten päässä yhtä paljon tietojen puutetta kuin hyvinkin köyhillä miehillä. Jokaisen jotenkin järkevän ihmisen täytyykin myöntää, että tällainen varallisuuden perustus ei suinkaan anna mitään takeita siitä, että ymmärtäväisemmät ihmiset päättävät yleisistä asioista: enimmäkseen päinvastoin

kylmä raha ja siitä johtuvat itsekkäiset vaikuttimet. Ainoastaan jos tämä perustus lasketaan aivan alhaiseksi, voi se olla jonkun sivistyksenkin ilmaisijana; mutta silloin onkin paljoo selvempi, jos joku sivistysmäärä, esim. luku- ja kirjoitustaito tahi jompikumpi, kuten muutamissa valtioissa, pannaan äänestys-oikeuden perustukseksi. Unkarissa, jossa vielä vaaditaan varallisuutta äänestys-oikeuden käyttämiseen, saavat kuitenkin tieteellisen akatemian jäsenet, professorit, taiteilijat, opettajat, lääkärit ja monet muut korkeamman oppinsa nojalla äänestää huolimatta varallisuutensa tilasta: tämä on siis joku kummankin perustuksen yhdistäminen ja samallinen järjestelmä on Italiassakin.

Löytyy vaan kaksi väitettä, joilla on jonkinlaisella näennäisellä oikeudella puolustettu varallisuuden vaatimista. Toinen on, että vaan jossakin varallisuudessa elävä henkilö voi äänestää itsenäisesti, huolimatta toisten vaikutuksesta. Tämäkään väite ei kuitenkaan merkitse juuri mitään. Sillä kun äänestys on suljettu, ei voi tulla pelko äänestyksessä kysymykseenkään: ei kukaan tiedä, miten kukin on äänestänyt eikä siis lahjomineenkaan voi mitään aikaansaada. Suljettu äänestys on sen tähden aivan yleinen valtiollisissa vaaleissa; suullinen ainoastaan poikkeuksena. Kuinka vastenmielinen tällöinen äänestys on vallanpitäjille ja vanhoillisille, näkee siitä että Englannin ylihuone vasta 1871 suostui tähän, vaikka alihuone jo 13 vuotta ennen oli semmoisen ehdoituksen hyväksynyt. Edellinen huone koettikin päästä asiasta helpommin sillä, että ehdotti vapauden valita molemmista äänestystavoista toisen tai toisen: kun tämä ei onnistunut, vaativat he, että suullinen äänestys pidätettäisiin kirjoituksessa taitamattomille ja että laki kävisi käytäntöön vasta 7 vuoden perästä. Mutta tuskin erehtyynee, jos väittää että yhteiset itsekkäiset edut hyvin usein vaativat varakkaimpienkin äänestämään vastoin vakuutustaan: sehän on kovin tavallinen ilmiö.

Toinen väite varallisuuden hyväksi on, että on väärin antaa sille, joka ei maksa suoranaista veroa val-

tiolle oikeutta määräämään veroakantavien maksuja valtiolle. Muutamilla valtioilla onkin sentähden varallisuuden perustus säilytetty, ainakin siten, että suoranaisen olkoonpa alhaisenkin veron suorittaminen on äänestys-oikeuden ehtona. Muu vaara tästä tuskin syntynee, kuin että köyhemmät jossain määrässä äänestävät suuremmat maksukuormat varakkaimpien niskoille ja se ei lienekään niin kovin vaarallista. Jolla enemmän on, se jaksaaakin enemmän kantaa. Paljoa suurempi vaara voi syntyä siitä, jos valtiollinen äänestys on riippuva suoranaisen veron maksamisesta, että hallitus vähentää tämän veron, kuten esim. on ollut kysymys maaveron lakkauttamisesta ja täten ryöstää äänestys-oikeuden useammilta kansalaisilta. Sitäpaitse kokemus niistä maista, joissa yleinen äänestys-oikeus jo kauvan on ollut olemassa, ei yhtään puhu siihen suuntaan, että tarvittaisiin liioin pelätä varakkaampien kansanluokkien ryöstämistä moisella tavalla.

Huolimatta tästä ja monesta muusta pelottimesta onkin n. s. yleinen äänestys-oikeus nopeasti päässyt vallalle useimmissa sivistysmaissa. Valtiollisen äänestys-oikeuden käyttämiseen ei vaadita muuta kuin että on mies ja täysikäinen, nauttii kansalaisoikeutta ja hyvää mainetta eikä ole vararikon alainen. Muutamista näistä ehdoista löytyy vieläkin eri valtioissa helpoituksia, joista jo osaksi mainitsinkin. Ranskassa, Espanjassa, Norjassa, Kreikassa ja Portugalissa ei edes julkinen vaivaisapukaan estä äänestämästä. Sitäpaitse on jokaisella äänestäjällä, *olkoonpa hän kuinka rikas tahansa yleensä vaan yksi ainoa ääni.*

Jonkunlaisessa yhteydessä yleisen äänestys-oikeuden kanssa ovat muutamat määräykset, jotka monessa valtiossa ovat olemassa ja jotka tarkoittavat tämän oikeuden helpoittamista käytännössä. Usein ovat vaalit k:lo 9—4 ja joskus sunnuntaipäivänä, kuten Ranskassa ja Sveitsissä; valtiopäivämiehille maksetaan yleensä palkka, monasti suurikin. Samoin saapi monessa valtiossa asianomaisten kautta kukin vaalimies erityisen tiedon vaalin ajasta ja paikasta ynnä vaalilippukaavan.

Pahimpia seurauksia varallisuuden perusteesta on se, että monasti äänestys-oikeuden käyttäminen laista huolimatta voi riippua jonkun virkamiehen mielivalta. On todistettu asia, että esim. Tukholmassa juuri siihen aikaan, jolloin edusmiehiä tulee valita, moni vaalimies asetetaan varallisuuden rajan alle.

Mitenkä sitkeästi vanhoilliset pitävät kiinni omista eduistansa ja omasta vallastansa, kun edistyspuolue vaatii laajennettua äänivaltaa — siitä mainittakoon vaan pari valaisevaa esimerkkiä Englannista ja Ruotsista.

Vuosien kuluessa oli moni kaupunki Englannissa suuresti vaurastunut saamatta mitään vaalioikeutta edustajakamariin ja päinvastoin moni kaupunki niin rappeutunut, ettei ollut niissä kuin joitakin huoneita jällellä. Näillä oli kuitenkin äänestys-oikeus, mutta koska niissä asuvat henkilöt riippuivat jonkun mahtavan lähellä asuvan rahapohatan mielivallasta, eivät he edes uskaltaneetkaan julkisessa avoimessa äänestyksessä antaa ääntänsä vastoin tämän tahtoa. Tällä tavoin määräsivät nuo pohatat, jotka itse oikeutettuina istuivat ylihuoneessa edustaen puolta kansan eduskunnasta, alihuoneestakin $\frac{4}{5}$ osan välillisesti tahi melkein välittömästi. Englannin eduskunta siis ei ollut muuta kuin ylimysten edustus. Tämä kävi vihdoin liian raskavaksi. Ellei tahdottu varsinaista vallankumousta, oli epäkohta poistettava. Ja kuitenkin vastustivat vanhoilliset minkä suinkin voivat. Siinä oli kysymys vallasta ja omista eduista. V. 1831 esitettiin muutosehdotus. Ei ollut paljon toivoa saada sitä läpiajetuksi, koska vanhoilliset hallitsivat välittömästi ylihuoneessa ja välillisesti alihuoneessa ja *molempien* päätöksestä menestys riippui. Mutta asia oli itsestään hyvä ja asianajat innokkaat. Vanhoilliset esittävät, että muutosehdotus jaettaisiin kahteen osaan: että ensin äänestettäisiin, mille kaupungeille annettaisiin äänestys-oikeus ensi kerran ja miltä se otettaisiin pois. He eivät aikoneet vastustaa edellistä ehdotusta, mutta sen nojalla saada jotakin kannatusta kansassa toisen puolen hylkäämiseen. Tämä ei kuitenkaan onnistunut.

Kuninkaallisia vaunuja heitettiin kivillä ja vanhoillisten pääministerille huudettiin „hirsipuuhun.“ Nyt hyväksyivät ylimyksetkin vihdoin lakiehdotuksen, kun vertakin jo oli vuodatettu ja yleinen kapina lähellä. Ja kuitenkin saivat vaan ne äänestys-oikeuden ja yhden äänen, jotka maksoivat 250 m. veroa tahi maalla yleensä tilan vuokraa 1,250 m. eikä sittenkään saatu edes 1 miljoona vaalimiehiä. Varsinaisella työkansalla ja pienemmillä käsityöläisillä oli vaan 31 % kaikista äänistä ja v. 1867 ei näillä ollut kuin 26 %. Varsinkin tämän johdosta laajennettiin varallisuusperusteen alentamisella viime mainittuna vuonna äänioikeus noin 2 miljoonalle lisää, etupäässä kaupunkien työkansalle. Sama vastustus ja sama keinottelu vanhoillisten puolelta ja vihdoin heidän täydellinen tappionsa. V. 1884 sai taas 2 miljoonaa, etenkin alhaisemmasta maalaisväestöstä, äänestys-oikeuden. Ylihuone hylkäsi ensin ehdotuksen; 300,000 ihmistä marssi silloin hyvässä järjestyksessä Hydepuistoon, jossa jo lausuttiin väitteitä ylimyshuoneen tarpeettomuudesta ja vanhoilliset peräytyivät taas. Nyt on jo noin 6 miljoonalla äänestys-oikeus Englannissa.

Ruotsissa oli ennen v. 1865 samanlainen eduskunta kuin meilläkin, mutta silloin hyväksyivät säädyt n. s. kaksikamari-järjestelmän, joka melkein koko Euroopassa — paitsi Saksassa ja Kreikassa (yksi kamari) — on vallalla. Kuten sen luoja, valtioministeri De Geer itsekin myönsi, ei se ollut liian vapaamieliselle perustukselle asetettu. Sentähden heräsikin varsinkin v. 1880, 1881, 1882 vuosien valtiopäivillä toisessa kamarissa sangen vilkas harrastus äänivallan laajentamiseksi. Varsinaiset vanhoilliset s. o. ensimmäinen kamari eivät kuitenkaan tähän suostuneet. V. 1884 päätettiin panna toimeen yleinen tutkimus, mitkä kansaluokat hyötyisivät enimmiten äänirajan muutoksesta ja saatiin se hämmästyttävä tulos, että varsinainen työkansa siitä hyötyisi niin suurella määrällä, että asia kävi oikein peloittavaksi. Tekisi ennen mieli sanoa naurettavaksi, sillä mitä tapahtui tämän johdosta?

Nuo ennen niin vapaamieliset herrat toisessa kamarissa muuttuivat yht'äkkiä vanhoillisiksi ja heidän harastuksestansa äänivallan laajentamiseksi ei sitte ole kuulunut mitään. Se oli niin opettavaista, että meikälaiset täällä Suomessakin kävivät samoja jälkiä s. o. muuttuivat vanhoillisiksi valtiollisessa suhteessa!

Lopuksi muutamia sanoja omista oloistamme. Aatelista ja pappis-säädystä ei ole paljon sanomista; ne eivät juuri suuressa määrässä edustakaan Suomen kansaa. Mutta äänestyoikeus porvaris- ja talonpoikais-säätyynkin katsoen ei ole liiaksi kehuttavalla kannalla. Ensiksi ovat porvarissäädystä pois-suljetut kaikki „ne, jotka toisen palveluksessa tahi alituksessa työssä ovat tahi päiväpalkkalaiset tahi muut senkaltaiset, jotka elätävät itsensä satunnaisella työnteolla; samoin myös ne, jotka vaan omaksi elatukseksseen jotakin elinkeinoa harjoittavat“; se on suureksi osaksi varsinainen työväestö, vaikka se ei olekaan palkkaussäännön alainen, eli toisin sanoen nauttii joltakin määrättyä palkkaa ja ruokaa. Tähän tulee vielä, että tuo lakipykälä ei ole niin selvä, ettei sitä voisi eri tavalla tulkita. Talonpoikais-säädystä s. o. maalaisväestöstä ovat valtiollista äänestyoikeutta vailla maalla asuvat aatelittomat virkamiehet, kansakouluopettajat, lukkarit, käsityöläiset ja maa-kauppiat (ellei heillä ole manttaliin pantua maata), torpparit ja kalastajat. Paljoa suurempi epäkohta on kuitenkin se, että meillä köyhässä maassa käytetään n. s. *ääniasteikkoa, mikä ei ole käytännössä missään muualla sivistyneessä mailmassa*, paitse tavallansa Preussin kuningaskunnassa ja Rumaaniassa. Tämä järjestelmä, joka antaa yhdelle henkilölle enemmän kuin yhden äänen, jopa 25:kin, vieläpä joskus enemmän on niin luonnoton, varsinkin kun meillä äänestyoikeus perustuu varallisuuteen (400—800 mk. kaupungeissa), että se jo aikoja sitte olisi uudemman ajan hengähdyksestä mennyt manalaan, ellei se olisi kietoutunut kielikysymyksen kanssa yhteen. Tämä on melkein valitettava seikka valtiollisen elämän kannalta, vaikka taas juuri se kielikysymyksen nopea lähestyminen lop-

puansa toiselta puolen voi kiiruhtaa tätäkin äänestys-asiaa. Siihen ei tarvitakaan muuta kuin että kunnallisasetus kolmen säädyn päätöksestä saadaan muutetuksi — johon nähtävästi vaan tarvitaan joku kymmenkunta ääniä lisään porvarissäädystä. Se ei siis ole pitkä ajankysymys. Ja onkin hyvä, ett'ei se viivy kauan. Sillä alhaisempi väki tahtoo määrätä isänmaansa asioitten menoa suuremmassa määrässä kuin ennen ja se on tähän aivan oikeutettukin. Muuten voisi tapahtua, että liiallinen vastustus meillä, kuten esim. Ruotsissa synnyttäisi vaarallisempiakin liikkeitä sen keskuudessa, jotka häiritisivät asiain rauhallista kulkua. *Ja idässä voitaisiin sanoa, ett'ei Suomen säädyt edustakaan koko Suomen kansaa ja sekin on jotenkin vaarallinen asia.*

Aura, 3/5. 12. 1891.

Puhe,

pidetty raittiusyhdistys Taimen juhlassa 20. 12. 1891.

Eräs syvämietteinen ajattelija on lausunut luonnosta kokonaisuudessaan, että siinä „kaikki vaihtelee“. Pienestä siemenestä syntyy esim. taimi, taimesta kasvi, joka kukkii, panee uusia siemeniä ja — kuolee. Elämä kuolee ja kuolema elää uudestaan. Mutta ei mikään elämä yleensä tahdo sortua, sammua muusta kuin pakosta. Kauniisti kuvailee suuri runoilija Rückert „kuolevan kukankin“ vienoa surumielisyyttä, kun se jättää auringolle viimeiset jäähyväisensä; vaikka se vakuuttaakin kuolevansa ilman surua ja huokausta.

Niin kuin yksityisten on kansojenkin laita. Moni kansa on aikojen kuluessa sortunut; moni semmoisenkin, joka kerran on ollut suuri ja mahtava on tykkänään tahi melkein tykkänään kuollut. Missä on nyt assyrialaisen ja persialaisten suuret maailman

kansat, missä mongoolien, jotka pitivät venäläisiä 200 vuotta häpeällisen ikeensä alla? Mutta ei mikään kansakaan kuole muusta kuin pakosta, jokainen kansakin taistelee olemuksestansa ja sen täytyykin, taistella, jos se tahtoo elää. „Elämä on taistelua“ kansojenkin kesken.

Ennen muinoin kun kansakunnat törmäsivät yhteen, tapettiin niin paljon kuin mahdollista voitetuista. Myöhemmin ruvettiin ymmärtämään, että tämä menettely olikin epäviisas: nyt tehtiin voitettut voittajien orjiksi. He saivat antaa työvoimansa toistenkäytäväiksi ja heidän sallittiin tästä hinnasta elää. Näin syntyi orjuus. Mutta maailma edistyy. Orjuutta ruvettiin katsomaan häpeäpilkuksi ihmiskunnalle, ainakin sen n. s. raaempaa puolta ja se poistettiin. Voitettu kansa ei enään joudu voittajan varsinaiseksi orjaksi, vaan ainoastaan hänen käskyläiseksensä: voittaja kuolettaa voitettun kansan itsenäisyyden ja omintakeisen kehityksen ja koettaa vähitellen sulattaa toisen itseensä. Se on hienompaa, henkistä orjuutta; se ei tapa ruumiillisesti, vaan henkisesti, mutta se tappaa kuitenkin. Ja tämmöistäkin henkistä kuolemata vastaan taistelee jokainen kansa, minkä voi. Se aika kyllä kerran vielä koittaa, jolloin ei henkistäkään orjuutta ihmiskunnassa sallita, jolloin jokainen kansa saa elää omantakeista elämätänsä. Se kansa joka siksi ajaksi pelastuu, se on pelastettu ijäksi päiväksi. —

Sorron alainen kansa nousee usein julkiseen ka-pinaan sortajaansa vastaan, mutta monasti on tämmöinen aseellinen vastarinta turha. Ja nykyään on ihmiskunta jo muuttunut niin henkiseksi, että mahtavat henkisetkin aseet yleensä riittävät. Mitä *itsetietoisemmaksi* kansa tulee, sitä paremmin voi se vastustaa ulkonaisia vaikutuksia sen sortamiseksi. Ja itsetietoisemmaksi tulee kansa etenkin siten, että sen sivistys kohoaa, sen tietomäärä enenee, sen siveellinen voima karttuu. Mutta toisellakin, sangen tehokkaalla tavalla voi kansa henkisestä orjuudesta pelastua. Mitä laajemmalle kansaan *yleisten asiain har-*

rastus leviää, sitä voimakkaampana se esiintyy. Paljoa vaikeammaksi käy pakoittaa itsetietoista, yleisiä asioitaan harrastavaa kansaa henkiseen orjuuteen: sen on kokemuskin kyllin näyttänyt. Yleisten asiain harrastus on sen takia koko kansassa ja sen *kaikissa kerroksissa* herätettävä eloon. Se vaikuttaa ylentävästi jokaiseen harrastavaan itseensä, poistaa hänestä itsekäisyyden ja opettaa häntä kääntämään huomionsa yleensä asioihin, jotka hyödyttävät suurempaa kokonaisuutta, vieläpä koko ihmiskuntaakin, eikä vaan häntä itseensä. Vaikka ensin tällaisessa pyynnössä olisikin jäännöksiä itsekkäisestä käsityskannasta, voi yleisiä asioita harrastava henkilö vähitellen kasvattaa ja totuttaa itseensä siihen, että hän käsittelee asioita puhtaasti isänmaalliselta ja yleisinhimilliseltä kannalta. Semmoisessa kansalaisessa kohoaa isänmaallisuus ja isänmaallinen mieli itsestään.

Ja yleisten asiain harrastuksesta seuraa toinenkin arvaamattoman suuri etu. Mitä enemmän eri kansan-kerrokset yhtyvät yhteiseen harrastukseen, sitä enemmän ne *voivat toisiinsa vaikuttaa ja yksinpuolisuus vältetään*.

Eri kansanluokat ovat kuin yksityiset ja kansat. Monessa kansassa on joku kansanluokka epätasaisessa taistelussa sortunut. Mutta ei mikään kansanluokka tahdo sortua, jokainen taistelee olemuksestansa. Ei se auta, että esim. alhaisempi kansanluokka valitsee tilaansa ja useampia epäkohtia; jos se ei tehokkaasti ryhdy taisteluun tilansa parantamiseksi ei tämä ikinä parannu. Se on selvää ymmärtämättömyyttä, jos luulee, että asiat menevät itsestänsä tahi että toinen kansanluokka (yksityisiä poikkeuksia lukuunottamatta) rupeisi sen asiaa harrastamaan. Ja se, joka ei muuta osaa, kuin valittaa, se on raukka. *Yhteisten asiainharrastusta* on tässäkin suhteessa välttämättömästi tarpeen.

Mutta siihen on vielä paljon muutakin tarpeen. Jos toinen vetää sinne, toinen tänne, ei voi syntyä mitään pysyvää tulosta. Sanottiin jo muinaisuudessa: „yksimielisyydellä asiat menestyvät, riitaisuuksilla hä-

viävät“. Taistelevassa kansanluokassa pitää löytymän *yhteisvaikutusta, yhteishenkeä*. Täytyy löytyä niin paljon ymmärtäväisyyttä, että voi jättää pienemmät, vähäpätöisemmät erimielisyydet sikseen, kun on kysymys suuremmista ja tärkeimmistä yleisistä asioista. Ja ennen kaikkea *ei saa hajottaa voimiansa*, aineellisia ja henkisiä pienempiin yhdistyksiin, vaan *kaikki, jos suinkin mahdollista ovat koottavat yhteen mahdavaan yhdistykseen, jolla on yhteinen tarkoitusperä*.

Ja vielä yksi tärkeä seikka. Joka asia, joka harastus kysyy suuressa määrässä taitavaa johtajaa. Se on siis itse asialle sangen tärkeitä että tarkoin punnita, kuka johtajaksi valitaan. Mutta kun hän kerran on valittu, täytyy osoittaa hänelle luottamusta eikä saa käydä kaikkia hänen pienempiäkin erehdyksiänsä morkkaamaan. Monella ei ole aavistustakaan, kuinka paljon vastuksia hänellä on voitettavina, kuinka monta yötä hän näitten takia on valvonut, kuinka kaikki asian vastustajat etupäässä ryntäävät häntä vastaan.

Aura, 23. 12. 1891.

Maan puolustuksesta.

Aseelliset varustukset mantereella ja merellä käytävän sodan varalle ovat viime aikoina käyneet kerrassaan suurenmoiseksi. Kaikki valtiot kilpailevat tässä suhteessa keskenänsä: kun toinen on enentänyt sota-voimansa, katsovat muutkin välttämättömäksi ryhtyä samanlaisiin keinoihin ja eri maitten sotajoukot ja laivastot kasvavat sen takia vuosi vuodelta yhä suuremmiksi. Tieto tuopi yhä uusia keksinnöitä ja soveltuvissa osissa nämä pannaan sodankäynninkin alalla käytäntöön: kun joku valtio on varustanut sotajoukkonsa esim. uusilla ampumakoneilla, eivät entiset kelpaa muissakaan valtioissa, koska nämä siten ovat joutuneet takapajulle ja vanhentuneelle kannalle s. o.

heikompaan asemaan. On aivan niinkuin olisi kysymys suuremman onnen ja onnellisuuden hankkimisesta ihmiskunnalle.

Todistukseksi siitä, miten suuressa määrässä sota-voimat ovat kasvaneet parissa kolmessa vuosikymmenessä, mainittakoon vaan Saksan seisova sotajoukko. Tämä oli v. 1872 350,000 miestä, 1875 401,659, 1881 427,274, 1887 468,400, 1890 486,983, 1893 557,093. Väestön luku on vv. 1872—1893 kasvanut 25% mutta sotajoukko 50%!! Saksan laivasto on kasvanut vastaavassa suhteessa, varsinkin vuodesta 1888.

Samoin ovat keksinnöt nopeasti seuranneet toisiansa. 1864 ja 1866 vuosien sodissa nähtiin selvästi, että takaa ladattavat pyssyt ehdottomasti voittavat edestä ladattavat ja Ranska hankki kohta tämmöiset kiväärit, vieläpä paremmat kuin entiset (Chassepot); sitten on kilpailu eri maitten kesken yhä jatkunut.

On huomioon otettava, että melkein kaikissa Euroopan maissa (ei kuitenkaan Englannissa) yleinen asevelvollisuus on päässyt vallalle ja niinkään seisovat sotajoukot s. o. joukot, jotka rauhan aikana eivät toimita liikoja, vaan etupäässä seisovat valmiina joko hyökkäämään johonkin tahi torjumaan tehtyjä hyökkäyksiä.

Syystä voidaan kysyä, minkä tähden ylläpidetään noita mahdottoman suuria seisovia sotajoukkoja, eikö olisi paljon parempi, jos ne vähennettäisiin melkoisesti tahi tykkänään poistettaisiin? Kolmesta syystä sanotaan niitä muka välttämättömästi tarvittavan. Ensiksi joka maan ja kansan oman itsenäisyyden turvaamiseksi. Tässä väitteessä ei ole mitään perää. Jokainen kansalainen on tosiaan velvollinen puolustamaan isänmaatansa ulkonaisia vihollisia vastaan, mutta tämä voi, kuten kohta saamme nähdä, tapahtua paljon paremmalla tavalla kuin suurten seisovien sotajoukkojen kautta. Toiseksi tarvitaan seisovia joukkoja ja valmiita laivoja markkinapaikkojen hankkimiseksi liiallisille tavaratuotteille, joita ei saa menemään kaupaksi omassa maassa. Mutta tähänkään tarkoituk-

seen ei noita aina valmiita, suuria sotajoukkoja ja laivoja kaivata, jos tuotanto järjestetään toiselle paljon paremmalle kannalle. Nykyään uhkaa sota tosin enimmäkseen siitä syystä, että tuotanto yleensä on aivan nurinkurisella kannalla. Kolmanneksi tarvitaan seisovia joukkoja, sanotaan, n. k. „sisällisiä vihollisia“ eli niitä vastaan, jotka eivät toimi hallituksen mielen mukaan. Mutta nykyinen valtiotiede aivan yleisesti väittää ja osoittaa, että hallitus on kansaa varten, eikä kansa hallitusta varten ja „sisäiset viholliset“ häviävät itsestensä, jos hallitus järjestää toimintansa kansan tahdon mukaan. „Sisällisiä vihollisiakin varten“ siis ei tarvita seisovia suuria sotavoimia.

Mutta juuri kansan sisällisen kehityksen suhteen tulevat nuo mahtavat seisovat sotajoukot sangen rasittaviksi ja ehkäiseviksi. Ensiksi ne toisinaan voivat itsekkään hallituksen ja vallanpitäjien käytyreinä tukahuttaa kaikki vapauden harrastukset ja lamauttaa kansan pyrkimistä eteenpäin eri aloilla, lyhyesti sanoen, muuttua itsekkäisyyden ja itsekästen pyrintöjen välikappaleiksi, varsinkin jos nämä, kuten usein, purjehtivat vale-isänmaallisuuden lipun alla. On tosiaan useammassa maissa nähty, että seisovat sotajoukot ovat synnyttäneet juovan — hyvinkin syvän — sotilasten ja siviilimiesten välillä, että jo univormun kantaminen, „jonka kansa verollansa maksaa,“ ikäänkuin oikeuttaa muun kansan ylenkatsomiseen ja että tällainen henkilö on jossakin etuoikeutetussa asemassa, melkein lakien, ainakin muutamien, ulkopuolella; muistettakoon vaan esim. vive l'armée'n („eläköön sotajoukko“) huutajia Ranskassa! Tällaiselle on sotajoukko melkein sama kuin isänmaa, kanssa on yhtä kuin hallitsevat kansaluokat ja varsinainen kansa on vaan luotu tottelemaan. Kun huudetaan: „eläköön isänmaa“, ei se suinkaan silloin tarkoita varsinaista kansaa, vaan hallitsevia kansanluokkia ja niiden etuja. Jokainen ymmärtäväinen näkee selvästi, että esim. Ranskan „isänmaanliitto“ työskentelee täydellisesti tässä hengessä. Ja tällaiset „isänmaanystävät“ ovat myös

sangen kärkkäitä sotajoukon avulla sulattamaan itseensä toisia kansakuntia riistäen heiltä väkivaltaisesti heidän oikeutensa ja lakinsa.

Seisovat sotajoukot eroittavat siis kansan kahteen osaan: aseelliseen ja aseettomaan joukkoon, hallitseviin ja totteleviin, vaikka tietysti sotaherratkin ovat kansansa palvelijoita, niinkuin kaikki virkamiehet — juopa on tosiaan niin suuri, että virasta eronnut siviilissäytyyn siirtynyt sotilas hyvin usein joutuu entisten sotatoveriensä halveksittavaksi. Ja tämän juovan laajentaminen on usein hyvinkin tahallinen. Entisen siviilimiehen vieroittamiseksi varsinaisesta kansasta pysytetään häntä sotapalveluksessa useampia vuosia kuin mitä oikeastaan tarvittaisiin — kaksivuotinen palvelus pidetään nyt ulkomailla *aivan yleisesti* riittävänä. „Kaupungin sivistävistä vaikutuksista pidetään sotamies kasarmissa huolellisesti erillään; ei mikään voisi olla pahempaa kuin jos hän tästä saisi sieluunsa jotakin. Kapakka ja porttola ovat ainoat „sopivat“ olopaikat isänmaanpuolustajalle hänen vapaina hetkinään . . . ja tulokset, jotka hän viepi kaupungista maalle, ovat kasarmin käytöstapa ja — paha tauti.“ Olkoonpa näissä sanoissa liottelua, paljon totta niissä myöskin ehdottomasti on! Ja totta on niinikään, että suurin osa seisovan sotajoukon harjoitusajasta kuluu toimiin, jotka kuolettavat sekä esimiesten että miehistön sielua eivätkä ole miksikään hyödyksi. Niin esim. suuri osa n. s. paraatimarsseista ja koruliikkeistä, joilla ei ole mitään merkitystä nykyajan sodassa.

Mutta kaikkein pahin seuraus seisovista sotajoukoista on se, että ne nielevät suunnattomia summia. Enempi osa valtioitten tuloista menee yleensä sotatarpeisiin. Ettei pieniä summia ole kysymyksessä, näyttävät meille esim. Saksan sotamenot. Viime saksalais-ranskalais sodan perästä v. 1872—1898 tekevät ne yhteensä yli 20,000,000,000 Smkkaa. *Yhdessä ainoassa* vuodessa (1896) olivat Ranskassa menot sotatarpeita varten noin 900 miljoonaa, Venäjän yli 1,000

milj., Italian (joka on konkurssin partaalla nykyään) 368 milj., Itävallan noin 450 milj. ja Englannin lähes 1,000 milj. Smkkaa. Ja menot lisääntyvät sikäli mitä monivuotisempi sotapalvelus on. Sen takia on esim. Venäjän ja Ranskan täytynyt todellisuudessa lyhentää sotapalvelus, vaikka laki paperilla on toisellinen — menot olisivat muuten nousseet liian korkeiksi! Ja selvää on, että, kun näin hirvittäviä summia menee sotamenoihin, sangen vähän jääpi muihin tarpeisiin, jotka tarkoittavat kansojen jalostuttamista ja aineellisen tilan kohottamista. Useimmissa maissa löytyy suuria nevoja ja loppumattomia soita, jotka olisivat viljelykselle kuivattavat; siten saisi joukko kansalaisia, varsinkin irtain ja työtön väestö toimeentulonsa; kulkuneuvoverkko olisi laajennettava kaikenmoisia kouluja olisi perustettava ja yleensä kansan henkistä kehitystä edistettävä — mutta valtion varat eivät riitä kun sotakuorma on niin painava. Ja kuka nämä oikeastaan maksaa, kuka pääasiallisesti sotapalveluksen suorittaa nykyisissä sotajoukoissa? Alemmat kansalaiset, työmiehet, ruumiillista työtä tekevät kansalaiset. He saavat kantaa sotapalveluksen raskaimman kuorman, he maksavat menot suuremmaksi osaksi välillisten verojen kautta ja juuri sen takia ylemmät kansalaiset useimmissa maissa eivät liioin arastele sotarasitusten lisäämistä. Sillä jos sotaverot menisivät ylempien kansaluokkien taskuista, niin ei hallitus tahi eduskunta, jossa varakkaimilla vielä on enemmistö, olisi niin valmis uusia lisäyksiä tekemään. Mitenkä isänmaallisuus monasti yläluokissa on keinotekoista, näyttää sangen selvästi se tosiasia, että kun suurempi sotalaiva erittäin edullisilla ehdoilla oli ostettava suuren ranskalais-saksalaissodan syttyessä, eivät Saksan rahamiehet siihen uhranneet juuri mitään, ennenkuin ensimmäiset voitot olivat ranskalaisilta saadut.

Mutta jonkunlainen lohdutus kaikessa tässä on se, että sota nykyaikana käy yhä mahdollommaksi. Tähän on varsinkin kaksi syytä. Nykyinen sota tu-

hoo vielä suuremmassa määrässä kuin ennen kaiken kaupan ja teollisuuden, aikaansaapi siten „kalliin ajan“ ja täydellisen mullistuksen kaikissa taloudellisissa oloissa. Ja tällöistä eivät kansat enää siedä, tyytymättömyys kasvaa monasti uhkaavaksi, jos sota ei koko kansan käsityksen mukaan ole välttämätön s. o. pääasiallisesti puolustussota. Ja hallitukset eivät voi sen takia ryhtyä kevytmieliseen sotaan, ett'ei tiedetä, eikö sisällinen tyytymättömyys puhkea ilmieliekkiiin juuri kun seistään ulkomaista vihollista vastaan, se tyytymättömyys, joka monessa maassa jo kauan on kytenyt ja jonka poistamiseksi *parannusten* toimeenpanemisella usein hyvin vähän on tehty. Silloin voisi itse hallituskin mennä kumoon. Ja vielä arveluttavampi asia on se, että sotajoukot tietysti ovat muodostettavat pääasiallisesti kansan alemmista kerroksista, että nämä yhä enemmän saavat valistusta ja oppia eivätkä enää mielellään tahdo mennä toisia ihmisiä tappamaan tahi näiden tapettaviksi. Kaikkein vähimmin he tahtovat käydä noitten n. s. „sisällisten vihollisten“ kimppuun, ehkä paljoa enemmän kuin ennen katsovat he näitä veljikkeeseen ja sisarikseen. Jos tyytymättömät ainekset nousevat julkiseen toimintaan ulkonaisen sodan aikana, niin eivät sotajoukot enää ole luotettavia näitä „sisällisiä vihollisia“ vastaan. Kun esim. neljäs osa Saksan sotajoukosta on samaa mieltä kuin sosiaalidemokraatit, niin ei ole hallituksen helppo käyttää sotajoukkoja viimemainittuja vastaan, jos sota syttyy sekä „ulkona“ että „sisällä“. Useammassa maassa, etupäässä Englannissa, mutta hyvin suuressä määrässä Saksassakin, vieläpä esim. Venäjällä, siirtyy yhä suurempi osa maata viljelevän kansan joukosta teollisuuden harjottajien riviin, ja tämä on sama kuin mielipiteitten muutos sotajoukossakin, sekä yhä enemmän sotamiehiä tulee tehdastyöväestön keskuudesta. Ja maalaisväestöönkin tunkevat uudet aatteet yhä suuremmassa määrässä tavalla tai toisella.

Sota käy tulevaisuudessa melkein mahdottomaksi toisestakin syystä. Keksinnöt sotatekniikin ja sota-

tieteen alalla edistyvät rivakasti ja melkein joka päivä tuo uusia keksinnöitä. Viiden millimetrin kivääri tappaa jo 4,000 metrin s. o. 4:n kilometrin välimatkan päässä, johon entiset pyssyt eivät kannattaneetkaan, 800 metrin päässä tuhoo se hyökkääjän tykkänään, sillä nykyiset kiväärit ampuvat paljoa nopeammin ja varmemmin kuin ennen. Ja nykyinen teräsluoti ei muodosta reikää satutettuun ruumiin osaan, vaan se vaikuttaa kuin dynamiittiräjähdyks, sen osat hajaantuvat ruumiissa tuhoten sitä perinpohjaisesti särkien luut jauhoksi. Ratsuväki on käynyt melkein tarpeettomaksi, koska satutusala siinä on liian suuri: jalkaväenkin täytyy vastedes samasta syystä edetä enemmän ryömien eli kyyryselkäisenä kyykistellen, kuin pystysuorassa asemassa kulkea; kiiltävät univormut tekevät aseman vielä vaarallisemmaksi, koska sen avulla vihollinen huomataan jo melkoisen matkan päässä; sotajoukon täytyy karttaaksensa varmaa kuolemaa hajaantua pieniin parviin, joten rohkeimmankin luottamus yksinäisyyden tunteen vaikutuksesta katoaa ja silloin on joukkojen ohjaaminen sangen vaikea — vaikea on jo siitäkin syystä, että nykyiset valtiot vievät sotatantereelle suunnattomia joukkoja: suurvallat asettavat yhteensä noin 13—14 milj. sotamiestä! Torpeedot, ilmatorpeedot ja torpedovenehävittäjät tekevät merellä yhtä paljon tuhoa. Ja tähän ovat sitte vielä laskettavat uudenaikaiset kanuunat, mitraljöösit ja muut suuret hävityskoneet.

Hävitys tulee nykyisissä sodissa — etupäässä suurvaltojen kesken — olemaan niin suunnaton, että syystä voi kysyä: kuka pitää huolta haavoitetuista ja kuka hautaa kaikki kuolleet? Mistä saadaan muonavaroja näille äärettömille laumoille? Ja vihdoin „jos sota syttyy, *ei yksikään asekuntonen mies voi jäädä kotiin*“ — näin on sanonut Saksan valtiokansleri, kreivi von Caprivi, joka oikeastaan oli sotilas.

Kaikki nämä seikat — ja lisäksi on vielä otettava savuton ruuti, jos se huomataan käytännölliseksi — tekevät sodat tulevaisuudessa yhä mahdottomammiksi.

Puolustussota tulee olemaan ainoa mahdollinen muoto nykyisellä järjestelmällä, mutta ellei hyökkääjää ole, ei tietysti puolustustakaan tarvita. Tämä ei ole niin ymmärrettävä, ettei mihinkään puolustustoimiin tarvittaisi ryhtyä; se tahtoo vaan sanoa, että nykyinen järjestelmä on elänyt aikansa ja on muutettava toiseen. Tietysti olisi kaikkein suotavinta, jos sotia ei yhtään olisi, jos suuren filosofin Kantin uneksima ikuinen rauha voisi heti toteutua ja kaikki riidat kansojenkin kesken ratkaistaisiin tuomioistuimen eli sovinto-oikeuden avulla. Että tämä on mahdollista jo meidänkin aikoinamme, näyttää selvästi Englannin Venezueelan riidan ratkaisu tällä tavalla v. 1895. Mutta vaikka me pyrimmekin siihen innokkaasti ja pontevasti ja vaikka me sinne epäilemättä pääsemmekin, arvelee Kautsky kuitenkin aivan oikein, että „kansojen alistuminen sovinto-oikeuden alle edellyttää semmoista asiain tilaa, jossa kaikki tärkeät kansainväliset riitakysymykset jo ovat ratkaistut; täydellisen sopu-sointuista tilaa kansojen kesken kaikissa elinkysymyksissä, niin että riitoja voisi syntyä ainoastaan pienemmistä asioista, joiden takia ei kukaan uskaltaisi ryhtyä sotaan“.

Jos siis seisovat sotajoukot ovat poistettavat — ja tämä on välttämätöntä, ellei tahdota syöstä kansoja taloudelliseen perikatoon —; jos sovintojärjestelmä niinkään vielä on mahdoton toteuttaa suuremmassa määrässä — silloin on jälellä vaan yksi järjestelmä, nim. niin sanottu miliisilaitos s. o. koko kansa on kyllä velvollinen tarvittaessa puolustamaan isänmaataan hyökkäävää vihollista vastaan, mutta riittävää harjoitusta joka mies hankkii vissin, suhteellisesti vähäisen ajan kuluessa, kuulumatta mihinkään seisovaan sotajoukkoon ja siirtyen tämän ajan lopussa tavallisiin askareisiin. Toisin sanoen: jokainen sotakuntoinen mies on samalla sotilas ja kansalainen, mutta etupäässä kansalainen, joka vaan on sotilas, mikäli isänmaan puolustus sitä vaatii. Miliisijärjestelmä on ikäänkuin joku „reservilaitos“. Samoin kuin reservistit, jos niitä

hyvin harjoitetaan, voivat suhteellisesti vähässä ajassa oppia tarpeelliset temput, samoin oppii miliisikin, mitä se tarvitsee jotenkin lyhyen ajan kuluessa; sillä aina on muistaminen, — minkä kokemus oikeaksi todistaa — että pääasiassa sodankäyntiä opitaan *käytännöllisesti* sotatantereella eikä paraatimarsseilla, jotka ovat yhtä joutavia kuin nykyinen sotilaselämä yleensä monessa suhteessa. Ricciotti Garibaldi, joka viime kreikkalais-turkkilaisessa sodassa Damokon luona vapaaehtoisten etunenässä taisteli niin loistavasti, vastasi sattuvasti, ehkä hiukan liioittelemalla, kysymykseen, mitenkä hänen joukkonsa niin kohta oli oppinut sillä tavalla taistelemaan: „pari käsitemppua, jotka ovat tarpeen, oppii parissa tunnissa. Kaikki muu on lorua, suurten herrojen loistoleikittelyä, sodassa aivan arvotonta“. Se, mikä vaikuttaa taistelun tulokseen, mikäli se nimittäin ihmisistä riippuu, on kunnollinen johto ja se sisällinen vakaumus, joka aina miliisiä elähyttää, että se taistelee jonkun aatteen puolesta, etupäässä isänmaan puolustamiseksi. Tämä siveellinen vaikutin on äärettömän tärkeä: semmoiset suuret sotapäälliköt kui Napoleon ja Blücher ovat sen takia miliisille antaneet täyden tunnustuksensa. Samoin on tuon niin suuresti kehutun sotakurin laita, joka muka vaan seisovissa joukoissa saadaan kyllin tehokkaaksi. Kun seisotaan sotatantereella vihollista vastaan, ymmärtää jokainen, että johtajan totteleminen on aivan välttämätöntä, ellei ehdottomasti tahdo syöstä kaikkia perikatoon — edellytys on silloin tosiaan, että on kysymys miliisistä, joka aina hyvin tietää, mitä kunnia ja isänmaanrakkaus siltä vaativat.

Miliisijärjestelmän hyvät puolet seisoviin sotajoukkoihin verrattuna ovat lyhyesti seuraavat. *Kaikki* asekuntoiset miehet saavat yhtäläisen riittävän sotilaallisen kasvatuksen, ilman että suuri joukko suljetaan kasarmiin viettämään suuressa määrässä henkeä kuolettavaa elämää. Lyhyempi harjotusaika sotapalveluksessa ei vaikuta niin rasittavasti varsinaisiin elinkeinoihin eikä siis vaadi niin suuria taloudellisia uh-

rauksia kansalta samalla kuin sotakustannukset muutenkin vähentyvät. Ja koska miliisijärjestelmä harjoittaa *kaikki* kansalaiset ja tekee ne ketteriksi ja voimakkaiksi, on tästä arvaamaton hyöty *koko* kansan kehitykselle. Sitäpaitsi vaatii miliisijärjestelmä voimistelun, turnaamisen ja miekkailun ynnä kaikenmoisen urheilun kehittämistä kouluissa, ampumaseurojen perustamista — Sveitsissä on niitä 3,000 ja näissä yhteensä 160,000 jäsentä: *meilläkin tämä aate olisi kehitettävä*, varsinkin maalla — sekä muuta samanlaista, joka on omiansa terveyttä ja reippautta edistämään jo *ennen* kuin astuu sotapalvelukseen. Miliisille voi tietysti tehdä harjoitusajan paljoa hauskemmakeksi, koska se ei niele niin paljon varoja kuin seisovat joukot ja sotamies tekee tehtävänsä suuremmalla halulla ja innolla s. o. paremmin ja tunnollisemmin. Luonnollisesti tulevat silloin vähentymään kaikenlaiset „sotakurin“ vaatimat pikkumaiset rangaistukset, karkaukset ja itsemurhat niinkään, jotka suuresti johtuvat jouten olostä, ikävyydestä ja niiden seurauksista. Hyökkäyssodat eivät liioin tule kysymykseen ja valtiokeikauksia ei enää voi tapahtua, sillä koko kansa on aseissa.

Miliisijärjestelmä on jo useasti näyttäytynyt sangen tehokkaaksi varsinaisen ammattisotilas-järjestelmän rinnalla. Puhumattakaan keskiajasta, ovat miliisit Cromwell'in johdolla Englannissa ja Amerikan suuressa vapaussodassa, Ranskan vallankumouksen miliisijoukot mainioine päällikköineen, miliisi Venäjällä (esim. Borodinon tappelussa) ja Unkarin vapaussodassa Görgey'n johdolla sekä vihdoin Gambettan ja Freycinetin vapaaehtoiset v. 1871 — kaikki tehneet ihmeitä ja nykyinen sotatiede on niiltä ja niiden toiminnasta oppinut suunnattoman paljon. Semmoiset suuret sotaherrat kuin *Cromwell, Blake, Moreau, Hoche, Massena, Jourdan, Soult, Görgey* olivat joko siviilimiehiä tahi tavallisia sotamiehiä, kun he ryhtyivät armeijoja tahi laivastoja johtamaan. „Suurinkin sotapäällikkö mikä milloinkaan on elänyt“, Napoleon, oli silloisten sotaherrojen mielestä alussa melkein kelpaamaton sota-

elämään ja niin kyllästynyt kasarmin kuolettavaan ilmaan, että ajatteli itsemurhaa. Miliisijoukkojen etunenässä hän kuitenkin sitte kohosi maailman etevimmäksi sotaneroksi. Ja miliisijärjestelmän paraimmista puolista on epäilemättä yksi sekin, että siinä aina kykenevin pääsee etusijaan, — mikä tavallisessa sotilaallisessa ammattijärjestelmässä ei suinkaan aina ole asian laita — hyvin usein päinvastoin.

Nykyään löytyy yksi valtioyhdistys, jossa miliisijärjestelmä on käytännössä, nim. Sveitsi. Siellä ei ole seisovaa sotajoukkoa ensinkään. Aseharjoitukset ovat kouluissa vielä vapaaehtoisia 10--15 vuotisille. 20 vuodesta on sveitsiläinen asevelvollinen, ensimmäinen harjoitusaika kestää 47—82 päivää ja sitte on vuosittain tahi joka toinen vuosi lyhyempi kertaamisaika (noin 10 p.). Pääasia on ampuminen ja sveitsiläiset ovatkin tässä suhteessa erittäin taitavia. Jokainen sotapalveluksesta laskettu mies saapi pyssyn ja patruonia kotiin, jotta he voisi astua taisteluun, jos tarvitaan. Sotamiehet ja alupseerit voivat päästä upseereiksi, jos sotakoulusta hankkivat kelpaavaisuustodistuksen, ja virassa kohoominen tapahtuu vaan ansion eikä iän mukaan, kuten laki tarkemmin määrää. Upseereilla ei ole suuri palkka, sotamiehiä pidetään kaikin puolin hyvin. Sveitsi asettaa 228,000 miestä paitse nostoväkeä. — Sveitsin miliisi ei ole mahdoton parantaa, mutta se on kuitenkin asiantuntijoilta saanut mitä kauniimmat kiitoslauseet: „se tekee jokaisesta kansalaisesta hyvän soturin eikä sen takia maa kadota yhtään kansalaista ja se riittää täydelleen suojelemaan maata ulkonaista hyökkäystä vastaan.“

Tietysti ei tällainen järjestelmä voi olla kaikille vallanpitäjille ja ammattisotilaille mieliksi. Moltke on sattuvasti lausunnut: „kiväärit ovat helposti jaetut, mutta vaikea on saada ne takaisin.“ Eihän semmoisen joukon kanssa voi ryhtyä hyökkässotaan eikä semmoisiin yrityksiin, joita ei kansa kokonaisuudessaan kannata. Sotilasvalta on miliisijärjestelmän kautta kadottanut merkityksensä ja valtansa. Ei silloin, kuten

Zolan oikeusjutusta tunnettu Paty du Clam teki, voi panna sotilasta 14 päivän arestiin sen takia, että tämä oli väittänyt „olevan paremman, että älykkäisyys hallitsee kansan kuin kanuuna.“ Eikä silloin sadatella semmoisia miehiä kuin Gambettaa ja Freycinetia, jotka pelastivat isänmaansa, muka sota-asioissa kelpaamattomiksi siviilimieheksi sotakouluissa varsinaisesti kasvatettujen puolelta. „Miliisijärjestelmälle kuuluu tulevaisuus ja ainoastaan sille“ väittää etevä sotilaskirjailija Bleibtreu. Saksan sotajoukon suuri uudistaja Scharnhorst on myös lausunut: „vasta miliisin kautta on kansan sotainen henki herännyt ja on innokkaasti ruvettu harrastamaan isänmaan itsenäisyyttä.“ Leon Gambetta, Ranskan kuuluisa diktaattori, polki maasta 1,200,000 miestä, kun hänen isänmaansa oli suurimassa hädässä ja pelasti sen niillä perikadosta. Hän ei enää tahtonut käydä kansallista taistelua sotajoukolla, vaan kansallisella aineksella. „Koko kansan piti olla hänen sotajoukkonsa. Ainoastaan harvat kannattivat häntä, sillä tuskin kukaan uskoi menestyksen mahdollisuutta. Näistä harvoista ei suurin osa ollut koskaan sotilaana. Ja kuitenkin onnistui hänen toimeen panna, mitä tahtoi.“ Näin lausuu eräs sotilas. Sama sotilas väittää, että ainoastaan miliisijärjestelmä voi pelastaa kansat taloudellisesta perikadosta. Vastukset ovat ajan pitkään voimattomat. Kansat ovat jo hereillä. „Joka tahtoo kukistaa kansojen ainoastaan näennäisesti luonteeseen asettuvan, todellisuudessa yhtä mittaa nousevan täys-ikäisyysliikkeen, on Xerxeen kaltainen, joka pieksi valtamerta: meri ei tunne iskua, vaan vierittää aaltojaan yhä eteenpäin.“ „Euroopan kansat, pitäkää vaari teidän pyhimmästä omaisuudestanne ja ymmärtäkää vihdoinkin, että korkein pyrintö ei ole sotilaana, vaan *ihmisenä* eläminen.

Nyky aika 1899.

Epätoivoonko vaipua?

Ei. —

Mennyttä vuosisataa on kutsuttu kansallisuuksien vuosisadaksi. Ja totta on, että kansallisuusaate melkein kaikkialla on 19 vuosisadalla joko syntynyt tahi herännyt uuteen, voimakkaaseen elämään. Eri kansakunnat ovat huomanneet, että, ellei kansallisuusaatetta kehitetä sen eri muodoissa, on kansa heikko eikä jaksu vastustaa ulkoa tulevia vaikutuksia. Tässä katsantotavassa on perää. Mutta asialla on varjopuolensakin, vieläpä sangen arveluttavakin. Kansallisen innostuksen, partiotismin vanavedessä käypi myös melkein kaikissa maissa chauvinismi eli jingoismi, kuten sitä Englannissa nimitetään, se aate, että valtakunnan rajojen sisäpuolella ei saa sallia muita kansallisuuksia ja kansakuntia pääaineksen ohessa, vaan on niiden ominaiselämä ehdottomasti hävitettävä. Tämä ahdas aate on monessa maassa vienyt sangen ikäviin tuloksiin. Pienet kansat, jotka ovat joutuneet suuremman kansan yhteyteen, eivät ole saaneet kehittää omaa yksilöllisyyttä, ja siitä on seurannut haittaa ja vahinkoa sekä tuolle pienelle että itse suuremmallekin kansakunnalle, vieläpä koko ihmiskunnalle. Kun molempien kansojen esihistoria ja katsantotavat ovat aivan erikoisia, eivät ne *milloinkaan* sula yhteen, mutta tällöinen yhteensulattamispolitiikka synnyttää vaan vihaa ja katkeruutta entisen hyvän välin sijaan.

Chauvinismi, suvaitsemattomuus toisia kansallisuuksia vastaan, ei olisi saanut niin paljon kannatusta ja vaikutusvaltaa, ellei olisi sitä ruvettu käyttämään mittenkin tarkoitusten saavuttamiseksi. Vuosisatamme on loppunut jonkunlaiseen reaktioonin, samoin kuin se alkoi ja reaktionin edustajat, uudistuspyrintöjen vastustajat ovat pönkittäöksensä valtaansa ottaneet suunsa täyteen sekä uskonnollisuutta että isänmaallisuutta, mutta todellisuudessa he eivät rakasta kansaansa eikä jumalaa, vaan etupäässä omaa itseänsä, vallanhimoansa ja omia itsekkäitä pyrintöjensä. Isän-

maallisuus ja uskonnollisuus ovat vaan peitteenä, jolla todelliset aiheet varsinaiselta kansalta koetetaan salata. Mutta selvänäköiset ihmiset kyllä huomaavat, mitä tuo usutus muitten kansakuntien kimppuun ja tuo uskonnon suojeleminen oikeastaan merkitsevät. Ja he odottavat uutta aikaa.

Tämä onkin tulossa. Sen näkee jokainen, joka nähdä voi. Kaikkialla koko Euroopassa käypi tuon reaktionäärisen ylävirtauksen ohessa mahtava, hyvinkin mahtava alavirtaus, joka ihmeteltävän nopeasti kasvaa, kasvaa vuolaan virran tavoin yhä vastustamatommaksi. Se tähtää uusia uria, suuria uudistuksia kohti. Ja tämä voima, jota vastaan vihdoin turhaan haetaan apua asevoimaltakin, se tuo uudistuksia kansakuntienkin keskuuteen, se antaa arvoa jokaiselle elinvoimaiselle, täysi-ikäiselle kansalle; semmoista ei silloin enää sorreta eikä vainota.

Tämmöinen kansa toivoo ja voi syyllä toivoa viimeiseen asti. Ja sen täytyy toivoa, voidaksensa pysyä täysin toimintakykyisenä. Mutta ennen kaikkia ei se voi vaipua välinpitämättömyyteen ja ilman sen enempää tyytyä muutosehdotuksiin, joita se ei hyväksy. Historia näyttää että semmoinen kansa aina julkisesti tai salaa on vastustanut — jos kohta laillisillakin keinoilla — ja että se on katsonut tätä menettelyä ainoaksi pelastuksen keinoksi. Ylevämielinen madame Stael on lausunut: „les individus doivent se résigner à la destinée, mais jamais les nations“ s. o. yksityisten ihmisten täytyy tyytyä kohtaloonsa, vaan kansakuntien ei koskaan.“ Ja sitä vähemmän se tyytyy, jos se jo on vanhassa ja varmassa viljelyksessä oleva talo, jonka pellot kasvavat, kun niihin vaan kylvetään“ — kuten Juhani Aho sanoo.

Vaan ennen kaikkea tulee *jokaisen* kansalaisen osottaa todellista isänmaallisuutta hiljaisessa, innokkaassa työssä kansansa kohottamiseksi. Jokaisella on toimialansa ja jos hän paraimman kykynsä mukaan tunnollisesti ja rakkaudella tätä hoitaa kansansa todelliseksi hyväksi, silloin on hän osoittanut oikeata isän-

maanrakkautta, joka uhrautuu muitten edestä. Meillä on ylioppilastalolla otsikkoryhmä, joka esittää Kleobis ja Biton veljeksiä vetämässä äitiänsä temppeliin, kun hän ei itse jaksanut käydä ja hevosia ei ollut saatavissa. Eikä mikään kansa ole niin tukalissa oloissa, ettei olisi sijaa hyödylliselle toiminnalle — sen on varsinkin jokaiselle pienelle kansalle opettanut suuri oppisämme J. V. Snellman. Mitä paremmin jokainen vähäpätöisinkin toimittaa velvollisuutensa kokonaisuutta kohtaan ahtaassakin piirissään, sitä parempi on koko kansan tila, sitä vankemmalla pohjalla se seisoo.

Luonnossa vaihtelevat syksy, talvi, kevät ja kesä keskenänsä. Kansojenkin keskuudessa on samoin. — Muutamat kyllä kuolevat, mutta ne ovat yhtä paljon suuria kuin pieniäkin. Toistuu tässäkin: ei mikään kansa kuitenkaan kuole, joka ei tahdo kuolla. Mutta se käypi monasti kiirastulen läpi ja — puhdistuu. Mutta epätoivoon ei mikään kansa saa langeta. Taivaan rannalla nousee yli maailman jo uusi kultainen aurinko.

Kun Viktor Rydberg, Ruotsin nerokas tietäjä, ensi kerran Louvren taidekokoelmassa näki meliläisen Afroditiin, oli hän kuulevinansa kuiskauksen hänen huuliltaan, kun hän muisteli erästä loistolehteä Helleenin kansan historiassa. „Hon talade till mig om ett litet folks förmåga att varda stort, när det höjer sig över sitt öde!“ hän puhui minulle pienen kansan kyvystä tulla suureksi kun se kohoaa kohtalonsa yli.

Päivälehti, 24. 12. 1900.

Mitä kansan tulee tehdä?

Matalimmassakin mökissä tiedetään ja ymmärretään jo, mistä oikeastaan on kysymys ja mitä lopullisesti on odotettavissa, jos asiat käyvät menojaan. — Mitä tulee kansan tehdä?

Sen tulee ensiksi poistaa seiniltänsä kaikki „epä-jumalien“ kuvat, olkoot ne minkälaisia tahansa ja hankkia sijaan kansamme todellisten hyväntekijäin ja suurmiesten kuvat. Kun näkee nämä *aina* ympärillensä ja ikäänkuin joka päivä seurustelee näitten henkilöitten kanssa, silloin muistaa vieläkin paremmin, että on suomalaisen, että on oma isänmaa, oma kansa, jonka edestä tulee uhrata yksityiset etunsa, ponnistaa kaikki voimansa niin kuin kaikki nuo suuret miehemmekin ovat tehneet ja siten perustaneet meille sen yhteiskunnallisen aseman, jolla me nykyään seisomme.

Ja sitte tulee jokaisen hankkia itsellensä Suomen perustuslait — kuntien pitäisi kustantaa yksi kappale jokaiselle kansakoululapselle — tutkia ne ja lisäksi asettaa omallekin seinälle kopion noista kirkoissa löytyvistä kaikkien hallitsijain perustuslakivahvistuksista, jotka niinikään facsimililla eli heidän alkuperäisillä nimikirjoitusjäljennöksillä varustettuina ovat ripustettavat kaikkiin julkisiin paikkoihin. Tietysti ei kukaan voi tämmöistä toimenpidettä suoraan vastustaa, kun hallitsijat todistettavasti ovat vahvistaneet perustuslakimme — alkuperäiset vahvistukset löytyvät valtioarkistossamme kaikkien nähtäväksi. Missä varoja puuttuu tähän tarkoitukseen, uhraavat varmaan varakkaamat roponsa mielihyvälläkin.

Muuten varsinaisen kansan, syvien rivien, tulee myös hankkia itsellensä semmoista kirjallisuutta, joka kohottaa sen itsetietoisuutta ja isänmaallista mieltä. Lukekoon se ahkerasti Runebergin Vänrikki Stoolin tarinat, Snellmanin ytimekkäät kirjoitukset isänmaallisissa aineissa, suuret kansanluomat Kalevalan ja Kantelettaren, joista mikä kansa hyvänsä voisi ylpeillä, Topeliuksen hehkuvat runot ja Juhani Ahon mestarilliset kuvaukset „Katajaisessa kansassa“. Tästä saapi jokainen henkistä ravintoa, ravintoa, joka täyttää sielun suurilla jaloilla aatteilla, joka aina vireillä pitää rakkautta tähän Suomen maahan ja Suomen kansaan ja opettaa hänelle, että „ilman jumalaa ja ilman sydäntä“ täytyy sen olla, joka ei tätä kansaa rakastaisi.

Isänmaallisen kirjallisuuden viljelemisellä vahvistuu jokainen kansalainen sisällisesti kaikkia koetuksia vastaan ja vaikka häneltä ryöstettäisiin kaikki, ei vielä ole keksitty keinoa, mitenkä ajatukset, henkimaailma, väkivallalla kitkettäisiin pois kuin rikkaruoho. Henkiinseen maailmaan voi ainoastaan henkisillä aseilla tunkea ja sen takia näemme semmoisissa maissa, missä tahdotaan kansaa kahlehtia, vallanpitäjien puolelta ryhdyttävän toimenpiteisiin, jotka etenkin tarkoittavat vapaan sanan tukahduttamista, mutta historia kuitenkin osoittaa, että nämä ponnistukset vihdoinkin raukeavat tyhjiksi. Ihmiset hakevat tavalla tai toisella korvausta — vaikkapa muista maista — salaa ja salaperäiset viestit vaikuttavat, kuten tunnettu, kahdenkertaisella voimalla. Herännyt kansa voi alistua *pakosta* vainon alle, mutta turhaan koettavat vallanpitäjät ajan pitkään saada kansaan tyrkytyksi, mitä se kerrassaan ei tahdo sulattaa — sen opin edessä täytyy mahtavimmankin alistua. Mutta juuri se seikka, että etenkin koetetaan kansan käsitykseen ja siten tahtoon henkisesti vaikuttaa, näyttää selvästi, että kaikki sen vastustajatkin katsovat tätä alaa vaarallisemmaksi ja tähdellisemmäksi.

Ja kasvatukseenkin on koetettu, mikäli mahdollista vaikuttaa. Mutta jos jokainen äiti alusta saakka istuttaa lapseensa rakkautta kansaansa, ja yhä edelleen pitää tätä tunnetta elävänä, silloin ei opetus koulussaakaan, vieraalla kielelläkään — vieläpä vieraitten opettajien kautta mitään suurta vaikuta. Ja opetettakoon lapsille myöskin, että suurimmat käskyt, se on *oikeus ja totuus ovat ennen kaikkea noudatettavat*, ettei kukaan ihminen saa näitä loukata, koska hän siten loukkaa korkeimman lakia, ja että se, joka niin tekee, ei ansaitse ihmisten kunnioitusta, vaan halveksimista, vielä enemmän, jos hän tekee sen luikertelemisellä ja kiertelemisellä; ettei tarvitse totella ketään, joka itse rikkoo pyhimpiä sitomuksia ja käskyjä.

Mutta älkäämme sen takia unhottako aineellista puolta. Muistakaamme, että aineellisuus on kaiken

olemisen pohja ja perustus. Koettakaamme tukea niiden aineellista toimeentuloa, joiden elämä on vaikeaa ja vaivaloista. Katsokaamme, ettei kansamme mene kahtia, kun toinen osa pannaan liian suurelle koetukselle aineellisessa suhteessa. Tukekaamme toisiamme taloudellisessa ahdingossa, kohottakaamme niiden tilaa, jotka sitä tarvitsevat varakkaampien kustannuksellakin. Kuka tietää, kuinka mahtavaa tukea nämä ainekset ehkä voisivat saada muualta. Meillä on työväenkysymys, meillä on torpparikysymys. Niiden takana on suuri joukko *omia* kansalaisiamme. Auttakaamme niitä. Edistäkäämme niiden pyrintöjä, ettei suurempaa juopaa synny *kaikille* turmioksi!

Ja naiset sitten kansassamme! Kuinka äärettömän paljon voivat ne tehdä sen hyväksi. Kuinka paljon isänmaallisen mielen ylläpitämiseksi kaikilla aloilla. Suomen naiset, ylhäiset ja alhaiset, käykää tehtäväänne!

Kaikki vaan rohkeasti eteenpäin! Ei vaipua toivottomuuteen, ei vaikeroida, ei nahjustella. „Hvad er Döden mod at leve uden Mod paa at leve“ — („Mitä on kuolema elämän rinnalla, jolta puuttuu uskallusta elää“) — huudahtaa Rakel Björnstjerne-Björnsonin „Over Ävnessä“ —.

Ei milloinkaan epätoivoon!

Olkoon tämä kansamme nykyinen ohjelma! Olkoon se vastapainoksi toiselle „ohjelmalle“, jonka toteuttamista viime aikoina on niin suurella nopeudella ajettu. Emme me silloin kuole, emme silloin joudu hukkaan.

*

„Mut kuolla pois et voi et saa: sä liian nuori oot;
Sä vielä työssä tarvitaan, vain vanhat poistukoot!
Ja vapauttas jos vainotaan, ä! ollos toivoton!
Sun hengen voimaas lannistaa on nyt jo — mahdoton!“

*

„Tääll' oli kansa Suomessa,
viel' on se; surun tuttu
se kaikk' on saanut koittaa:

sen alttius on rajaton,
se tyyni, vakaa, jäykkä on,
sen miehuus kuolon voittaa:
se kansa meidän kansa on.“

Dunckerin kuolinpäivänä 5. 7. 1900.

Päivälehti, 8. 7. 1900.

Luonteenlujuutta.

Des Menschen Thaten und Gedanken,
wisst,
Sind nicht wie Meeres blind bewegte
Wellen.
Die innere Welt, sein Mikrokosmos ist
Der tiefe Schacht, aus dem sie ewig
quellen.
Sie sind nothwendig wie des Baumes
Frucht,
Sie kann der Zufall gaukelnd nicht
verwandeln
Hab' ich des Menschen Kern erst
untersucht,
So weiss ich auch sein Wollen und
sein Handeln.

Fr. v. Schiller.¹

Kun tarkastaa tapahtumia ympärillensä, mikäli ne riippuvat ihmisten toimista, astuu selvästi monen ihmisen toiminnassa esiin eräs piirre, joka luopi heidän luonteseensä eriskummallisen valon tahi oikeammin sanoen eriskummallisen varjon. Se on luonteenlujuuden puute. Emme aina tarvitse käydä pitkälle huomataksemme tätä ilmiötä yleisessä elämässä. Mikähän on syynä siihen?

¹ Ihmisen teot ja ajatukset eivät ole kuin meren sokeasti keinuvat laineet. Ne pulppuavat ikuisesti hänen sisällisen elämänsä, hänen pienoismaailmansa syvyyksistä. Ne ovat välttämättömiä niinkuin puun hedelmät, eikä niitä voi sattuma muuttaa. Jos kerran olen tutkinut ihmisen ytimen; niin tunnen myös hänen tahtonsa ja toimensa.

Vaikka ei tahdokkaan kuulua niitten joukkoon, jotka kasvatukselta odottavat kaikkea hyvää ihmiskunnalle, tuskin erehtynee, jos väittää, että tähän on pääasiallisesti syynä oikean kasvatuksen puute, vaillinaisuus kasvattajan toimessa. Jos sen takia täysikasvuissa miehissä ja naisissa, jotka itsetietoisesti toimivat yleisissä asioissa, suuremmassa määrässä ilmestyy tämmöistä mielenlujuuden puutetta, täytyy hakea vika etupäässä kasvattajissa — toimikoot nämä sitte joko kodissa tahi koulussa.

Melkein jokainen, joka edes vähänkään on perehtynyt kasvatuksen tehtäviin, tietää, että *tieteellisellä pohjalla seisovan kasvatuksen päätehtävä on sekä kodissa että koulussa siveellisen luonteen muodostaminen*. Mutta siveellisen luonteen perustuksena on juuri johdonmukaisuus töissä ja toimissa. Tosin ei riitä tämmöinen johdonmukaisuus yksin — muuten saamme semmoisia luonteita kuin Napoleon tahi Richard III, vaan niiden periaatteiden, joihin johdonmukaisuus perustuu, täytyy samalla olla siveellisiä, siveellisen maailmankatsannon kanssa yhtäpitäviä. Ainoastaan silloin syntyy tuo siveellinen johdonmukaisuus eli luonteenlujuus, jonka vastakohtana on Hamletin ja hänen kaltaisten luonteitten häilyväisyys elämän tärkeimmissäkin kysymyksissä ja riennoissa.

Emme voi kieltää, että Suomessakin tämmöinen häilyväisyys, tämmöinen luonteen lujuuden puute usein on tullut näkyviin: on usein nähty, etteivät läheskään aina toisessa tai toisessa asemassa olevat henkilöt ole menetelleet johdonmukaisesti siveellisen maailmankatsannon mukaan s. o. kuten hyve ja kunnia ovat vaatineet, huolimatta muista, etenkin itsekkäistä näkökohdista.

Ja vika on, kuten sanottu, suuressa määrässä kasvatuksessa. Tämä on siis parannettava, jos tahdotaan parempia tuloksia.

Tässä parannustyössä ei suinkaan ole pääasia uusien metodien etsiminen, uusien aineitten ottaminen käytäntöön. Kunnollinen isä tai äiti, kunnollinen opet-

taja voi hyvinkin vähäisillä välikappaleilla, vieläpä huomommilla kuin tähän asti on käytetty, saada pysyvempiä tuloksia aikaan. Vieras kielikään ei estä esittämästä semmoista, joka on omiansa edistämään luonteenlujuutta: esim. saksan, latinan y. m. kirjallisuudessa on siihen lukemattomia tilaisuuksia. Kysymys on vaan siitä, että näitä tilaisuuksia aina käytetään, milloin vaan ne tarjoutuvat ja käytetään niin, että kuvat ja opit elävästi juurtuvat nuoren kasvatin mieleen. Kasvattajan tulee valita opin aineksista etupäässä semmoisia, jotka edistävät mielenlujuutta ja johdonmukaista toimintaa, esittää esikuviksi semmoisia henkilöitä, joissa tämä ominaisuus on erittäin silmiinpistävä. Tällaisilla mietteillä vaikutta hän kasvatettavan tahtoon ja ainakin myöhempään toimintaan julkisessa elämässä.¹ Ja jos kasvattaja sitte ahkerasti harjoittaa nuoren henkilön tahtoa samaan suuntaan — edistää tuota Herbartin „Gedächtniss des Willens“ (=tahdon muistia) —, silloin voi hän olla varma, etteivät hänen ponnistuksensa jää aivan ilman tuloksia, silloin jättää hän kansallensa lujaluontoisia miehiä ja naisia, henkilöitä, jotka toimivat johdonmukaisesti siveellisten periaatteiden mukaan. Hän opettaa heitä silloin pontevasti ja horjumatta taistelemaan hyvän edestä, sen edestä, joka hyödyttää hänen isänmaatansa ja hänen kansaansa. Hän luo onnen kansallensa, mutta hän luopi sen samalla noille taisteleville itselle, sillä onni ei ole „hedoniittinen“, epikureolainen, vaan se on „energistinen“, stoalainen — taistelu, huolimatta vastuksista ja kärsimyksistä, kansansa ja ihmiskunnan edestä on sittekin *ainoa todellinen onni* tässä maailmassa, se, joka suopi ihmiselle syvempää, todellista tyydytystä. Näin luopi kasvattaja luonteita, karaktereja tahi oikeammin hän laskee perustuksen luonteen muodostukselle, sillä vasta elämässä kehittyä luonne täydellisesti.

¹ Tässä ei ole paikka esittää intellektualistisen ja voluntaristisen suunnan eri luonnetta kasvatuksessa — Herbartin ja Schopenhauer-Wundtin eroavia oppia. Tälle eroavaisuudelle annetaankin liian suuri arvo — kaikki riippuu siitä, mitä „*tahdolla*“ oikeastaan ymmärretään.

Es bildet ein Talent sich in der Stille
Sich ein Charakter in dem Strom der Welt²

sanoo Saksan suuri runoilija sattuvasti.

Mutta niinkuin perustus on, niin on useimmiten koko rakennus. Jos perustus on luja, silloin kestää rakennuskin elämän myrskyjä.

Jos Suomen kasvattajat tekevät velvollisuutensa, silloin kasvaa uusi sukupolvi, joka johdonmukaisesti tekee ainoastaan sen, mikä on siveellisyyden vaatimus eikä ihmispelosta poikkea syrjä- ja harhateille, joka seisoo lujana elämän myrskyissä, nojautuen velvollisuutensa — se on Suomen turva kovimpinakin aikoina.

Päivälehti, 26. 9. 1900.

Ajan vaatimus.

Hiljainen kärsivällisyys, tyytyväisyys kohtalon määräämiin muuttumattomiin oloihin ja työ — ne ovat aina ammoisista ajoista saakka, aina Schillerin, Tegnérin, Tolstojn ja Zolan aikakauteen asti olleet ajattelevien ihmisten johtotähtiä elämän sokkeloissa. Tosiaan, mitä ei voi auttaa ja muuttaa, se on kärsittävä.

Ja kuitenkin on työ suurempi näistä molemmista. Ylevästi on äsken manalan majoille muutanut suurmies, Emile Zola, kuvannut, mitä työ on. Meidän, ihmisten tulee alistua ajaksi ainoastaan silloin, kun ei oloja millään ehdolla voi muuttaa, mutta — ainoastaan silloin. Muuten olkoon aina meidän loistotähdenä elämässä *työ* ja se, mikä ei milloinkaan luovu todellisen työn sivulta — *vahva luottamus tulevaisuuteen*. Tämä *toivo*, että rehellinen, epäitsekäs työ vihdoin tulevaisuudessa tuottaa hyviä hedelmiä, että semmoinen työ ei petä, se on edistyksen varsinainen,

² Hiljaisuudessa kehittyvä kyky, vaan luonne maailman myrskyissä.

ihanteellinen tuki ja turva. Ja oikein katsottuna näyttää ihmiskunnan historia, että näin on käynyt. Ehdottomasti on ihmiskunta *edistynyt* ja se on juuri edistynyt *etuupäässä* sen *työn* kautta, joka luottamuksella tulevaisuuteen on tehty. Tarkastettakoon visusti kaikkien niitten työtä, jotka ovat jotain pysyväisempää maailmassa aikaan saaneet, ei yksikään ole tehnyt sitä ilman luottamusta tuleviin oloihin. Mitä olisivat muuten Lutherus, Gustaf Adolf, Lassalle ja muut suuret tienraivaajat aikaansaaneet, ellei tämä aate olisi heitä elähyttänyt? Ja se aate on heitä juuri sen takia elähyttänyt, että he ovat olleet „aatteiden“ palveluksessa, etteivät ole ajaneet itsekkäitä pyyteitä — ei sydämensä sisimmässä supukassaan —, vaan he ovat käyneet *aikansa suurten aatevirtausten etupäässä* ja antautuneet niitten palvelukseen. Semmoinen ihminen tekee aina työtä luottamuksella tulevaisuuteen, näyttäköön tämä tilapäisesti, vieläpä kokonaisuksi ajanjaksoiksikin, kuinka synkältä tahansa.

Pääasia on, että ihminen voi täydelleen antautua niiden aatteiden kannattajaksi, jotka hänen aikakauttansa syvemmin liikuttavat. Se on koko salaisuus. „Wer hat gelebt für seine Zeit, der hat gelebt für alle Zeiten“, joka on elänyt oman aikansa hyväksi, se on elänyt kaikkien aikakausien hyväksi. Mutta tätä ei jokainen tahdo käsittää. Hän hapuilee ympäri vanhoissa, vanhentuneissa ihanteissa, jotka lopullisesti eivät ole muuta kuin individuaalisen tahi luokkaitsekkäisyyden pönkittämistä. Ja sen tähden ei mitään sanottavaa aikaan saada; sen takia vaipuu moni, kun vastukset tulevat, epätoivoon ja pessimismiin. Toisin se, joka on asettunut ajan hengen palvelukseen. Hän tietää, että historian kulkua ajan hengen selvästi viitoittamaan suuntaan ei voida vääntää toisaalle päin, korkeintaan joksikin aikaa; että päinvastoin melkein jokainen tällainen toimenpide ei ole muuta kuin edistysaskel sille tielle, joka vihdoin vie ihmiskunnan aivan uusille urille.

Ja mikä sitte tämä tie on, jota ajan henki selvänäköisille ihmisille nyt osottaa? Se on kansojen suurten enemmistöjen, syvien rivien nostaminen suurempaan itsetietoisuuteen ja itsetoimintaan. Näin kypsyvät tulevaisuutta varten ne aseenkantajat, jotka vääntävät vanhan yhteiskunnan aivan uuteen suuntaan, jotka poistavat kaiken vainon ja sorron sekä yksityisten että kansojen elämässä. Tämä ei ole mitään joutavaa hourailua, kuten vanhollisuuteen piintyneet uskovat, se on päinvastoin historian *johdonmukainen kulku* päämaaliinsa kohti: onnellisuuden luominen niin monelle ihmiselle kuin suinkin, onnellisuuden levittäminen niin laajalle kuin mahdollista. Kaikki viittaa selvästi tähän suureen lopputulokseen.

Mitä siis tehdä, jotta voisi pelastaa perheensä, kansansa, ihmiskunnan ja valmistaa niille onnellisempaa tulevaisuutta? Keino on selvä. Tulee *syventyä* ajan syvimpään ja suurimpaan kysymykseen, todellakin *syventyä* eikä vaan pintapuolisesti sitä kosketella, ja sitte kun on sen tehnyt tulee elää, se on toimia, *tehdä työtä* siten saavutetun vakaumuksen mukaan huolimatta, että siitä on suuriakin hankaluuksia ja ikävää vastusta, vieläpä kärsimystä ja vahinkoa. Olen vakuutettu, että 90 % niistä, jotka vakavasti tahtovat syventyä työväen nostamisen suureen ihanteelliseen aatteeeseen, vihdoinkin kuten moni muu, esim. John Stuart Mill, muuttuvat tämän aatteen kannattajiksi ja edistäjiksi suuremmassa tai vähemmässä määrässä. Sillä se on juuri totuuden voima, että se vastustamattomasti vetää kaikki ajattelevaiset ja jalomieliset henkilöt puolelleen.

Ja se, joka näin menettelee, juuri se on todellinen isänmaan ystävä. Hän ei kammoksu mitään vaivoja ja vastuksia päästäksensä *toduuden*, ajan korkeamman totuuden perille ja tarmokkaasti toteuttaa hän *työllään* elämässä, mitä hän on todeksi havainnut. Ja se työ, joka tästä koituu, se avaa hänelle synkkinäkin hetkinä valoisamman näköalan, toivorikkaamman tulevaisuuden ja ihanteellisemmän maailmankatsannon.

Mutta olot ovat monasti niin synkät, että toimiminen käypi vaikeaksi, joskus niinkin vaikeaksi, että tuo siunausta tuottava työ monasti on tehtävä varjossa. Se ei auta. Jalo työ on tehtävä, tapahtukoon se sitte valossa tai varjossa. Mutta jokainen muistakoon, että hän pienemmilläkin toimillaan, jotka tähtäävät tuohon suureen lopulliseen päämäärään, voi edistää tuota suurta tehtävää, joka kohottaa syvät rivit yhä suurempaan itsenäisyyteen ja itsetietoon. Sillä kansan suuri enemmistö se on, joka on jokaisen elinvoivan kansan selkärankana; tätä enemmistöä ei saa uneen vaivuttaa, vaan se on kaikilla keinoilla herätettävä ja hereillä pidettävä, kunnes aika on kypsytynyt vastaan ottamaan uusia oloja ja saattamaan nuo suuret ryhmät, kansan varsinaisen ytimen, *suurempaan onnellisuuteen kaikilla aloilla.*

Päivälehti, 7. 11. 1902.

Aänioikeusasia valtiopäivillä.

Jos koettaa saada selville, miten pitkälle äänioikeusasiassa koossa olevilla valtiopäivillä on päästy, pysähtyy suuren kysymysmerkin eteen. Julkisuudessa kyllä on väitetty, että asianomainen valiokunta olisi asian käsitellyt jollain tavalla loppuun ja hyväksynyt mies- ja ääniperusteen, mutta sensuksesta ei tiedetä mitään varmaa ja tuo „päätos“ lienee aivan tarkastamatta, niin että jokainen valiokunnan jäsen asiaa tarkemmin harjittuaan voi ehkä muuttaa käsityskantansa asianhaarojen ja esiintulleitten näkökohtien mukaan vaikkapa ihan päinvastaiseksi. Jos tässä menettelyssä on jotakin tarkoitusta, niin se kyllä on, kuten muinaisuuden filosoofit sanoivat, sukkela eli ovela, mutta ei suinkaan viisas menettely.

Nykyisillä valtiopäivillä on käsiteltävänä kaksi pääkysymystä, joiden rinnalla kaikki muut kadottavat merkityksensä: laillisten olojen palauttaminen ja äänioikeus-

asia. Niiden keskinäisestä suhteesta toisiinsa tärkeyteen katsoen voi kiistellä, mutta jos syvemmälle asiaan tunkee, on tämä kiista joutava. Että me tarvitsemme laillisia oloja, ei kukaan kieltäne. Aikana, jolloin naamiottomat tai naamioitetut miehet toisessa tai toisessa tarkoituksessa tunkeutuvat rauhallisten ihmisten asuntoihin, käyttävät väkivaltaa turvattomia naisiakin vastaan eikä poliisi voi mitään ilmi saada, ei eletä laillisissa oloissa, vaan semmoiset olot muistuttavat keskiajan pimeimpiä aikoja tahi Amerikan junanryöstäjien kaltaista aikakautta. Laillisissa oloissa ei niin tehdä ei silloinkaan, kun joku murha on tapahtunut. Lailliset olot ovat palautettavat mistä hinnasta tahansa — nykyiset käyvät tosiaan liian sietämättömiksi, kun yölläkin täytyy maata revolveri vieressään mahdollisen yöllisen vierailun torjumiseksi. Lailliset olot ovat tosiaan osaksi palautetut, mutta paljon on vielä jälellä. Hyvä on kuitenkin, että vihdoin on huomattu Talleyrandin lausunto oikeaksi: „pistimillä voi saada kaiken muun toimeen, paitse rauhallisia oloja“.

Mutta jos kohta myönnetään että laillisten olojen palauttaminen on ollut nykyisen kansaneduskunnan toinen päätehtävä, täytyy suoraan ja empimättä myöskin väittää, että sen toinen yhtä tärkeä tehtävä on näitten laillisten olojen pysyttäminen ja lujittaminen. Ja tämä voi tapahtua ainoastaan siten, että kansan syvät rivit kutsutaan myötävaikuttamaan tämän suuren tehtävän suorittamiseksi. Turhaan ovat entiset ruotsinmieliset luulleet voivansa turvata isänmaata omalla erikoisvalallaan, samassa turhassa luulossa ovat suomenmieliset vanhoilliset eläneet ja elävät vieläkin ja turhaan tuudittelevat itseänsä tässä viehättävässä harhaluulossa „perustuslailliset“, kun he pääsevät valtaan. Nykyään kaikuu vanhoillisten leiristä sotahuuto: „Suomen säädyt eivät edusta Suomen kansaa;“ — tämä huuto ei ole liian vaarallinen, mutta vaaralliseksi käypi tämä sotahuuto, jos se satatuhansien kurkusta, kansan syvistä riveistä kaikuu vallanpitäjiä vastaan, olkootpa sitte nämä vallanpitäjät vanhoilliset tahi perustuslailliset. Ja,

sanottakoon mitä tahansa, se huuto tulee aivan varmasti ja mahtavasti kaikumaan, ellei kansan suurelle enemmistölle anneta yleistä ja yhtäläistä äänioikeutta. Siinä ei auta kauniit deklamoimiset toiseen tai toiseen suuntaan: yli maitten ja mantereitten kaikuu silloin kamala, masentava huuto: Suomen säädyt eivät edusta Suomen koko kansaa ja sen ovat aikaansaaneet Suomen säädyt itse itsepintaisuudellansa ja valtiollisen älyn puutteella. Ja kuten sanoin sitä tosiasiaa ei muuta hallitusvallan siirtyminen vanhoillisten ruotsinmielisten käsistä vanhoillisten suomenmielisten huostaan tahi vanhoillisten suomenmielisten väistyminen perustuslaillisten tieltä. Sillä kun „juureton puu“ seisoo jokainen valta joka ei nojaudu kansan suuriin pohjakerroksiin ja se nähdään paraiten silloin kun koettelemuksen aika on käsissä.

Minä myönnän, että laillisten olojen palauttamiseksi valtiopäivien jarrutus ja verokauden rajottaminen ovat olleet paikallansa, mutta ainoastaan sillä nimenomaisella edellytyksellä että ainakin valiokunta käsittelee äänioikeuskysymyksen loppuun, tarkastaa päätöksensä ja antaa luotettavalla tavalla julkisuuteen tiedon siitä, mihin tulokseen se on tullut. Ellei näin tehdä, vakaantuu yhä enemmän se käsitys, että valiokunta ja valtiopäivien johtavat ainekset tahtovat käyttää yleistä poliittista tilaa äänioikeusasian lykkäämiseksi tuonnemmaksi. Mutta silloin ovat valtiopäivät lausuneet oman kuolemantuomionsa kansan enemmistön silmissä ja tuo yllämainittu huuto kaikuu yli koko maan varsinaisen kansan kaikista kurkuista. Pantakoon tämä mieleen, ettei silloin kuulu valitushuutoja niiden puolesta, jotka tähän asiantilaan ovat myötävaikuttaneet. Ja kuka taakaa, etteivät nykyisillä valtiopäivillä vallitsevien ainesten vastustajat käytä tätä mielentilaa hyväksensä ja rupeavat — kalastamaan, ehkä hyvälläkin menestyksellä, kun nämä valtiopäivät ovat ohitse ja uudet tulossa! Mutta eihän kukaan ole profeetta omassa maassaan.

Työväki on nykyään itsetietoinen, jumalan kiitos, ja se ymmärtää hyvin asettua niin, että yleinen, yhtä-

läinen äänioikeus saavutetaan. Sillä se on jo kaikkialla ilmassa, meilläkin tässä poloisessa pohjolassa. Ja kansan syvät rivit tietävät myöskin, että, ellei yleistä ja yhtäläistä äänioikeutta sille hyvällä anneta, voi se pakottaa asianomaisia vastustajiansa siihen myöntymään. Ei tarvitse muuta kuin juohduttamaan mieleen, miten Norjan itsetietoinen työväestö pakoitti saman maan vastahakoisia vasemmistolaisia eli perustuslaillisia jättämään kaikki luikertelemiset, jotka johtuivat siitä, että he olivat maassa päässeet johtavaan asemaan, ja suostumaan yleiseen äänioikeuteen. Ja sen voi Suomenkin työväestö toimeensaada, ellei rehellisesti ja vilpittömästi myönnetä, mitkä kuitenkin ovat myönnettävä.

Ja te, Suomen itsetietoiset työntekijät, vaatikaa pontevasti ja tarmokkaasti yleistä ja yhtäläistä äänioikeutta ilman tinkimisiä, se on teidän velvollisuutenne teitä itseänne, teidän lapsianne, teidän isänmaatanne ja koko suurta ihmiskuntaa kohtaan!

Kansan Lehti, 6. 4. 1905.

Osuuskaupan korkeimmat päämäärät.

„Otsasi hiessä pitää sinun syödä leipäsi“, sanoo raamattu. Mutta tämän säännön mukaan eivät suinkaan kaikki nykyisessä yhteiskunnassa elä. Päinvastoin löytyy koko joukko ihmisiä, jotka elävät kuin loiskasvit muitten kasvien nesteestä, muitten ihmisten työstä ja hiestä. Sattuvasti on Marx kommunistisessa manifestissa huomauttanut, että juuri ne, jotka tekevät vähimmän työtä saavat suurimmat palkat ja ne taas, jotka tekevät enimmän työtä niittävät vähimmän korvauksen. Köyhälistöä sorretaan ja nyljetään kaikkialla ja tämä sorto ja nylkeminen tapahtuu pääasiallisesti kahdella eri tavalla.

Nykyisessä yhteiskunnassa ei kukaan pääse tuottannolliseen itsenäisyyteen ilman pääomaa. Käsitöläi-

set eivät ajan pitkään — sanottakoon mitä tahansa — voi pääoman puutteessa kilpailla tehtaan omistajien kanssa, vaan vajoavat varsinaisen köyhälistön joukkoon. — Englannissa esim. voivat he pysyä pystyssä ainoastaan siten, että toimittavat semmoista hienompaa työtä, jota koneet eivät voi aikaan saada. Ja toiselta puolen anastavat nuo trustit itsellensä yhä enemmän valtaa — taloudellista ja muuta — ja varsinkin rahan, dollarin luvatussa maassa kasaantuvat miljoonat ja miljaardit muutamien upporikkaitten käsiin eikä aivan syyttä ole ennustettu, että jonkun ajan perästä koko Ameriikka on jonkun kymmenkunnan Rochefellerin ja Morganin käsissä. Työntekijä on orja, työnantajan orja; ei varsinainen orja eikä edes maaperään sidottu maaorjakaan, vaan „vapaa“ taloudellinen orja ja tämä orjuus ei ole muuta kuin hienompi muoto varsinaisesta orjuudesta, sillä taloudellinen orjuus on kaiken muun orjuuden perustuksena, käytettäköön sitte sille mitä kauniita nimiä tahansa. Siitä seuraa kurjuus kaikissa muodoissaan ja kaikilla aloilla. Köyhälistö voi vapautua tästä orjuudesta *perinpohjin ja täydellisesti* ainoastaan sillä, että pääoma yksityisten huostasta siirtyy yhteiskunnan haltuun, jota päämaalia juuri kansainvälinen työväenliike tavoittelee.

Paitsi työnantajaa löytyy toinenkin köyhälistön sortaja, kaupanvälittäjä. Louis Bertrandin suuressa teoksessa Belgian kooperativisesta liikkeestä — mikä muuten on paras teos tällä alalla — löytyy eräs pureva irvikuva, joka esittää kyyryssä kulkevan sauvaan nojautuvan laihan miehen, jonka selässä istuu toinen hieman suurempi mies, käsi toisen taskussa ja tämän selässä taas kolmas samalla tavalla ynnä neljäs, kunnes tulemme ylinnä istuvaan hyvin rehevään ja pulskaan tukkukauppiaseen. Tavarantoimittajan arvosta on alin mies ylempänä oleville kadottanut ainakin 25 %, joskus aina 75 %:iin asti.

Tästä painajaisesta voi köyhälistö vapautua samalla keinolla kuin työnantajan holhouksesta: pääoman siirtymisellä yhteiskunnan huostaan. Mutta löytyy toinen-

kin keino tämän tarkoituksen saavuttamiseksi, joka auttaa asiaa *osaksi ja väliaikaisesti*. Se on osuustoiminta. Sanon osaksi ja väliaikaisesti, sillä, kuten Beatrice Webb erinomaisessa teoksessaan kooperatiivisesta liikkeestä Englannissa on huomauttanut, eivät esim. kulkuneuvot, vesijohdot, yleinen valaistus ja ulkomaan kauppa milloinkaan voi tulla osuuskauppojen piiriin. Eikä edes kaikki osuustoiminta tarkoita sorron s. o. toisen työstä karttuvan yksityisvoiton poistamista. Kun esim. luottoyhdistyksissä liikkeen voitto jaetaan osakkeen omistajille, eikä lainan ottajille, vaikka viime-mainitulla tavalla luottoyhdistysten varsinainen tarkoitus, — lainan saanti helppoilla ehdoilla — siten paremmin toteutuisi, niin se ei ole muuta kuin liikevoiton kartuttamista, kuten tavallisissa osakeyhtiöissä.

Mutta tavallisesti ei osuuskaupoissa täten menetellä. Liikkeen tuottama voitto jaetaan yleensä ostajille ostoksien suuruuden mukaan. Mutta sittekin ei liikevoiton jakaminen ostajille ole osuuskauppojen pää-tarkoitus, kuinka houkuttevalta se näyttääkin; vaikka kyllä myönnän, että tämä houkuttelukeino jossain määrässä on tarpeellinen. Kun osuuskaupan reservi on muodostettu, tulee, jos suinkin mahdollista, ajatella tuotantoyhdistysten perustamista sen yhteyteen. Koke-mus on näet näyttänyt, että tuotantoyhdistykset itsenäisinä eivät menesty, niillä ei ole kyllin pääomaa, ei kyllin ostajia, ei kyllin kurinpitoa —, mutta osuuskauppojen yhteydessä ne onnistuvat mainiosti, kuten kokemus Englannista, Belgiasta ja Saksasta ilmeisesti todistaa. Osuuskaupat, joiden yhteyteen on tuotantoyhdistyksiä liitetty, vapauttavat köyhälistön sekä kaupanvälittäjän että työnantajan holhouksesta.

Ja toiseksi tulee osuuskaupan korottaa työntekijänsä elämänehdot. Osuuskauppojen eräs heikko puoli, jos katsoo köyhälistön lopulliseen vapautukseen, on siinä, etteivät ne voi luopua työntekijäjärjestelmästä — joka vasta tuotantovälikappalien ottamisella yhteiskunnan huostaan voi tapahtua —, mutta jos kohta tämä ei voikaan tapahtua tulee niiden aina esiintyä malli-

työnantajina ja — katse tulevaisuutta kohti — luoda työntekijöillensä niin suotuisat työehdot kuin suinkin mahdollista.

Ja vihdoin tulee osuuskauppojen perustaa kirjastoja, lukusaleja ynnä muita henkisiä laitoksia, jotka ovat omiansa herättämään köyhälistön henkisiä puolia; sillä tämä henkinen kehitys, jolla on äärettömän suuri merkitys tulevaisuuden ja sen ohjaajien varalle kaikissa suhteissa, tulee omankin liikkeen hyväksi; jokainen ymmärtäväinen ihminen myöntää näet nyt, että älykäs työntekijä on paljon tuotteliaampikin itse liikkeen vaurastuttamiseksi, kuin oppimaton ja henkisesti kehittymätön.

Moni arvelee ehkä, että minä nyt olen ehdotusteni huipulla, mitä tulee osuuskauppojen korkeampaan tarkoituserään. Mutta niin ei kuitenkaan ole asianlaita.

Osuuskauppoja kannattaa etupäässä köyhälistö. Ja köyhälistön varsinainen tarkoitus on luonnollisesti etupäässä sen lopullinen ja täydellinen vapautus pääoman kahleista. Tietysti siis osuuskauppojenkin ilomieliin tulee tehokkaasti vaikuttaa tämän korkeimman ja suurimman tarkoituserän toteuttamiseksi.

Työväestö, alhaiso, köyhälistö vapautuu tästä pääoman ikeestä, kuten jo huomautin, *lopullisesti ja pääasiallisesti* pääoman siirtämisellä yhteiskunnan huostaan. Monella tavalla lähenemme kyllä tätä lopputarkoitusta joka päivä yhä enemmän. Mutta tämä tapahtuu etenkin siten, että köyhälistö, kansan suuri enemmistö saapi vallan käsiinsä. Ja valtaa saavutetaan taas *yleisen, suoranaisen ja yhtäläisen äänioikeuden* kautta. Yleinen, suoranainen ja yhtäläinen äänioikeus perustaa varsinaisen kansanvallan.

Ja sentähden on osuuskauppojenkin korkein ja yleisin tarkoituserä äänioikeuden hankkiminen kansan syville riveille, ei vaan henkisesti, vaan myöskin *aineellisesti* luovuttamalla melkoisen osan voitostaan tämän suuren uudistuksen aikaansaamiseksi. Loistavin esimerkki tässäkin suhteessa on Belgia, jonka

osuuskaupat tehokaasti kannattivat viimeistä äänioikeuden laajentamista, mikä nosti Belgian niin korkealle, että se, kun sitä ennen osoitti vaan 2,5 % äänioikeutettua henkilöä koko asukasluvusta, sen jälkeen näytti 21,2 %!

Minä myönnän, että tämä kannatus osuuskauppojen puolesta on suuri *uhraus* kansan suuren enemmistön *vapauttamiseksi*. Mutta sen ainakin historia meille näyttää, että ilman uhrausta ei mitään suurta ole aikaan saatu *itsekkäisyyden ulkopuolella* seisovan aatteen hyväksi. Me teemme etupäässä työtä lastemme ja lastenlapsiemme edestä. „Ihminen kasvaa suurempien tarkoituseriensä kanssa“ lausuu Schiller; mutta itsekkäinen ihminen kutistuu ja samoin ne yritykset, joissa jäsenet etupäässä katsovat omaa etuansa.

Katse siis korkeammalle! Todellinen onni tulee ainoastaan sen osaksi, joka omaa voittoa katsomatta palvelee ihmiskuntaa ja pelkäämättä taistelee sen ihan teitten puolesta! Ja suuri aate on tosiaan varsinaisen kansan lopullinen vapautus! Kansamme voima kasvaa, koko ihmiskunta uudistuu ja uudet voimat nousevat kansan syvistä riveistä päivänvaloon. Edessämme, jos kohta vielä kaukanakin, hämmöittää jo iloisen tulevaisuuden kaniisti, ihanasti hohtava aamurusko!

Auta Itseäsi, 3. 5. 1905.

Mikä on pääasia?

1848 vuoden vallankumous Ranskassa syntyi siitä, että hallitus ei tahtonut suostua minkäänlaiseen äänioikeuden laajennukseen. Ja sen mainingit ulottuivat useampiin muihinkin maihin, myöskin Saksaan. Siellä säädettiin melkein yleinen ja yhtäläinen äänioikeus, mutta jo seuraavina vuosina pääsi taantumus vallalle aina vuoteen 1858, jolloin Vilhelm, myöhemmin Saksan ensimmäinen keisari tuli Preussin hallitsijaksi. Silloin taas joku „uudemman ajan“ tuulahdus ja vapaamielisyyden puolueen merkitys kasvoi. Mutta tämä

ei kestänyt monta vuotta. Preussin hallitus rupesi puuhaamaan uutta sotajärjestelmää ja vaati siihen uusia veroja eduskunnalta. Hallituksen ja eduskunnan väli rikkoutui auttamattomasti, kun jälkimäinen asettui jyrkästi kieltävälle kannalle. Eduskunta väitti, että hallituksella ei ollut mitään *oikeutta* tällaiseen sotajärjestelmän säätämiseen vastoin eduskunnan tahtoa ja ilman sen myöntymistä. Riita vapaamielisten eli perustuslaillisten käsityksen mukaan ei ollut muuta kuin riita *paremmasta oikeudesta*.

Silloin astui taistelutantereelle Saksan suuri työväenagitaattori Ferdinand Lassalle. Hän väitti empiättä esitelmässään „Ueber Verfassungswesen“ (valtiomuotojen luonteesta), että jokainen valtiomuoto riippuu asianomaisista valtasuhteista, että „valtiomuotokysymykset eivät ole oikeudenkysymyksiä, että *todellisuudessa* tällaisissa asioissa vielä *oikeus on sama kuin valta* ja että huutaminen: „hallitusmuoto on vaarassa“ ei auta, jos ei ole olemassa vastaavia voimia sen tukemiseksi. Ja toisessa puheessaan „Was nun? (Mitä nyt?)“ hän esittää mihin keinoihin olisi ryhdyttävä, jotta nämä kansalliset voimat kasvaisivat: keinot ovat muka toiset Englannissa, toiset Saksassa j.n.e.

Lassallen väite herätti ääretöntä huomiota. Saksan perustuslailliset kiljuivat vihasta, vaikka Lassalle ei ollut lausunut muuta kuin mitä jokainen reaalipolitikko oikeaksi tunnustaa ja vaikka hän ei suinkaan ollut sanonut eikä tahtonutkaan sanoa, että tuo tosiasia on hyväksyttävä ja niinkuin sen olla pitää. Mutta seuraus tästä hyökkäyksestä Lassallea vastaan oli se, että hän vieraantui perustuslaillisista yhä kauemmaksi. Ja työväki itse teki samoin vapaamielisten ymmärtämättömän käytöksen johdosta yleensä. Siihen asti oli työväki enimmäkseen käynyt hallituksen vastustuspuolueen, vapaamielisten vanavedessä: se oli kuten Lassalle itse sanoo „der selbstlose Chor unter Resonanzboden der Fortschrittspartei“. (edistyspuolueen vaatimaton kööri ja kumupohja). Mutta itsenäisyyden oireita oli jo olemassa. Työväestö pyysi ensin päästä

vapaamielisten „kansallisyhdistyksen“ jäseniksi; siihen vastattiin näiden puolelta, että työväestö on katsottava sen „kunniajäseniksi“ ja kun ehdotettiin äänioikeusolojen korjaamista kansanvaltaisempaan suuntaan — hallitus oli näet muuttanut yleisen äänioikeuden Preussissa vieläkin vallitsevaksi ylen rahavaltaiseksi kolmi-luokkajärjestelmäksi —, niin enemmistö oli sitä mieltä, että *tämä kysymys ei ollut polttava: olihan tuo vanhoillinen eduskunta pontevasti vastustanut hallitusta*. Silloin loppui työväestön kärsivällisyys. Se päätti asettua aivan itsenäiselle kannalle, kun se selvään huomasi, että vapaamielisten tarkoitus oli perustuslaillisessa kysymyksessä käyttää köyhälistöä ainoastaan sen verran kuin heidän omat luokkaedut vaativat: köyhälistö saisi kyllä hakea kastanjat tulesta, siinä kaikki; vaivastaan se ei saisi sen enempää. Saksan proletariaatti päätti nyt kokoontua yleiseen kokoukseen asiain tilasta neuvottelemaan. Mutta tätä yleistä kokousta vastustivat vapaamieliset jyrkästi. Heidän äänenkannattajansa julisti: „juuri nykyään on työväen liike sopimaton, jos sillä yleensä on joku vaikutus, voi se vaan olla vahingollinen. Me elämme mitä totisimman valtiollisen taistelun aikana, meidän valtioelämämme on kovasti uhattu; nyt tulee kaikkien, jotka pitävät uskollisesti kiinni valtiomuodostamme, yhtyä mitä voimakkaimmin vastustamaan vastustajien hyökkäyksiä. Työväestön tulee käyttää koko voimansa yhteen suureen päämaaliin, joka on koko kansan sydämellä, nimittäin henkiseen taisteluun valtiomuodosta“. Tämä kuului sangen hyvältä ja otolliselta; ikävä vaan, että itsekäisyys koko alastomuudessaan loistaa tämän tosiaan kauniin verhon takana. Saksan työväestö pani sen takia tuumansa kaikista näistä varoituksista huolimatta toimeen. Ja Lassalle kävi kirjoituksellansa „Offenes Antwort-Schreiben“ alkaneen liikkeen etunenässä. — Tässä kirjoituksessa, josta Saksan nyt niin mahtava työväenliike on saanut ensimmäisen alkunsa, hän mahtavasti kaunopuheliain sanoin toitottaa työväestön korviin, että sen tulee muodostua itsenäiseksi, valtiolli-

seksi puolueeksi ja asettaa yleisen, yhtäläisen ja suoranaisen äänioikeuden tämän puolueen periaatteelliseksi tunnussanaksi ja sotalipuksi“. Ja Lassalle huutaa Saksan — ja kaikkien maitten — työväelle: „yleinen ja suoranainen äänioikeus ei ole vaan teidän valtiollinen, vaan myöskin teidän yhteiskunnallinen perusohjeenne, kaiken sosiaalisen avun perusehtona. Se on ainoa keino, millä voi parantaa työväestön aineellista tilaa . . . Järjestykää laillista ja rauhallista, mutta väsymätöntä, yhtämittaista agitatsiooniä varten yleisen ja suoranaisen äänioikeuden saavuttamiseksi. Siitä tuokiosta asti, jolloin liitossamme on 100,000 työmiestä, on se jo oleva valta, joka jokaisen täytyy ottaa lukuun. Levittäkää tämä huuto joka tehtaaseen joka kylään, joka mökkiin. Vuodattakoon kaupunkilais työmiehet korkeampaa tietoa ja sivistystänsä maalaistyöväestöön. Puhukaa, keskustelkaa kaikkialla, joka päivä lakkaamatta, herkeämättä rauhallisissa julkisissa, kuten yksityisissäkin kokouksissa yleisen ja suoranaisen äänioikeuden välttämättömyydestä. Mitä enemmän teidän äänenne miljoonittain kaikuu, sitä vastustamattomammaksi käy sen paino. Perustakaa kassoja, joihin jokaisen tulee maksaa osuutensa. Perustakaa näillä kassoilla, jotka huolimatta osuuksien pienuudesta muodostavat agitatsioonitarkoituksia varten suuremman rahallisen voiman lentokirjasia. Palkatkaa näillä varoilla agenteja, jotka vievät ymmärtäväisyyttä maan joka sopukkaan, tunkeutuvat tällä huudolla jokaisen työntekijän, jokaisen mäkitupalaisen, jokaisen peltomiehen sydämeen. Maksakaa näistä varoista korvausta semmoisille työmiehille, jotka tämän toiminnan kautta ovat kärsineet vahinkoa ja vainoa. Uudistakaa joka päivä tätä samaa, uudistakaa tätä samaa, aina tätä samaa! Jota enemmän sitä uudistetaan, sitä enemmän se leviää, sitä mahtavamaksi kasvaa sen voima. Käytännöllisen menestyksen koko taito on siinä, että joka kerta kootaan koko voima yhteen kohtaan — tärkeimpään kohtaan eikä katsota oikeaan eikä vasempaan. Älkää katsoko oikeaan eikä vasempaan, olkaa kuuroja

kaikelle, joka ei ole yleistä ja suoranaista äänioikeutta tahi on sen yhteydessä ja siihen johdattaa Jos 88—96 % koko väestöstä käsittää yleistä äänioikeutta *vatsakysymykseksi* ja levittää sitä *vatsan lämmöllä* koko kansallisruumiiseen — olkaa huoleti, ei löydy sitä voimaa, joka kauan voisi tätä vastustaa. *Tämä on se merkki, jonka teidän tulee pystyttää. Tämä on se merkki, jossa te voitatte. Teillä ei ole mitään toista!*

Suomen kansa on sekin taistellut taistelunsa isiltä perittyjen oikeuksien puolesta. Ja jokainen, jonka silmät ovat olleet auki, on nähnyt, että oikeus aina vielä on sama kuin valta.

Mitenkä voi Suomi tulla voimakkaammaksi? Emme voi nyt ottaa lukuun kanuunoja ja muita murha-aseita. Suomen kansa voi tulla voimakkaammaksi pääasiallisesti siten, että *koko kansa* saa ottaa osaa yleisten asioiden määräämiseen ja isänmaan menestyksen luomiseen *tehokkaalla, aktiivisella tavalla*. Ja se tapahtuu etupäässä yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden suomisella kaikille täysi-ikäisille kansalaisille ilman eroituksetta. Oikeuksia kaikille, ei vaan velvollisuuksia ja varsinkin *kansallisuuden kallein aarre, yleinen ja yhtäläinen äänioikeus kaikille!*

Valtiopäivät, „kansan eduskunta“, ovat koettaneet puolustaa kansan oikeuksia. Mutta tämä eduskunta ei olekaan kansan eduskunta, vaan ainoastaan muutamien harvojen etuoikeutettujen kansalaisten eduskunta. Olkoon tämä selvänä ainakin Suomen köyhälistölle! Ja älköön tuo pieni joukkio rohjetko nimittää itseänsä Suomen kansan eduskunnaksi! *Hävetköön toki! Kansan suuri, valtava enemmistö ei ole tätä eduskuntaa valinnut, tämä kantajoukko ei milloinkaan tule tunnustamaan semmoista rahavaltaisten joukkiota „Suomen kansan“ edustajaksi.* Raivottakoon tätä väitettä vastaan niin paljon kuin tahdotaan, ei se siitä muutu. Se on sittekin tosi ja tosi ei tuleksakaan pala, „lois-

tavalla otsalla“ seisoo aina totuus tyynenä kaikkia parjaajia vastaan!

Eduskunta on puoltanut oikeuksiamme. Hyvä! Mutta se ei ole hankkinut sitä, mitä Lassalle vaatii, oikeuksien tukemiseksi. Se tekee kuin perustuslailliset Preussissa. Se huutaa oikeuksia, mutta se ei hanki valtaa. Ja valta on *meillä* yleinen, suoranainen ja yhtäläinen äänioikeus.

Ei ole laillisia oloja maassamme! No niin! Sen takia on jarrutus pantava toimeen valtiomuodon suojelemiseksi. Hyvä! Mutta valtaa tarvitaan myös. „Missä tämä ristiriita on olemassa“, sanoo Lassalle, siinä on *kirjoitettu* valtiomuoto — ei mikään Jumala eikä mikään huuto voi sitä auttaa — auttamattomasti hukassa!“ Ja *valta* on *meillä*, toistan sen vielä kerran yleinen, suoranainen ja yhtäläinen äänioikeus.

Aateliston ja porvariston päätös viime valtiopäivillä oli sen takia *valtiollinen tyhmyys*. Sillä kun he eivät tahtoneet hankkia voimaa tukemaan kansan eduskunnan ja itse kansan valtaa, *pettivät* he isänmaansa ja kansansa. Se tulee olemaan historian lahjoamaton tuomio.

Mutta se ei ollut ainoastaan valtiollinen tyhmyys, vaan se oli *valtiollista itsekkäisyyttä*, tahallista luokkaegoismia. Oman maan ja oman kansan valtiollista ahdinkotilaa käytettiin nähtävästi keppihevosenä äänioikeuden syrjäyttämiseksi, omien luokkaetujen tukemiseksi. Yleisen äänioikeuden vastustajat eivät enää 20:llä vuosisadalla Kristuksen syntymisen perästä *keh-
taa suorastaan* vastustaa sitä, vaan käyttävät kaikenlaisia verukkeita, asian lykkäystä, eduskunnan täydellistä uusimista ja koko kansan valtiollista ahdinkotilaa.

Ja laillisten olojen palauttaminen ei ole, totta tosiaan muuta kuin veruke, sillä jokainen reaali-politiikko tietää, että, mitä laillisemmiksi olot maassa käyvät, sitä *suuremmaksi kasvaa yleisen äänioikeuden vastustajien vastustus*, sitä vähemmin on yläluokka päästyään pälkähästä halukas luovuttamaan mitään „vallastansa“. Mutta kun yläluokka on hädässä, silloin se hakee tur-

vaa alaluokankin riveistä, mutta päästyään vapaammille vesille, se ei anna sille mitään tästä avustuksesta.

Totuuden nimessä täytyy myöntää, että se on äänioikeuden laajentamiselle meillä *suuri* etu, että hallitus on syystä tai toisesta asettunut sen suhteen suopealle kannalle, jos kohta sen ehdotus ei ole kyllin pitkälle menevä. Ja sangen merkillinen seikka on, että muutamats hallitusta lähellä seisovat miehet, kuten esim. hra Danielsson, valtiopäivillä ovat puolustaneet jotenkin pitkälle käyvää reformia tässä suhteessa. Mikä hullunkurinen vastakohta ja samalla mikä häpeä: „hallitus ehdottaa äänioikeuden laajennusta, sitä lähellä seisovat miehet sitä puolustavat ja „kansan eduskunta“ hylkää kansan vallan laajentamista! O tempera, o mores! *Ei mikään muu asia todista niin selvästi, että meiltä puuttuu todellinen kansan eduskunta kuin tämä yksinkertainen tosiasia.* Semmoisten kansan edustajain pitäisi oikeastaan seisoa julkisella paikalla käpeämässä eikä kutsua itseänsä „kansansa perustuslaillisiksi puolustajiksi“. Mikä ironia!

Tämä on suoraa, peittelemätöntä puhetta! Mutta Lassalle oli siinäkin oikeassa, kun hän väitti, että महतavin valtiollinen ase on suora peittelemätön puhe, kuinka asia oikeastaan on. Ja niin täytyy yleensä tehdä, vaikka aina on odottaminen „kansanvartijoiksi“ luotujen loppumatonta kiljuntaan.

Suomen köyhälistö! Älkää arastelko! Tehkää aimo ryntäys kaikkia niitä vastaan, jotka tahtovat ryöstää teiltä teidän kallisarvoisimman aarteenne! Yhtykää empimättä kaikkiin niihin, jotka kannattavat yleistä ja yhtäläistä äänioikeutta — muusta huolimatta. Se on *nykyään* tärkein asianne. Kaikki muu seuraa sitte tästä oikeudesta: se, mikä on saatu, pysyy paremmin käsissämme ja voimme paljoa suuremmalla todennäköisyydellä saada lisääkin, kun *koko kansan todellinen eduskunta* sitä vaatii ja *koko kansa* harrastaa isänmaan edistystä.

Yleinen äänioikeus ylipäänsä tekee kaiken kehi-

tyksen tasaiseksi ja estää väkivaltaisuuksia eri kansanluokkien harrastuksissa. Se ei ole muuttanut eikä muuta valtiota proletaarisiksi, mutta se on tulevaisuuden proletaarisen valtion ehdottomana edellytyksenä. Ja turhaan on sitä vastaan väitetty sitä ja tätä. „Yleinen ja suoranainen äänioikeus,“ sanoo Lassalle „työväenohjelmassaan“, on ainoa keino, joka itsestään taas pysyväisesti tasoittaa ne hairahdukset, joihin sen väärin käyttäminen satunnaisesti on johtanut. Se on keihäs, joka itse parantaa ne haavat, jotka se on iskenyt. Ajan pitkään ei muu voikaan yleisen ja suoranaisten äänioikeuden vallitessa olla mahdollista, kuin että valittu eduskunta on sen kansan tarkka kuvas-tus, joka sen on valinnut.

Kansan täytyy sen takia aina pitää yleistä ja suoranaista vaalioikeutta välttämättömänä valtiollisena taistelukeinona, kaikkein perusteellisimpana ja tärkeimpänä vaatimuksena.“

Ja kun meilläkin on saatu yleinen, suoranainen ja yhtäläinen äänioikeus säädystä ja suvusta riippumatta, silloin on meidänkin tulevaisuutemme taattu.

„Oletteko te milloinkaan korkealta vuorelta nähneet auringon nousua?

Purppurareunus panee äärimmäisen taivaanrannan punaiseksi ja veriseksi, ilmoittaen uuden valon tuloa, sumut ja pilvet lähtevät nopeasti liikkeelle, kasaantuvat kokoon ja heittäytyvät aamuruskoa vastaan, peittäen hetkeksi sen säteitä — mutta ei mikään maallinen voima voi estää itse auringon vitkaista ja majesteetillista nousua, joka tuntia myöhemmin koko maailmalle näkyvänä, heleästi loistavana ja lämmittävänä seisoo taivaan kannella.

Mitä tunti on jokaisen päivän luonnonkuvaamossa, sitä on yksi tai kaksi vuosikymmentä tuossa maailman historiallisen auringonnousun vielä paljoa suuremmoisemmassa näytelmässä!“

Puhe pidetty Kuopiossa 4/6 ja Oulussa 24/6 1905, painettu lentokirjasessa. Kaksi puhetta äänioikeudesta.

Kansainvälinen työväenliike ja isänmaallisuus.

Semper officio fungetur utilitati consulens hominum et humanæ societati.
Cicero.

Voltaire, Ranskan suuri älyniekka, on joskus tapanansa mukaan ivallisesti lausunut: „isänmaanrakkaus on muitten isänmaan vihaamista.“ Mutta Roosevelt, Amerikan nykyinen presidentti, väitti v. 1896: „muuttamat reformaattorit voivat sanoa, että kaukaisessa tulevaisuudessa isänmaanrakkaus, kuten yksiavioisuus on oleva hyödytön, liian vanha avu; mutta mitä nyky-aikaan tulee, on se ihminen, joka rakastaa muita maita yhtä paljon kuin omaa, samassa määrässä vahingollinen yhteiskunnan jäsen kuin se, joka rakastaa muita naisia yhtä paljon kuin omaa vaimoansa. Isänmaanrakkaus on alkuperäinen avu samoin kuin perheen rakkaus, kuin kunto, uljuus. — — Hyödyllinen jäsen kansojen veljesliitossa on se kansakunta, joka on enimmin kansallisuusaatteen elähyttämä ja joka paraimmin täyttää velvollisuutensa omia kansalaisiansa kohtaan ja toteuttaa tehtävänsä kansakuntana. Tämä ei suinkaan ole mahdoton yhdistää mitä tarkimpaan toisten kansojen oikeuden tunnustamiseen tahi harrastukseen, joka tarkoittaa muitten kärsivien kansakuntien auttamista.“ Ja Sully Prudhomme, Ranskan etevä runoilija-filosofi, Nobelpalkinnon voittaja, on taas pukenut aatteenensa tästä asiasta seuraaviin ponsiin: „ne yhteiset ominaisuudet, jotka ajan kuluessa yhdistävät yksilöt yhteen tehden niistä kansalaisia, joilla on yleiset, yhteiset edut puolustettavina, jäävät toiseen sijaan niitten alkuperäisten ominaisuuksien rinnalla, jotka kuuluvat kaikkien isänmaitten yksilöille ja jotka edustavat vielä yleisempiä, korkeampia etuja. Minkälaisia nämä sitte ovat? Jotta kaikki sivistyneet kansat tunnustaisivat nämä, täytyy niiden olla kansainvälistä, yleistä laatua. Nämä edut ovat juuri ne, jotka tarkoittavat ihmiskun-

nan arvoa ja onnea, eikä ne, jotka koskevat toisen tai toisen etnoloogisen toisinnon onnea ja etuoikeuksia toisen kustannuksella. Aivan verkalleen ja erehdyksien ja liiallisuuksien keskellä, jotka vielä verhoavat niiden nousua, eri isänmaat humaniseerautuvat (s'humanisent), toisin sanoen pyrkivät yhtäläisentymään (s'identifier) ihmiskunnan kanssa, lähentyen yhä enemmän toisiaan (en sympathisant davantage entre elles) ihmiskuntaa määrittelevien oleellisten ominaisuuksien (pualités essentielles) nojalla.“

*

Eläimistä muutamat, esim. petolinnut, eivät kohoa perhe-elämän yläpuolelle. Jo vanhat kreikkalaiset kutsuivat niitä yksinäisiksi taas koska aina lentelivät yksin saaliin haussa. Toiset eläimet, esim. muurahaiset, tuntevat jo laajempaa yhteis-elämää, kuten ihmisetkin. Villit eivät tosin tavallisesti pääse suku- ja heimoyhteyden ulkopuolelle — heillä ei ole mitään vankkaa yhteiskuntalaitosta. Ja historian kansat, joilla semmoinen on ollut, ovat alussa olleet sangen itseensä sulkeutuneita. Vanhat kreikkalaiset pitivät, ainakin ensi aikoina, kaikkia muukalaisia suorastaan vihollisina ja samoin alkuperäiset roomalaiset nimittivät, kuten Cicero kertoo, vihollista ja vierasta samalla nimityksellä, hostis. Ihmisyyden aate heräsi stoisismissa ja kristinuskossa: alkuperäinen kristinuskko (Paavalin ajoilta) tahtoi tehdä kaikista ihmisistä veljiä ja sisaria — ja sen takia se voittikin ensin suurta alaa —, mutta sitte kun sen pääpiste pantiin toiseen maailmaan, vieraantui se yhä enemmän tästä aatteesta. Keski-ajan ristiretket eivät suinkaan olleet minkäänlaisia todellisen ihmisyyden ja veljellisyyden ilmiöitä ja vielä vähemmin „Bartolomæon yö“ tahi „Sisilialainen vesperi“. Mutta vaikka ei kristinuskko myöhemmässä muodossa edistänyt varsinaista inhimillisyyden aatetta — jos kohta se hillitsikin ajan raakuutta — niin se hävitti kansallisuusaatteen tahi ainakaan ei sitä kehittänyt. Ranskan

eri maakunnat olivat hajallaan ennenkuin Louis X:nnen armoton rautakäsi ne yhdisti; Italian suuret kauppa-kaupungit, Venezia, Genova, Pisa, Firenze kävivät alituisia sotia keskenänsä ja vielä Napoleon I:sen aikoina todisti esim. onneton „Rheinbund“ Saksan sisällistä hajanaisuutta kansallisessa suhteessa.

Mutta kansallisuuden aate heräsi sittekin vähitellen. Tosin oli isänmaan käsite monasti vielä sangen vaihteleva ja usein sangen myöhäinenkin, kuten Italian, Saksan ja Balkanin kansojen historia todistaa. Ja oma maammeikin nousi sekin heimojen taisteluista jonkunlaiseksi yhtenäisyydeksi Ruotsin vallan aikoina, mutta isänmaallisuuden yhteistunne oli silloin vielä sangen heikko ja Suomen historian professori, runoilija Z. Topelius voi kuuluisassa kirjoituksessaan väittää, että Suomen kansalla ei ole ollut varsinaista omaa historiaa ennen vuotta 1809.

Silloin esiintyi 18-vuosisadan loppupuolella eräs suuri ihmiskunnan apostoli Jean Jacques Rousseau, joka julisti koko maailmalle kirjassaan *Contrat social* (yhteiskuntasopimus), että ihmisyyden on kunnioitettava jokaisessa ihmisessä. Ja siitä asti on yhtä mittaa kuljettu kansainvälisyyttä, yhteistä veljesliittoa kohti. Eri kansakunnat humaniseerautuvat, pitävät silmällä mitä heillä on yhteistä ja tämä katsantokanta tunkeutuu yhä enemmän esille kaikista esteistä huolimatta. Yhteinen ihmisyyden voittaa alaa. Kulkuneuvot yhdistävät eri kansat likemmin toisiinsa ja kansainvälisyys käypi siten yhä vilkkaammaksi. Toisen kansan tuotteet leviävät toiseen enemmän kuin ennen, sekä aineelliset että henkiset; löytyy useampia kansainvälisiä sopimuksia ja liittoja, joista ennen ei tiedetty mitään; pidetään suuria kansainvälisiä kokouksia yhteisten aatteiden tukemiseksi ja levittämiseksi; pääomakin on paljoa enemmän kuin ennen kansainvälinen ja vaeltaa toisesta kansasta toiseen; pelkästään aineelliset edut — kun toisen maan vilja ravitsee toisen asukkaita, toisen raaka-aineet ovat välttämättömät toisen teollisuudelle — kietovat eri kansakunnat toisiinsa yhä kiinteämmin ja

solmivat kansainvälisyyden siteet yhä piukemmalle. Samoin vaikuttavat toisen kansakunnan suuret älyniekat ja henkiset virtaukset toisen kansan kehitykseen sangen mahtavasti. Kuka määrää sen vaikutuksen, jonka ovat toisiin kansoihin tehneet ne aatteet, jotka ovat lähteneet Gøthesta ja Kantista, Newtonista ja Shakespearesta, Laplacesta ja Pasteurista, Dantesta ja Michel Angelosta, Spinozasta, Ibsenista, Tolstojsta, Marxista ja Lassallesta, Beethovenista, Wagnerista ja lukemattomista muista? Kaikki ovat he hyödyttäneet omaa isänmaatansa, mutta myöskin ja etupäässäkin *koko ihmiskuntaa kokonaisuudessaan.*

*

Sangen luultavaa on, että koko ihmiskunnan yhteiselämä ja siveellinen kanta yleensä on kehittynyt egoisista eli itsekkäisyydestä ulkonaisen pakon vaikutuksesta, toisin sanoen, että *itsekkäisyyden väistyminen asteettain juuri on sama kuin ihmiskunnan siveellisen kehitys.* Perhe-elämästä ovat ihmiset kohonneet heimo-elämän kannalle ja sitte vasta yhteiskunnalliselle asteelle yhteisessä isänmaassa, kunnes vihdoin yhteiset edut ja korkeampi käsitys ovat saattaneet ihmiset katsomaan maansa rajojenkin ulkopuolelle. Kuuluisa piispa Fenelon lausui Ranskassa jo 17:llä vuosisadalla: „rakastan perhettäni enemmän kuin itseäni, isänmaatani enemmän kuin perhettäni ja ihmiskuntaa enemmän kuin isänmaatani (j'aime mieux ma famille que moi-même, ma patrie que ma famille, l'humanité que ma patrie).“ Tämä Fenelon'in kanta on epäilemättä ainoa oikea. Puhdas egoisti, joka vaan vaalii ja rakastaa itseänsä, ei liene aivan tavallinen ilmiö. Mutta sangen paljon on niitä, joiden näköpiiri ei todellisuudessa ulotu perhettä ulommaksi, jotka arvelevat, että he ovat pääasiallisesti tehneet tehtävänsä, kun pitävät hyvää huolta perheensä jäsenistä, mihin hyvin mahtuu oma itsekkin, siis ei ole kuin verhoittua itsekkäisyyttä puhtaammassa muodossa. Ja kun he kohoavat isänmaallisuuden kannalle ahtaammassa merki-

tyksessä, uneksivat isänmaansa suuruutta muitten isänmaitten kustannuksella, silloin he luulevat päässeensä hyvinkin korkealle. Mutta tämmöisestä isänmaallisuudesta huomauttaa suuri Englantilainen tutkija, John Lubbock: „isänmaanrakkaus, näin käsitettynä on pelkkää ivaa — — — ja tämä väärä isänmaallisuus, joka toivoo pahaa muille maille on vaan itserakkautta, joka on peittynyt isänmaanrakkauden jalon tunteen verhoon.“ Se on isänmaallista itserakkautta, jingoismia eli chauvinismia. Tämmöinen patriotti tekee tosiaan, kuten Octave Mirbeau sanoo: „samanlaisen vaikutuksen kuin villi, jonka pää on koristettu loistavilla töyhdoillä ja vyötäiset ruumiista eroitetuilla ihmispäillä.“ Oikea isänmaallisuus ilmenee siinä, *että se on valmis puolustamaan kansaansa kaikkia vihollisia vastaan, jotka sen itsenäisyyttä tavalla tai toisella uhkaavat ja siinä, että innokkaasti pyrkii levittämään aineellistakin onnea, joka on kaiken muun perustuksena ja edellytyksenä, niin laajoihin piireihin kuin suinkin mahdollista kansan suureen enemmistöön.* Jos oman kansan itsenäisyys on vaarassa — olkoon vihollinen kuka tahansa — silloin kasvaa tietysti isänmaallinen innostus kaikissa kansankerroksissa ja etenkin pienien kansojen keskuudessa, joiden olemassaoloa suuremmat uhkaavat: se on jalo ja ylevä tunne, tämä isänmaallisuus, joka vaatii jokaista kansalaista taistelemaan suureen yhteisen kodin puolustamiseksi hävittäjiä vastaan, joilla ei ole mitään oikeutta tämmöiseen sortotyöhön. Ja se taas, joka ei tahdo levittää *kaikkea onnea* kansansa suureen enemmistöön kaikella sielullaan ja kaikella mielellään, se ei ole mikään todellinen isänmaan ystävä, vaikka hän olisi kuinkakin valmis isänmaansa puolustamiseen, *sillä ilman tätä perustusta on hänen koko isänmaallinen työnsä varsinaista pohjaa ja perustusta vailla.*

Jos isänmaanrakkautta käsitetään tällä tavalla, ei tämä jalo aate yleensä ole missään ristiriidassa yleisemmän toiminnan kanssa koko ihmiskunnan hyväksi. Mutta silti ei isänmaan käsite häviä eikä uppoa ihmis-

kunnan kokonaisuuteen, yhtä vähän kuin perhe uppoaa isänmaallisuuteen. Individuaalinen (yksilöllinen) elämä on eri isänmaitten suhteen täysin oikeutettu, onpa se terveellinen ja tarpeellinenkin, koska se on aivan luonnollinen. Jokainen puu luomakunnassa kasvaa omalla tavallansa, jokainen ihminen erityisillä ominaisuuksilla, samoin on jokaisella perheellä, jokaisella heimolla, jokaisella kansalla omituiset piirteet, jotka poistavat yksitoikkoisuuden ja edistävät kehityksen kulkua. Vapaus, todellinen vapaus ei leikkaa kaikkia yhden kaavan mukaan, ainoastaan sorto pingoittaa kaikki samanlaiseen pakkotakkiin. Jokaiseen kansaankin on aika vähitellen painanut niin monta yhteistä merkkiä; yhteiset aineelliset ja henkiset harrastukset ovat tästä kansasta muodostaneet niin omituisen, erityisen yhteisön, että isänmaa yhä edelleen tulee pysymään yhteisenä ahjona, josta lämmittävää tulta lietsotaan jokaisen kansalaisen toimintaan. Mutta jos *kansallinen itsekkäisyys* — ja semmoinen voi yhtä hyvin olla olemassa kuin persoonallinen ja perheellinen — pääsee voitolle toisten kansallisuuksien ja ihmiskunnan suurten yleisten pyrintöjen vahingoksi, silloin ollaan isänmaallisuuden alalla väärällä tolalla, silloin tulee korkeamman tarkoitusperän, ihmiskunnan kokonaisuuden päästä voitolle, sillä ihmiskunnan edistys, kaikki edistys yleensä on juuri siinä, kuten jo ylempänä huomautettiin, että *itsekkäisyys, mikäli se sotii ylempää tarkoitusperää vastaan, kukistetaan ja että perheen, kansan, ihmiskunnan onni aina pääsee voitolle alemman tarkoitusperän syrjäyttämällä ahtaammassa piirissä.*

Tämän korkean periaatteen lausui aivan selvästi jo Ranskan jalomielinen filosofi Auguste Comte († 1857). „Persoonalliseen ja yhteiskunnalliseen sopusointuun voimme tulla ainoastaan alituisella egoismin (itsekkäisyyden) alistamisella altruismin (yhteishyvän) alle.“ „Perhe ja isänmaa ovat ne molemmat yhteisöt, joiden luonnollisesti toisiaan seuraava kehitys itsestensä valmisteli ihmiskunnan käsitettä ja tunnetta.“ Ja hänen

suuret periaatteensa ihmisen toiminnalle olivat: „rakkaus vaikuttimena, järjestys perustuksena, edistys tarkoitus-peränä (l'amour pour principe; l'ordre pour base; le progrès pour but)“ ja ennen kaikkea: „toisten edestä elää (vivre pour autres).“ Ja eräs uuskanialainen tutkija prof. Paul Natorp on suorastaan tahtonut perustaa koko ihmiskunnan uskonnon tällöisen ihmisyyden johdonmukaiseen harjoittamiseen („Religion innerhalb der Grenzen der Humanität“). Natorp on, kuten Schleiermacher, sitä mieltä, että uskonnon perustus on tunteessa, sydämen hehkuvassa pyryssä jotakin korkeampaa kohtaan; koko ihmiskunnan kohottaminen mahdollisimman korkeimmalle asteelle kaikilla aloilla ja joka suhteessa on jokaisen ihmisen korkein tarkoitusperä, ja kun tämä pyrintö tunkeutuu esille ihmisen syvimmästä tunteesta, silloin on se ihmisen todellinen uskonto; sillä juuri tämä oli alkuperäisen kristinuskon päätarkoitus: taivaan valtakunnan perustaminen maan päälle ihmisten sydämiin, ihmisten rakkauteen toisia ihmisiä kohtaan.“ Vuosisatoja on rehellisesti koetettu opetuksen tiellä istuttaa kansoihin jalointa siveellistä ravintoa. Se on kaunista ja hyvää; mutta minkä takia on se ajan pitkään yhä vähemmän onnistunut? Koska mikään parannuspuuha ei auta, jossa juuri on mädäntynyt; mutta juuri on kansan *elämä*, se on: „yhteiskuntajärjestys“. Ja „vastustamattomasti tullaan siten tuohon aito sosialismiin.“

*

Ja mitä nyt tuo kansainvälinen työväenliike sitten oikeastaan tarkoittaa? Sekin tarkoittaa ennen kaikkea *koko ihmiskunnan onnea suvusta, säädystä ja yhteiskunnallisesta asemasta huolimatta*, sen hyvin vointia *sekä aineellisella että henkisellä alalla*. Mutta sitähan monet muutkin opit ja harrastukset tarkoittavat. Aivan oikein. Ero ei olekaan niin suuresti tarkoitusperässä kuin keinoissa, joilla tämä korkea, ylevä tarkoitusperä saavutetaan. Löytyy ja on löytynyt monta jaloa miestä ja naista, jotka arvelevat, että tarkoitus-

perään päästään varsinaisen kansan valistamisella, ja siveellisellä uudistamisella ja sivistyneitten kansankerosten opettamisella, mitä heidän tulee kanssaihmissensä hyväksi tehdä. Tämän opinsuunnan suurimpia profeettoja ovat juuri olleet yllämainittu ranskalainen Comte ja englantilainen Carlyle ja niiden joukkoon on myös luettava venäläinen Tolstoj. Nämä ja monet muut ovat tällä tavalla rehellisesti koettaneet uudistaa ihmiskuntaa ja jossain vähemmässä määrässä on heidän onnistunutkin saada tuloksia suurista ponnistuksistaan. Mutta kumma kyllä: suurempi sivistys ei ole ennen eikä nytkään vapauttanut itsekkäisyydestä, joka, kuten ylempänä huomautimme, on koko inhimillisen edistyksen pahin vihollinen. Korkeintaan on tämä itsekkäisyys pukeutunut hienompiin ja salaperäisimpiin muotoihin: sekin on sivistynyt ja heittänyt päältänsä raamatun muodot. Me löydämme nykyään paljon enemmän noita ihmistyyppisiä, jotka tahtovat käydä kunnan ihmisistä, vaikka he eivät sitä ole ja tällaiset ihmiset ovat kuitenkin, kuten jo Cicero huomauttaa siveysopissaan, vääryyden vaarallisimmat harjoittajat, olkoonpa sitte naamarin käyttäminen semmoisenaan jonkunlainen tunnustus hyveelle. Itsekkäisyys rehoittaa etupäässä aineellisella pohjalla: kunhan vaan aineellisiin etuihin ei kosketa, ovat tavalliset ihmiset, suuri enemmistö „beati possideutes“: valmiit vaikka minkälaisiin myönnytyksiin. Mutta jokainen, joka voi puoleuttomasti oloja arvostella, näkee sangen hyvin, että juuri tällä alalla epäkohdat ovat kipeimmät, että juuri siinä etupäässä parannuksia tarvitaan ja että mitä suurimmassa määrässä kaikki muut edistys-pyrinnöt siitä riippuvat. Mitä maksaa vaivaa puhua suuremman sivistyksen hankkimisesta, kun aikaa siihen ei ole, ja kun työntekijä pitkästä työstä on väsynyt ja tahtoo käyttää vähäisen ylijään lepoon ja virkistykseen? Mitä korkeammista harrastuksista puhua, kun ei sittekään voi hankkia muuta kuin riittämätöntä toimeentuloa rakkaille perheen jäsenille?

Tämän kaiken on kansainvälinen työväenliike ai-

van hyvin oivaltanut ja sen takia onkin sen suurin oppi-isä, Karl Marx lausunut, että työväen, kansan suuren enemmistön vapautus tapahtuu pääasiallisesti sen oman itsensä kautta. Kansainvälinen työenliike oivaltaa, että *ensin* ja *etupäässä* on aineellinen pohja parannettava, koska ihminen tyhjällä vatsalla ei voi mitään aikaansaada. Ja sitä varten ovat tuotantovälikkappaleet, jotka nykyään tekevät aineellisesti ja henkisesti kansan suuren enemmistön suhteellisesti pienen vähemmistön orjaksi saatettavat valtion omiksi, joten *taloudellinen* juopa eri kansankerrosten välillä tasoittuu. Joku luulottelee itseänsä ja muita, että kyllä muutkin keinot perille vievät, mutta kokemuksen nojalla sopii tätä suuresti epäillä. „Beati possidentes“ eivät huoli kaikista kauniista puheista ja korulauseista juuri mitään — sen sai Carlyle ja sen ovat lukemattomat muut jalot miehet ja naiset saaneet kokea koko puuhastaan. Murusia on saatu, missä suuria on odotettu.

Mutta kuinka sitte tehdä, kun eivät asianomaiset tahdokaan luopua etuoikeutetusta, jos kohta väärästä asemastaan? Vaaditaan tässä, kuten muillakin aloilla, missä uudet aatteet raivaavat itsellensä tietä, raittiimpi tuuli puhaltaa ummehtuneisiin oloihin, vaaditaan — *taistelua*, taistelua hyvän puolesta, taistelua kuolemaan tuomittujen olojen tukehuttamiseksi ja paremman ihmiskunnan luomiseksi.

Niin taistelua, innokasta taistelua vanhoillisuutta vastaan! Mutta tätä taistelua kaikki ne tietysti pelkäävät, joiden etuja tämä taistelu välittömästi ja välillisesti koskee. Mutta, huudahtanee joku, sehän on tuota luokkataistelua, joka hävittää yhteistunteen ja hajoittaa isänmaan voimat! Ja lopullisesti se vaan veisi toiseen luokkavaltaan. Tämä on kuitenkin sula erehdys. Marx ja Engels lausuvat sangen sattuvasti *Kommunistisessa Manifestissaan*, että *luokkataistelun lopputarkoitus juuri on kaiken luokkavallan hävittäminen*, sen kautta loppuu juuri kaikki luokkavalta ja eri kansoissa ei enää ole eri luokkia, vaan kussakin yksi yhteinen kansa. Ja minkä tähden on muuten kansan

suuren enemmistön pyrkiminen ihmismäisempään tilaan taistelun kautta enemmän tuomittava, kuin mikä muu taistelu tahansa ylevien aatteitten hyväksi? Taistelu koko suuren kansankerroksen kohottamiseksi on yhtä tarpeellinen, suuri ja ylevä kuin jokainen taistelu, jota käydään uusien parempien olojen saavuttamiseksi. Mutta se on tässäkin *vanhentuneitten olojen* kannattajista riippuva, rajoittuuko tämä jalo, ylevä taistelu miljoonien vapauttuttamiseksi orjuudesta enemmän aatteelliseen voimien mittailuun vai viekö uusien aatteiden *hurja vastustaminen* väkivaltaisiin tekoihin. Eikä välttämättömästä luokkataistelusta, joka luonnollisesti johtuu nykyisestä luokkajaosta tarvitse kehittyä *luokkaviha*, joka voi tehdä kaiken yhteisvaikutuksen mahdollommaksi siinäkin, jossa yhteiset edut ovat kysymyksessä.

Sen takia ilmestyy kaikkien isänmaan ystävien *todellinen* isänmaallisuus siinä, kuten jo huomautettiin, että he yhteisesti puolustavat yhteisen isänmaansa itenäisyyttä yhteistä vihollista vastaan ja että he koettavat tehdä tämän isänmaan *mieleiseksi* kansan suurelle enemmistölle edistämällä sen hyvinvointia ja itse asiassa myöskin pienelle vähemmistölle, joka ei nykyisessä ylöllisyyden asemassa ole liioin onnellinen. Ja täten koko ihmiskunnan onni kasvaa. Poistettava on kerran nykyinen onneton tila, jossa johtavat ainekset suorastaan estävät kansojen suurten enemmistöjen todellista hyvinvointia ja onnea ja juuri tämän kautta ylläpitävät eroa eri kansanainesten välillä samassa maassa, siten heikontaen sen kansallista voimaa. Sillä tyytymättömyys nykyisiin oloihin on nyt kerran olemassa ja itsetietoisuus niitten poistamiseksi vireillä eikä siinä auta valittaa, etteivät alimmat kerrokset tule mukaan, kun niitä pyydetään, koska ei mitään tehokkaampaa toimiteta parempien olojen saavuttamiseksi niille *semmoisilla keinoilla, jotka todella perille vievät*. Ja kun harvalukuinen vähemmistö eri kansoissa tahtoo ylläpitää valtaansa suuren enemmistön kustannuksella, silloin täytyy sen tämän vallan tukemiseksi yhtämittaa

ryhtyä chauvinistisiin toimenpiteisiin, jotka sortavat varsinkin pienempien kansakuntien oikeuksia, ja sorto jatkuu yhä laajemmalle muihin kansakuntiinkin eikä vaan pysähdy oman kansan polkemiseen. Gottfried Keller, Sveitsin suuri runoilija, laulaa:

Kansallisuus ja kieli, nuoruuden
ne maita ovat kansan kohoavan,
tuo äidin syli, kariin loukahtavan
mi mielin sulkee rantain outojen.
Se usein ohjeena on lasten vain
ja kahle miesten vapahien kaulaan,
siell' täysikasvanehet leikkii, paulaan,
tyrannein viemät käten ovelain.

Muta oikea isänmaallisuus, joka ei tunne toisen kansanluokan tahi kansan sortamista, ei ole missään ristiriidassa humanismin, ihmisyyden kanssa. Ja päinvastoin ihmisyyttä ja sen todellista etua harrastava ihminen voi hyvin olla todellinen isänmaanystävä. Kansainvälisen työväenliikkeen paraimmat kannattajat ovat aina olleet valmiit *puolustamaan isänmaatansa sekä ulkonaista että sisällistä sortoa vastaan*. Kansainvälisen työväenliikkeen kannattajat eivät ole mitään „vaterlandlose Gesellen“. Kaikkea muuta. Itse Marxissa, juutalaisessa, liikkeen suurimmassa miehessä ilmestyi isänmaallisuuden purkauksia. Ja kauniisti lausui Liebknechtkin, jota 100,000 työmiestä saattoi hautaan: „personallista etua en milloinkaan ole halunnut; missä oli valittava joko oma etuni tahi omat periaatteeni, en milloinkaan ole vitkastellut uhrata etujani. — Kahdenkertainen ihanne on nuoruudestani saakka seisonut silmiäni edessä: *vapaa ja yksimielinen isänmaa ja työtä tekevän kansan vapautus*, se on luokkaherruuden poistaminen, mikä on sama kuin ihmiskunnan vapautus. Tämän kaksoistarkoituksen puolesta olen paraimman kykyni mukaan taistellut ja tämän kaksoistarkoituksen hyväksi tulen taistelemaan, niin kauan kuin minulla on vähänkin henkeä jällellä. Se on velvollisuuteni“ (k. Eisner, W. Liebknecht siv. 46). Mutta, kuten prof. E. Vanderveldekin, kansainvälisen sosia-

listisen sihteeriviraston älykäs esimies on väittänyt, „se etevämyyys (jonka kansalainen antaa omalle isänmaallensa) kadottaa kaiken hyökkävään luonteeseen eikä sillä ole muuta vaikutusta kuin sopusointuisan vaihtelevaisuuden ylläpitäminen kansainvälisessä yhteistyössä („concert international“). Ja prof. E. Ferri, Italian sosialismin johtaja, yleisesti tunnettu tiedemies väittää niille, jotka luulevat, että kansainvälinen työväenliike eli humaniteetti kuolettaa isänmaallisuuden kuolemaa tahi riutumista todistaa, ett’ei käsitetä, että ihmissydämmeen sopii kaikki altruistiset tunteet, jotka vievät, kuten järven laineet, meidän persoonastamme meidän perheeseemme, sitte meidän kaupunkiimme, meidän kansaamme, ja vihdoin koko ihmiskuntaan.“

Ja tosiaankin, *koko ihmiskunta* astuu yhä selvemmin jokaisen ajattelevan ihmisen eteen, yhä enemmän eläyttävät häntä ne aatteet, jotka vaativat työskentelyä koko ihmiskunnan edestä. „Ihanteena voi ihmisellä olla isänmaansa hyödyttäminen, — todellinen hyödyttäminen, se on kansansa hyödyttäminen“, sanoo Bebel. „Se on kaunis ihanne. — — — Ihanteena voi ihmisellä olla ihmiskunnan hyödyttäminen ja se on kaikkein kaunein ihanne.“ Molemmat ihanteet eivät ole ristiriidassa keskenänsä. Mutta jälkimäinen *tähtää* kauemmas ja sen takia se näyttää suuremmalta, korkeammalta, ylevämmältä. Sillä sivistyneet ja site kaikki kansakunnat pyrkivät yhä selvemmällä itsetietoisuudella suureen yhteiseen veljesliittoon, „kansojen pyhään allianssiin“, johon jo Beranger kehoitti:

„Peuples, formez une sainte alliance,
Et donnez-vous la main.“
(Kansat, muodostakaa pyhä liitto
Ja antakaa toisillenne kättä).

Ja kauas tulevaisuuden valoisaan maailmaan, ihmiskunnan suureen veljeskuntaan, viittasi Antigoneen kau-

nis lausunto, kun hän Kreonin, oikeuden varjolla esiintyvän itsevaltiaan sanoiin:

„Ei kuoltuaankaan' ystäväks' käy vihamies“,
ylevämielisesti lausui:

„En vihaamaan ma luotu oo, vaan lempimään“
mun kanssaihmissiäni.

Sillä se on rakkaus, joka maailmassa voittaa ja joka liittää kansakunnatkin yhteen. Sanoiin jo melkein 800 vuotta ennen Kristusta Kreikan filosofi Empedokles, että koko luomakunnassa eroittaa viha ja yhdistää rakkaus kaikki. Meidän, ihmisten, tulee ainakin ulottuttaa rakkautemme kaikkiin kanssaihmissiimme, koko ihmiskuntaan kokonaisuudessaan ja meidän tulee toimia ja kärsiä kaikki, mitä meiltä tämä pyhä tunne vaatii. Korkein toimintamme on aina oleva työskenteleminen kaikkien veljiemme ja sisariemme edestä, kuten kansainvälinen työväenliike vaatii, ja tämä ei suinkaan ole missään ristiriidassa todellisen ja ylevän isänmaallisuuden kanssa.

Nuorten Airut 1905.

Jompikumpi.

Suuri osa yläluokastamme pelaa nykyään, vaikka enimmäkseen salaa, sangen vaarallista peliä yksikamarijärjestelmän suhteen. Sydämmen pohjassa toivotaan kaksikamarijärjestelmää, mutta ei löydy kyllin rohkeutta sitä pontevasti puolustamaan, koska pelätään *koko kansan* ilmeistä tahtoa — kaksikamarijärjestelmä kun on kaikissa muissakin maissa lahoa rakennetta — ujosti koetellaan sitä jos jollakin salaviihkaisella tavalla mikäli mahdollista pönkittää. Esitelmänpitäjät kiertelevät maaseudulla selittämässä, onko yksivai kaksikamarijärjestelmä parempi (ja jälkimmäinen on tietysti parempi!); lentokirjasia sekä ruotsin- että suomenkielisiä julaistaan (usein samasta pajasta lähteneitä) — eräästä semmoisesta, jonka julkaisija on muka „suo-

menmielinen“ (miksi ei oikea puhdas verinen sosialidemokraatti) on viisaasti kyllä Saksan valtakunnan yleiseen ja yhtäläiseen äänioikeuteen perustuva yksikamarijärjestelmä jätetty pois tahi, kuten se tietysti kuuluu, unohdettu; ja kun ei muuta ole käytettävissä arvellaan ranskalaisen sananparren mukaan: „c'est le rire qui tue“ (se on nauru, joka tappaa), että kunhan vaan saadaan naurajat puolellensa, on peli voitettu: „yksikamari“ sanotaan „renkikamariksi“ ja sillä on asia tapettu.

Mutta asialla on kuitenkin *hyvin* vakava puolensa. Yläluokalla on valittava *jompi kumpi* kahdesta tiestä. Joko se noudattaa koko kansan tahtoa niskottelematta eikä pane sitä vihamieliseen asemaan tätä yläluokkaa vastaan — sillä kansamme syyt rivit ovat jo hereillä — tahi se on kansan tahtoa noudattamatta: silloin kansa tavalla tai toisella *pakoittaa* niskoittelevan pikkuryhmän myöntymään.

Järjestynyt työväki, joka meilläkin käypi koko kansan eturintamassa, kun on puhe kansan elinkysymyksestä, on asemansa selvästi määrännyt. Se asettuu *jyrkästi* kaikkia niitä vastaan, jotka tässä suhteessa koettavat polkea kansan tahtoa ja se lyöpi ne *armottomasti* maahan *niin pian kuin se suinkin voi*.

Nykyään puhutaan paljon kauniita sanoja siitä, että yläluokka vapaaehtoisesti luopuu valta-asemastansa ja suostuu muun muassa yleiseen äänioikeuteen ja yksikamarijärjestelmään, mutta että se ei tee näitä myönnytyksiä pakosta eikä pelosta.

Tämmöiset väitteet ovat kuitenkin sulaa lorua. Maailman historiassa ei ole yhtään ainoata tapausta, jolloin yläluokka olisi luopunut etuoikeuksistaan ilman pakkoa tai pelkoa. Porvarilliset historioitsijat laulavat kyllä hymnejä siitä, mitenkä etuoikeutetut luokat Ranskan suuressa vallankumouksessa yhtenä elokuun yönä oikein liikuttavan kauniisti heittivät kaikki tahi melkein kaikki etuoikeutensa kansansa syliin ja epäilemättä on moni porvarillinen mies ja nainen vuodattanut liikutuksen kyöneleitä tämän suuren uhrauksen

tähden. Mutta kun vaan huomauttaa, että bastiljen valloitus ja hävitys oli tapahtunut 16 p. heinäkuuta eli 19 päivää ennen, ymmärtää jokainen ajatteleva ihminen, miten paljon „uhraavaisuutta“ ja miten paljon „pelkoa“ tuossa „kauniissa“ päätöksessä oli vaikuttamassa. Ja samoin oli asian laita, kun esim. Belgian kansa hankkii itsellensä nykyisen laajennetun äänivallan. Silloin ilmoitti kyllä pääministeri Beernaert, äärettömien kansanjoukkojen piirittäessä parlamenttia, ettei hallitus suinkaan „pelosta“ tee myönnytyksiä — täytyyhän näytellä kansan huviksi sankarin roolia; — mutta myöhemmin on kuitenkin tullut ilmi, että se juuri oli pelko, joka *pääasiallisesti* vaikutti.

Voi siis pitää aivan eittämättömänä tosiasiana, että meilläkin hallitsevat luokat myöntyvät yleiseen, yhtäläiseen äänioikeuteen ja yksikamarijärjestelmään *ainoastaan mikäli katsovat itsensä siihen pakotetuksi*.

Oikeastaan on tämä asia jo mitä tulee yleiseen äänioikeuteen aivan selvä. Harva enää epäilee, ettei yleinen äänioikeus olisi niin juurtunut yleiseen käsitykseen välttämättömänä uudistuksena, ellei marraskuun valankumous olisi *pakoittanut* hallitusta ja yleisöä sitä kannattamaan. Ja pelko tulee riittämään yksikamarijärjestelmäänkin, jos sitä tiedetään ylläpitää.

Ja mitähän sitte yläluokka voi pelätä, jos se ei hyväksy yksikamarijärjestelmää?

Se voi pelätä, että valtiopäivien aikana, kun suuret kansajoukot kokoontumisvapauden nojalla piirittävät säätytaloa ja etenkin ritarihuonetta rauhallisesti näyttääksensä kansan järkähtämätöntä tahtoa, sittenkin väkivaltaisuuksia tapahtuu, jotka asiain kehittyessä voivat panna koko *nykyisen valtiollisen asemamme* ja samassa — *hallitsevan puolueen aseman alltiiksi*. Ja mahdoton *ei suinkaan* tämä kehitys ole, paljoa mahdollisempi kuin moni luulee, sillä mielet ovat *silloin äärettömän kiihtyneet*. Ja vielä nopeammin käy tämä kehitys, jos lahtarikaarteja perustetaan „järjestystä ylläpitämään“ ja *ampumarjoituksia kansakouluissa* toimitetaan.

Mutta otaksukaamme, ettei väkivaltaisuuksia synny — silloin olisi samassa „perustuslaillinen“ hallituskin *äkkiä* kumossa —, niin on sittenkin suuri vaara ja pelko olemassa. Jos ei nykyään vallitseva „perustuslaillinen“ ryhmä suostu yksikamarijärjestelmään, jota kuitenkin Suomen kansan suuri enemmistö järkähtämättömästi vaatii, niin täytyy pelätä, että Suomen kansan tahdon puhtain tulkitsija, työväestö ja entiset vallassa olijat, suomettarelaiset yhtyvät tilapäiseen liittoon ja kukistavat nuo ylpeät perustuslailliset, jotka *kinastelevat kansan selvää tahtoa vastaan*. Tämä yhtyminen on sitä mahdollisempi, kun nuo suomettarelaiset olojen pakosta ovat muuttaneet taktiikkansa ja perusohjeensakin. *Olojen pakosta* — he kun ovat kukistunut valtapuolue — suomettarelaiset ovat *nykyhetkenä*, kun äänestetään yksikamarista, varmempia yksikamarin puolustajia kuin *suuri* osa perustuslaillisista s. o. nykyisestä valtapuolueesta!!! Ja perustuslailliset *pelkäävät* syystä kauheasti, että valta täten luisuisi pois heidän käsistänsä ja tämä pelko saattaa heidät tekemään myönnytyksiä, epäilemättä vielä enemmän kuin pelko väkivaltaisuuksista valtiopäivien aikana. Sillä näitä väkivaltaisuuksia voi ehkä saada kartetuksi „viisailla“ toimenpiteillä. Kun työväestön s. o. kansan aiheuttama pelko suuressa määrin riippuu asiain tilasta idässä ja täällä nämä kehittyvät nopeammin kuin arveltiin, voi muka otaksua, että olot siellä kääntyvät lopussa „perustuslailliselle“ kannalle. Silloin on tietysti päätehtävä yksikamari asian lopullinen ratkaisun siirtäminen tuonnemmaksi niin paljon kuin suinkin, kunnes itäinen paino on poissa: valmistavan valiokunnan mietintöä ei saada niinkään helposti valmiiksi y. m.

Mutta kaikki nämä mahdolliset kepposet eivät auta. Järjestynyt työväki ei enää anna itseänsä petkuttaa. Se on täysin valveilla ja seuraa tarkoin asian menoa. *Ja sen ohessa se toimii*. Se valmistaa m. m. suurlakkoa — otaksun suurlakkoa vaan tärkeimmille aloille, jotta muut ammattiverit voisivat lakkoon ryhtyneitä

kannattaa — suurlakkoa siltä varalta, että kansan tahtoa halveksitaan. Ja maaseuduilla yli koko maan se panee toimeen „yleisiä kansankokouksia“, joissa koko kansa lausuu ajatuksensa; silloin ei voida sanoa, että ainoastaan järjestynyt työväki, tuo muka pieni räyhäävä joukkio huutaa yksikamarijärjestelmää ja yleistä äänioikeutta.

Jos vallassa oleva perustuslaillinen ryhmä siis edelleen, ainakin jonkun ajan, tahtoo pysyä johtoasemassaan, tulee sen *kokonaisuudessaan rehellisesti hyväksyä* yksikamarijärjestelmä yhtäläisen ja yleisen äänioikeuden pohjalla — ja myös *rehellisesti työskennellä* sen toteuttamiseksi. Ellei se sitä tee vikuroimatta, on se tuomittu kuolemaan ja toiset ryhmät astuvat sen sijalle. Se on maailman meno. Siinä eivät auta parkumiset eikä soimaukset.

Mutta työväestön, joka nykyään todellisuudessa johtaa kansamme kohtaloita, ei sovi luottaa pelkkiin lupauksiin ja korusanoihin. Sen tulee nousta kuin yksi mies ja vaatia, että kansan tahto käy yli kaiken muun, että *koko kansan onni on oleva jokaisen kansalaisen päämääränä* ja etteivät mikään luokkapyyteet saa häiritä tätä kaunista, ylevää päämäärää, joka yleisen, yhtäläisen äänioikeuden ja yksikamarijärjestelmän kautta on saavutettavissa: *niin suuri onni kuin suinkin niin suurelle kansanjoukolle kuin vaan voidaan sillä toimittaa.*

Työmies 28. 12. 1905

Kymmenvuotiaalle!

Muinaiskreikan syvämietteenen filosofi, Herakleitos, jonka opin tutkimiseen Lassalle, Saksan työväenliikkeen suuri herättäjä ja agitaattori, uhrasi melkoisen osan elämästänsä, on lausunut, että luomakunnassa „kaikki on liikkeellä“ (panta rei). Mikä yksinkertainen ja kuitenkin suuremmoinen katsantokanta! Ei mitään ole pysyvää, kaikki liikkeellä, alituiseissa liikun-

nossa. Kaikki on elämää — ja nykyäänhän kivilläkin väitetään sitä olevan — ja elämä aina vaihteleva, muuttelava. Solut luomakunnassa, jotka muodostavat jotakin näennäisesti pysyvää, ovat aina muutteluvia ja aatteet — nekin aina muuttelivat.

Onko tämä muutokseen pyrkiminen teleologinen, tarkoituksen mukainen vai eikö, tahi onko se vaan kausaliteetin syy- ja seurauslain alainen, onko tässä vaihtelussa joku järjestys olemassa vai näyttääkö se vaan siltä — emme mene näitä kysymyksiä ratkaisemaan.

Mutta kaikessa tässä muuttelvaisuudessa ilmestyy ihmiselämässä ajottain ilmiöitä, jotka ovat muita pitkäikäisempiä, niin esim. meidän aikoinamme syvien rivien, alhaisempien kansankerrosten pyrkiminen aina laajempaan ja suurempaan vaikutusvaltaan saadak- sensa yhä suuremman osan luonnon ja yhteiselämän tarjoamista eduista. Toisin sanoen itsetietoisuuden herääminen näissä kerroksissa käypi aikaa voittaen yhä silmiin pistävämmäksi. Köyhälistön luokkatietoisuus kasvaa kaikkialla sen mukaan kuin tuotantotapa kehittyi — tätä Marxin oppia ei hevin kumota — ja kehittyt luokkatietoisuus taas vaikuttaa kaikkiin muihin oloihin. Usein on tämä kaksinainen kehitys hyvinkin peitossa, kuten solujenkin muutos ihmisruumiissa, mutta se voi silti olla hyvinkin mahtava ja vaikuttava.

Ihmiskunta on nykyään suuri perhe, jossa aatteet kulkevat — hyvinkin nopeasti — toisesta jäsenestä toiseen. Suomessakin heräsi köyhälistön, kansan suuren enemmistön itsetietoisuus 1880 ja 1890-luvulla ja olot muuttuivat vähitellen melkoisesti ja samalla kaikkien ihmisten käsitys näistä oloista.

„Työväestö täällä (Helsingissä) pitää välttämättömänä, että saamme aikaan oman äänenkannattajan työväen asiaa ajamaan. Muun sanomalehdistön vaikutus siinä suhteessa ei itseensä työväestöön laajalti ulotu, sillä se ei voi niitä seurata. Nyt kun työväestö täällä ja muissa kaupungeissa on jonkin verran hereillä, olisi

mielestämme sopiva aika yrityksen alkamiseen. Ell'emme nyt saa aikaan omaa lehteä tuota harrastusta vireillä pitämään, levittämään ja antamaan sille uutta sisältöä, saattaa tuo harrastus sammua ja työväestö painuu entiseen välinpitämättömyyteensä“.

Täten kirjoitti minulle 10 p:nä marraskuuta 1894 „Työmiehen“ ensimmäinen päätoimittaja, A. H. Karvonen kirjeessä, jossa Helsingin työväestön puolesta pyysi minutkin lehden toimittajaksi.

Näin pitkälle oli jo työväenaate meillä silloin kehittynyt! Miten suurta iloa se minussa herättikään! Kansan enemmistön kahleet olivat nyt murtumassa, tie todelliseen ihmisyyteen avattu!

Me kasvatimme pientä rakasta poikaamme, mikäli voimme ja nyt on se täyttänyt 10 vuotta! Terve, nuori työmies! Et ole vielä suuren suuri, mutta et myöskään pienen pieni. Olet kasvanut ja varttunut etkä enää tarvitse ensimmäisten hoitajien apua! Olet kymmenessä vuodessa kasvanut täysi-ikäiseksi, olet todellinen ihmelapsi. Miten miehuullisesti sinä aina olet puolustanut kaikkia heikkoja, kaikkia apua tarvitsevia, köyhälistön suurta joukkoa! Mahtavasti sykkii sydämeni ilosta, kun ajattelen kaikkea, mitä sinä kymmenessä vuodessa olet aikaan saanut!

„Ei ole hän yhtätoistakaan, nuor' urho tää,
mut ikää siinäkin, työ jalo vaan jos on elämää:
moni harmeni kiillossa kunnian,
joka seppelensä' olis loistoisan
tuon poikasen voiton kruunun
iloll' altis vaihtamahan“.

Mutta urasi ei suinkaan ole loppunut. Monta, monta ikävuotta on sinulla vielä jälellä, ennenkuin olet tehtäväsi suorittanut. Ei se ole suoritettu ennen kuin nykyinen oloihin perustuva luokkajako on poistettu ja eri kansanluokkien sijaan on astunut eheä yhteinen kansa, jossa jokainen kansalainen vaan käypi ykkösen arvosta, eheä yhteinen ihmiskunta, jossa kaikki ovat todellisia veljiä ja sisaria! Siksi asti pysy elossa ja muista, että elämä on työtä, uupumatonta työtä ja taistelua! Hae

aina siitä voimaa, että taistelut *ihmiskunnan korkeimman päämäärän* puolesta, että me kaikki kuuluisimme yhteen suureen perheeseen, jossa sopu ja rakkaus valitsevat ja jossa kaikki taistelevat yhteisten etujen saavuttamiseksi, maallisen onnelan luomiseksi, mikäli mahdollista, kaikille ihmislapsille. Tämä sanotaan utopiaksi, mutta se ei ole muuta kuin korkein ihanne, mihin me pyrimme. Sinä olet nuori ja varsinkin kaikilla nuorilla pitää olla ihanne; pyri siis uupumatta tähän ihanteeseen äläkä huoli soimaajista ja pilkkaajista! Pyri reippaasti eteenpäin kuten tähänkin asti äläkä väsy milloinkaan!

„Jo nousee aallon kevähisen lailla.

Mi kahlehensa pirstoo kallioon.

Jo aamusi sun rusottelee mailla,

Jo keväthetkes tullunna sun on!“

„Työmies 10:nen vuotta 1895—1905.“

Mitä vaatia ja miten toimia?

Kun porvaristo Ranskassa jo pitkiä aikoja oli huokaillut aateliston ja papiston ynnä siihen yhdistyneen itsevaltius- ja virkavallan ikeen alla, loppui vihdoinkin tältä porvaristolta kärsivällisyys. Köyhälistön, verojen raskaita maalaisväestön ja etenkin pääkaupungin proletariaatin mahtavalla myötävaikutuksella nousi se kapinaan ja vaati sekä entiset lailliset oikeutensa takaisin että myöskin aivan uusia, hyvinkin laajalle käypiä. Heti eduskunnan kokoontuessa pitkän ajan perästä nousi riita, jossa aateli ja papisto koettivat puolustaa sääty-asemaansa — turhaan, sillä kolmas sääty (neljättä ei ollut) julisti itsensä päättäväisesti Ranskan *kansalliskokoukseksi*, koko kansan varsinaiseksi edustajaksi. Se oli säätykokouksen loppu. Ellei näin olisi tehty, olisivat muut kaksi säätyä — kullakin oli muka yksi ääni — aina edelleen äänestäneet porvariston, joka silloin oli suurta kansaa edustavinaan, kumoon kaikissa päätöksissä. Ja tämä näin vastoin laillisia muodollisuuksia varsinaisen kansan täydellä myöntymyksellä

valittu kansalliskokous ja sen jatkot *uudistivat* sitte vuosien kuluessa koko *porvarillisen* maailman.

Meillä valitettavasti ei ole olemassa mitään kansalliskokousta, joka voisi puhua koko kansan nimessä. Meillä on vaan eräs ränstynyt koneisto, jonka olemassaolo-oikeus ainoastaan on paperilla, samoin kuin esim. kuolemanrangaistus rikoslaissa, mutta ei suinkaan, kansan, *suuren, todellisen kansan* sydämessä.

Ja mikä on laki? Laki ei voi olla muuta kuin kansan suuren enemmistön oikeuskäsitys kirjoitetussa muodossa. Kun laki ei *enää* tätä kansan oikeuskäsitystä vastaa, on se kyllä paperilaki, mutta ei enää elävä ja elähyttävä voima kansan elämässä. Mutta, sanovat varsinkin lainoppineet, laki on lakina, kunnes se „asianomaisessa, laillisessa“ järjestyksessä kumotaan. Hyvä. Mutta yksi seikka on huomioon otettava. Voimassa oleva laki voi hyvinkin suuressa määrässä tukea jonkun eli joittenkuitten vallassa olevien kansanluokkien valtaa *kansan suuren enemmistön kustannuksella*. Ja vaikka kansan suuri enemmistö ei tätä lakia hyväksy, vaikka se on peräti vanhentunut, eivät nuo valtuuskat valtansa nojalla siitä luovu. Eivät hyvällä luovu, vaikka alemmat kansankerrokset hyvällä sitä vaativat. Silloin ei enää paperi ja pergamentti auta eikä myöskään koreat vastaväitteet, *kansan tahto murtautuu* läpi enemmän tai vähemmän väkivaltaisesti, varsinkin muuten kiihtyneinä aikoina. Me voimme keinoa surkutella, itkeä, valitella, mutta me emme voi sille mitään — kansa, itsenäinen kansa puhuu aina suvereniteetissään kielellä, joka tepsii. Elämä on semmoinen. Rautakahleetkin vihdoin katkeavat. Ranskan kolmannella säädylly ei ollut mitään „laillista“ oikeutta julistautua koko Ranskan hansalliskokoukseksi, mutta Sieyes ja nuo 490 muuta eivät 17 p. kesäk. 1789 „valitettavasti“ menetelleet „laillisesti“, vaan kansan enemmistön nimessä aivan laittomasti, kun yhdellä iskulla mursivat kinastelevan aatelin ja papiston vallan, jotka tietysti *valtansa pönkittämiseksi* tahtoivat pysyä „laillisuuden“ tiellä.

Me täällä Suomessa olemme saaneet paljon takaisin oikeuksistamme, jotka olivat voimassa ennen Bobrikoffin laitonta hallintokautta -- osaksi enemmänkin, kuten, esim. ennakkosensuurin poistamisen. Mutta meidän entinen ränstynyt eduskuntalaitoksemme, lähes satavuotinen muinaismuisto kaikissa muissa maissa, on vielä olemassa. Tosin ei kukaan enää *uskallakaan* puhua muusta kuin yleisestä ja yhtäläisestä äänioikeudesta. Ja neljästä säädystä ei kukaan enää *viitsi* puhua, kun uudesta kansan eduskunnasta nyt on päätettävä. Hallitus voi ylimääräisille valtiopäiville tehdä ehdotuksen ainoastaan yksi- tai kaksikamarijärjestelmästä. Ja koska Hänen Majesteettinsa „julistuskirjassa“ annetaan „senaatille toimeksi tehdä ehdotus uudeksi valtiopäiväjärjestykseksi, joka tarkoittaa Suomen kansan eduskunnan ajanmukaista uudestaan järjestämistä, sovelluttamalla *kansan edustajia valittaessa* yleisen ja yhtäläisen vaalioikeuden periaatteita, ei tietysti voi olla kysymystäkään siitä, että, jos ehdotetaan kaksi kamaria, ensimmäisen kamarin jäseniä (senaatin ehdotuksen mukaan) valittaisiin muulla kuin yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden perusteella, jolloin työväki, jos tämmöiseksi lopullisesti laki muodostetaan, tuntuvasti voi vaikuttaa ensimmäisenkin kamarin vaalituloksiin.

Mutta tästä huolimatta voidaan vaalikelpoisuus ensimmäiseen kamariin tuntuvasti rajoittaa, säätämällä hyvinkin vanhoilliseen suuntaan, että ainoastaan ne ja ne kansalaiset, niin ja niin suurella rahakukkarolla, ovat ensimmäiseen kamariin vaalikelpoiset. Ja tämmöinen kamari *järruttaa sitten kaiken edistyksen*. Sentähden yksi ainoa kamari. Vaikka Bismark ei suinkaan ollut mikään työväen ystävä, myönsi hän kuitenkin oikeaksi yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden ohessa yksikamarijärjestelmän, joka vieläkin on vallalla Saksan valtakunnassa. Ja kun Venäjän keisari on kansallensa yleisen äänioikeuden yhteydessä säätänyt vaan yhden kamarin, minkätähden ei Suomen Suuriruhtinas hyväksyisi tämmöistä järjestelmää Suomessa? Mitenkä kehtaisi edes meidän ränstynyt eduskuntamme, joka aina

„isänmaallisuuttansa“ on kehunut, kieltää tämän järjestelmän kansan suurelta enemmistöltä? Ei edes sekään veruke pidä paikkaansa, että tämä ensimmäinen kamari vielä useimmissa sivistysmaissa on olemassa. Kaikkiialla, Englannissa, Ranskassa, Belgiassa, Ruotsissa y. m. kajahtaa *mahtava* huuto miljoonien kurkuista: „ylähuone pois“. Ja silloin pitäisi meidän panna tämä kuolemaantuomittu kamari uuteen valtiopäiväjärjestykseen, silloin kun *pääasiallisesti köyhälistö* on palauttanut entiset olot ja kansamme pitäisi ulkovaltojen suhteen esiintyä valtiollisesti *yhtenä kansana!* Mutta kuitenkin näyttää kymmenentuhansien proletaarien päätös eri kaupungeissa (etenkin Tampereella ja Helsingissä) säännöllisten valtiopäivien syrjäyttämistä heti paikalla, *ettei kansan suuri enemmistö suinkaan luota siihen, että niin sanotun laillisen eduskunnan kautta voitaisi aikaansaada yksikamarijärjestelmä.* Sillä miksi ne muuten syrjäyttäisivät tuon „laillisen“ eduskunnan, ellei siitä syystä, että tämä eduskunta *luullaan säättävän uuden peruslain, joka ei ole sopusoinnussa kansan enemmistön oikeuskäsityksen kanssa.*

Mitä tehdä?

Jyrkästi pitää kiinni yksikamarijärjestelmän aatteesta ja toteuttamisesta ensi valtiopäivillä sillä varmalla edellytyksellä, että ainakin nykyinen hallitus, jos sen tulee tehdä ehdotus uudeksi valtiopäiväjärjestykseksi kaikesta muusta huolimatta puolustaa tätä järjestelmää. Se voisi sillä kansallensa korvata paljon siitä, mitä se ennen on rikkonut, vieläpä kansan syviin riveihin kylvää vilpittömän kiitollisuuden siemeniä tästä teosta. Suomen kansan suuri enemmistö odottaa varmasti tätä Hänen Majesteetilta ja Suomen Senaatilta, olkoon tämä nyt vanha tai uusi. Ja se senaatti, joka ei tätä ehdotusta tee, saa olla aivan varma Suomen kansan suuren enemmistön *ikuisesta kylmäkiskoisuudesta sitä kohtaan, olkoon se muuten kuinka hyvä tahansa.*

Mutta eduskunta, tuo lahonnut vanha hökkeli, mitä tähän se aikoo tehdä?

Minun täytyy suoraan sanoa, etten minäkään tässä suhteessa odota juuri mitään perustuslaillisilta edusmiehiltä. *Mutta jääkäämme kuitenkin odottavalle kannalle, ainakin valtiopäiville asti ja varustautukaamme taisteluun.* Suomen kenraalikuvernööri on lausunut, ettei kysymys kamarien luvusta koske Venäjän hallitusta, vaan on yksinomaan meidän oma tehtävämme. Siltä taholta ei siis tule mitään sekaantumista tähän asiaan. Aikovatko perustuslailliset ehkä laskea tämän riidan aivan kiihkeämmän luokkavihan rajalle? Aikovatko he siten valmistaa maata mahdollisesti uusilla liittosopimuksilla. Aikovatko he siten ehdottomasti vapaaehtoisesti kuolettaa kaiken kansan luottamuksen ja kaiken suosion itseänsä kohtaan ja muuttua kansan enemmistön ulkopuolella seisovaksi n. s. hallituspuolueeksi? Mutta silloin ovat perustuslaillisten päivät sekä varsinaisena kansan- että hallituspuolueena lasketut. Täytyy *todellisesti* kannattaa kansan elinkysymyksiä, jos tahtoo nauttia kansan kannatusta. Kansan syvät rivit oivaltavat sangen hyvin, missä niiden *oikeat* puolustajat ovat ja missä vaan on kurtisöörejä ja lieha-koitsijoita.

Minä ehdotan siis, ettemme vielä tee jyrkkää päätöstä vanhan romukoneiston *ehkäisemisestä*, ennenkuin on saatu selvästi nähdä (julkisten kirjoitusten ja vaalien kautta), mille kannalle etenkin perustuslaillinen puolue aikoo asettua yksikamarijärjestelmän suhteen ja *mikä ehdotus hallituksen puolelta laaditaan.* Viime mainittu seikka on hyvin suuresta merkityksestä, vaikka tietysti meidän luokkaeduskuntamme kyllä osaa panna hallituksen hyviäkin ehdotuksia (kuten esim. torpparilain) piloille. *Mutta työväellä on valtiopäivienkin aikana keinoja niskottelevien valtiopäivämiesten murjomiseksi.* Se saattaa sentähden jättää *visseillä* ehdoilla vanhan „laillisen“ eduskunnan rauhaan ja sitte antaa sen kantaa edesvastauksen siitä, mikä voi seurata kansan enemmistön tahdon syrjäyttämisestä. Ja tämä edesvastuu ei tule olemaan pieni ja vähäpätöinen, vaan *sangen raskas ja painava.*

Minun täytyy suoraan sanoa, etten minäkään tässä suhteessa odota juuri mitään perustuslaillisilta edusmiehiltä. *Mutta jääkäämme kuitenkin odottavalle kannalle, ainakin valtiopäiville asti ja varustautukaamme taisteluun.* Suomen kenraalikuvernööri on lausunut, ettei kysymys kamarien luvusta Venäjän hallitusta, vaan on yksinomaan meidän oma tehtävämme. Siltä taholta ei siis tule mitään sekaantumista tähän asiaan. Aikovatkohan perustuslailliset ehkä laskea tämän riidan aivan kiihkeämmän luokkavihan rajalle? Aikovatko he siten valmistaa maata mahdollisesti uusilla liittosopimuksilla. Aikovatko he siten ehdottomasti vapaaehtoisesti kuolettaa kaiken kansan luottamuksen ja kaiken suosion itseensä kohtaan ja muuttua kansan enemmistön ulkopuolella seisovaksi n. s. hallituspuolueeksi? Mutta silloin ovat perustuslaillisten päivät sekä varsinaisena kansan- että hallituspuolueena lasketut. Täytyy *todellisesti* kannattaa kansan elinkysymyksiä, jos tahtoo nauttia kansan kannatusta. Kansan syvät rivit oivaltavat sangen hyvin, missä niiden *oikeat* puolustajat ovat ja missä vaan on kurtisöörejä ja lieha-koitsijoita.

Minä ehdotan siis, ettemme vielä tee jyrkkää päätöstä vanhan romukoneiston *ehkäisemisestä*, ennenkuin on saatu selvästi nähdä (julkisten kirjoitusten ja vaalien kautta), mille kannalle etenkin perustuslaillinen puolue aikoo asettua yksikamarijärjestelmän suhteen ja *mikä ehdotus hallituksen puolelta laaditaan.* Viime mainittu seikka on hyvin suuresta merkityksestä, vaikka tietysti meidän luokkaeduskuntamme kyllä osaa panna hallituksen hyviäkin ehdotuksia (kuten esim. torpparilain) piloille. *Mutta työväellä on valtiopäivienkin aikana keinoja niskottelevien valtiopäivämiesten murjomiseksi.* Se saattaa sentähden jättää *visseillä* ehdoilla vanhan „laillisen“ eduskunnan rauhaan ja sitte antaa sen kantaa edesvastauksen siitä, mikä voi seurata kansan enemmistön tahdon syrjäyttämisestä. Ja tämä edesvastuu ei tule olemaan pieni ja vähäpätöinen, vaan *sangen raskas ja painava.*

Puhe,

Kotkan t. y:n arpajaisissa 14 p. heinäk. 1907.

Arv. kansalaiset! Rakkaat aatetoverit!

Kuningas- eli hallitsijavalta on lähtenyt ylimysval-
lasta: kuningas on tämän ylimystön voimakkain edus-
taja sodan ja rauhan toimissa. Tämä yhden miehen
valta kävi tavallisesti ajan pitkään ylimystölle kovin
rasittavaksi: maalliset ja hengelliset suurherrat, aate-
listo ja papisto asettuivat sitä vastaan. Mutta alhai-
semmat kansankerrokset tunkeutuivat esille yhä sel-
vemmin, porvaristo astui maailman näyttämölle tuo-
tantoprosessin kehittyessä. Kuningasvalta koetti tästä
hakea tukea ylimystöä vastaan, mutta porvariston
valta ja itsetietoisuus omista eduistaan kasvoi kasva-
mistaan ja tämä pakoitti vihdoin kuningasvallan ja
ylimystön liittymään yhteen taistelemaan porvariston
nousevaa mahtavuutta vastaan. Köyhälistö, proleta-
riaatti itsetiedottomana nukkui ja liittyi sen takia kan-
nattamaan milloin sitä, milloin tätä valtaa näennäisistä
pienistä pysymättömistä eduista, kuten itsetiedoton
köyhälistö vielä tänä päivänäkin tekee. Mutta sekin
heräsi, sillä porvaristo synnytti, kuten Marx sanoi,
oman haudankaivajansa. Ja se voima, kansan enem-
mistön voima näytti niin voimakkaalta, niin uhkaavalta,
että hallitsija, ylimystö ja porvaristo kaikki yhtyivät
sitä kukistaaksensa.

Taloudelliset syyt ovat luoneet tämän asian tilan.
Turhaan koettavat porvarilliset historioitsijat näyttää
toteen, että muut syyt ainakin sanottavassa määrässä
olisivat maailman historian suuret mullistukset ja muu-
tokset aikaan saaneet: materialistinen historian käsi-
tys seisoo, ainakin entisyyteen ja nykyisyyteen katsoen
järkähtämättömällä pohjalla.

Sosialismi on köyhälistön varsinainen ilmestymis-
muoto kaikissa maissa — muut järjestyneen työväes-
tön ilmiöt eivät merkitse paljon eivätkä ole muuta
kuin välitysmuotoja ja kasvatuslaitoksia sosialismille,

jonnekkia ne vihdoin vievät. Ja sosialismi leviämistään leviää kaikissa maissa. Saksassa on valtiopäiväin valitsijamäärä kasvanut viidessä vuodessa $\frac{1}{4}$ miljoonalla ja ainoastaan „Reichsverein“ likaiset juonet ja vaalipiirin sopimaton jako ovat estäneet sosialismin saavuttamasta vastaavan määrän edustajia; Itävallassa on yleinen äänioikeus hämmästyttävällä tavalla paljastanut sosialismin todellisen voiman, Ranskassa, jossa nimet Thiers, Gambetta, Waldeck-Rousseau ja Clemenceau kuvaavat porvariston vallan luisumista alaspäin, taistelee viimeainittu epätoivoista taistelua nousevaa valtaa, sosialismia vastaan ja Englannissakin, „puhtaan“ työväestön luvatussa maassa astuu sosialismi jättiläisaskelin eteenpäin.

Turhaan lohduttavat vanhoilliset ja porvarit yleensä itseänsä sillä, että kaikki tämä on ohimenevää laatua, kuten entisetkin joukkoliikkeet. Ero on valtava: nyt astuvat nuo mahtavat pohjakerrokset täysin itsetietoisina eduistaan ja tarkoituserästään taistelutante-reelle. Ei mikään voima maailmassa voi enää niiden tasaista voittokulkua pitemmäksi ajaksi ehkäistä. Köyhälistön taajat rivit tietävät varsin hyvin, että tulevaisuus ehdottomasti kuuluu heille.

Koko n. s. porvariston täytyy silloin yhtyä tätä mahtavaa virtaa sulkemaan, sulkemaan niin pitkäksi ajaksi kuin se suinkin voi. Sillä jokainen porvariryhmä muodostaa aina, olkoon se sitten vaikka kuinka edistysmielinen, luokkavaltion, luokkayhteiskunnan ja luokkahallituksen alempien kansankerrosten kustannuksella. Mutta kun sosialismi taas ei salli mitään luokkavaltiota, kun se juuri luokkataistelun, ainoan mahdollisen keinon kautta, tahtoo hävittää jokaisen luokkavaltion, ei mitään pysyväistä liittoa ja sopimusta voi syntyä porvariston ja sosialismin välillä. Siinä on kaksi eri maailmankatsantoa, jotka taistelevat elämän ja kuoleman kaupalla, kuten pakanuus ja kristinusko taistelivat ja kuten ateismi (agoostisismi) ja uskonnollisuus nykyään taistelevat keskenänsä.

Aina viimeisiin aikoihin asti on julkisuudessa saatu

nähdä väite, että kieli- ja muut senkaltaiset asiat eivät enään kelpaa jakoperusteeksi meillä, vaan jako on perustettava taloudelliselle pohjalle. Tämä on mielestäni aivan väärä käsitys. Kyllä kielikiista sisimmässä ytimessään sekoin on taloudellinen taistelu, suomenkielisen väestön kamppailu päästäksensä suurempaan vaikutusvaltaan ja hyvinvointiin syrjäyttämällä ruotsinkieliset monopolin haltijat. Mutta nyt kun suomenkielisellä porvarillisella kansanaineksella on jotenkin samanlaiset mahdollisuudet kuin ruotsinkielisellä, ei kielikysymyksen rumputtajilla ole sillä muuta tarkoitusta kuin taistelu ylivallasta, ehdottomasta taloudellisesta etevämmyydestä tahi, kuten lyhyesti sanotaan, taistelu vallasta. Mutta näin keskenään taistellessaan saattavat taistelijat huomata, että heidän yhteinen vihollinen, sosialismi, on kasvanutkin niin mahtavaksi, että heidän täytyy jättää keskinäiset riidat sikseen ja yhtyä tuota yhteistä vihollista vastaan. Hra E. Schybergson, joka on selväpäinen ja ymmärtäväinen mies, on tämän jo huomannut ja hän on myöskin ollut kyllin rohkea menetelläkseen sen mukaan. Se olkoon hänelle lausuttu tunnustukseksi. Kun 40 pros. on sosialisteja kansan eduskunnassa ja muutamissa sosialistisissa kysymyksissä (kuten esim. kalaveden socialiseeraamisesta) lisäksi saa laskea 5 pros., joten varsinaisille porvarillisille jääpi vaan 55 pros. eikä semmoisella prosenttiluvulla, kun se on eripurainen, voi tukea mitään vankkaa hallitusta, niin asia saapi hyvinkin vakavan luonteen. Porvarillisen „blokin“ muodostaminen, jossa hrat Schybergson, Renvall ja Danielson veljellisesti toisiansa syleilevät on siis vaan ajan kysymys. Ja hyvästi he sopivatkin yhteen. Tahtovathan he kaikki „pelastaa isänmaan“ myönnytyksillä idän mahdeille! Kun esim. nuo 20 milj. tulevat esille, joilla voivat myydä 14 pykälää perustuslaistamme, eiköhän silloin olla valmiit yhdessä uhraamaan tämä summa „isänmaan“ alttarille? Tahi yhdessä puolustamaan kotimaan „kasakoita“, kun he rikoslain 16 luvun 6 §:ää vastaan pieksävät omia kansalaisia?

Mutta vaikea on sittenkin asianosaisten vielä yhtyä. Ruotsalaisten vanha sortopuolue on „kansassa“ liian huonossa huudossa ja melkein jo „quantité négligeable“: ei siihen „kansan takia“ mielellään yhdytä. Suomettarelaiset ja nuorsuomalaiset, jotka varsinkin jälkimäiset — syyttä tai syystä — luottavat tulevaisuuteen, kansan kosijat, taistelevat hurjasti leipäkannikasta kaikilla aloilla.

Ja me, sosialistit, antakaamme heidän tapella keskenänsä. Älkäämme joutavasti kiiruhtako vihdoin välttämätöntä yhtymistä. Antakaamme asiain kulkea menoansa. Kyllä silti luokkatietoisuutemme pysyy selvänä ja kyllä se laajeneekin. Vanhat roomalaiset sanoivat: „ja'a ja hallitse“. Ja tuo suuri Stuart Mill neuvoi Englannin työväestöä käyttämään eripuraisten porvaripuolueitten kinastelua hyväksensä välitarkoitustensa saavuttamiseksi.

Jos työnantajat jollain paikkakunnalla tahi jossain maassa ovat julistaneet työsulun, mutta eivät ole saaneet muutamia riistäjiä taivutetuiksi mukaan, eivät työntekijät pakota näitä jälkimäisiä yhtymään sortoliittoon. Käyttäkäämme aina porvarieryhmien eri ryhmiä tarkoitustemme saavuttamiseksi. Näillä valtiopäivillä saimme useampiin luottamustoimiin omat miehemme nuorsuomalaisten avulla, suomettarelaisien Laukkojutun valiokuntaan, ruotsikkojen myötävaikutuksella kielisorron poistetuksi j. n. e.

Mutta se on totta, muutamat herrat ja sanomat ovat jo kyllästyneet tähän sosialistien komentoon. „Miksi piti juuri olla Brander eikä Setälä puheenjohtajaksi suureen valiokuntaan“, huudahti harmissaan Hufvudstadsbladet. Ja „suomettarelaisien tunnustettu johtaja“ Danielson-Kalmari piti, kuten makupaloina vähän väliin „Äkäpää“, valtiopäivien eronhetkellä ennen lomaa oikean papillisen rippisaarnan, joka enemmän nauratti kuin suututti. Sillä tiesihän jokainen, että se johtui tuon Tainiokosinnan epäonnistumisesta: minä ainakin en voi olla nauramatta, jos joku suuttuu kuin

hän saa rukkaset. Ei sitä rippisaarnaa sen takia voinut ottaa „oikein vakavalta kannalta“.

Mutta muutenkin on erittäin n. s. „johtomiehiä“ porvarilliselta taholta valtiopäivillä haukuttu, koska he ovat muka komentaneet, mikä julkeammin, mikä salaisemmin kulissien takana: joku on „epäselvä“, kun hän ei ruotsikkojen mielen mukaan tahdo ajaa kieliasiaa hulluuksiin asti tahi kun on tahallisesti esittänyt näennäisesti epäselviä päätösesityksiä erityisessä poliittisessa tarkoituksessa, toinen muka kiertelee lakipykälien tulkitsemisessä ja ehdotusten tekemisessä y. m. Ja koko sosialistiryhmä valtiopäivillä saa kaikilta porvarillisilta ryhmiltä kuulla kunniansa. Se on sivistymätön työhön kykenemätön j. n. e.

Minun käsitykseni mukaan taas löytyy tässä ryhmässä hyvin paljon käytännöllisiä tietoja ja käytännöllistä kokemusta, jotka ennen kaikkea lainlaadinnassa ovat tarpeen, välttämättömät teoreettiset tiedot korvaa kyllä pari jäsentä joka valiokunnassa ja oppineet sihteerit. Kerranhan työntekijät voivat olla työnantajina ja työnantajat työntekijöinä. Ja muuten, jos ei sosialismin edustajilla valtiopäivillä ole riittävästi teoreettisia tietoja, niin se on suurimmaksi osaksi vallassa olevien porvarillisten oma syy, he kun eivät ole ymmärtäneet seurata kehitystä eikä ottaa selkoa kansan harrastuksista ja riennoista eikä sen mukaan seurata muassa järjestäen tietopuoliset olosuhteet. Miksi eivät ole riittävästi kasvattaneet tietopuolisessa suhteessa tulevat hallitsijansa? Turun kaupungin valtuustossa sattui kerran aivan äsken, ettei porvarillisista johtomiehistä kukaan tiennyt sanoa, mikä sosialistinen kunnallisjärjestö on. Tämä on sangen kuvaava sitä osanottoa, millä porvaristo seuraa sosialistista s. o. kansan syvien rivien liikettä. Kerrassaan pääasiana kaikessa lainsäädännössä on, että suunta on oikea, toisin sanoen, että lait laaditaan tarkkaan koko kansan (siihen luettuna myöskin 21-24 vuotisten) oikeuskäsitteiden mukaan. Silloin ei saada luokkalakeja, jommoisia meillä nyt on kosolta.

Tietysti porvarilliset tahtoisivat meistä päästä tykänään tahi ainakin valtiopäivillä vähentää lukuamme. Mutta mitenkä menetellä? Ehkä sopisi porvarillisten valtiopäiväjoukosta hakea noin parikymmentä miestä (ei enempää kuin 21), jotka sitoutuvat äänestämään 20 milj. myöntämistä vastaan, silloinhan voitaisiin ehdottaa Pietariin valtiopäivien hajoittamista ja lykätä pääsyy sosialistien niskoille. Jotenkin samanlaisilla tekosyillä hajotettiin toinen duuma naapurimaassamme. Mutta jos tämä juoni ei onnistuisi? Jos sosialistit, nuo itsepäiset riivatut, ymmärtävät jounen ja, kuten ystävämme Kalmari sanoi, „saarnaamalla vihaa vaan enäntäisi lukuansa?“ Sillä on tosiaan merkillistä, mitenkä tuo sosialismi jo näkyy syöpyneen syvälle itse kansamme vereen, n. s. perustuslaillisista ja kristillisistä työväenyhdistyksistä huolimatta, jotka palvelevat välillisesti tahi välittömästi porvaripuolueitten etuja.

Taantumuksen mustat korpit räakkyvät idässä toisen duuman hajottamisen jälkeen. Mustia pilviä nousee taas taivaan rannalle. Emme pelästy. Sosialismi on semmoisia voimia vastaan kaikissa maissa ollut kansojen vahva turva — huolimatta sotajoukoistakin. Sillä sen takana seisoo kansojen sankat rivit, jotka yhä vaan lisääntyvät. Taantumus ei todellisuudessa pelkää mitään niin suuresti kuin näitä sosialismin suuria joukkoja. Katsokaa itään, katsokaa länteen ja te voitte todistaa tämän oikeaksi. Eikö ole terveellistä kansamme sisälliseen itsenäisyyteen katsoen, jos yläluokkamekin ottaisi tämän visusti huomioon ja lakkaisi vaan soimaamassa sosialisteja. Kun kaikenmoisten juonien kautta sosialistien luku Saksan valtiopäivillä saatiin vähenemään, iloitsivat meidän porvarilliset suuresti tästä sosialistien suuresta tappiosta, mutta ymmärtäväisemmät Saksan porvarit pudistivat päätään. Nyt saksan vapaamieliset todistettavasti pyrkivät sosialistien kanssa liittoon estääkseen paisuvaa taantumusta, Bülow vakuutti voittonsa jälkeen: „nyt vasta rohkenemme harjoittamaan parannuksia“ ja Po-

sadowsky sai kuitenkin kohta sen perästä matkapassin! Eiköhän Venäjällä huolimatta Lontoon päätöksestä, vapaamieliset seuraa rahvaan esimerkkiä?

Suomen porvarit? Tekin olette vaikeassa asemassa. Tekin olette kahden tulen välillä. Joko te annatte syvien rivien vaatimuksille perään ja pelastatte vielä mitä toistaiseksi pelastettavissa on tahi te ette anna perään ja syöksytte nopeasti turmioon. „That is the question“: se on, kysymys sanoi Hamlet. Tertium non datur: kolmatta ei ole. Kuolema tulee äkkiä tahi se tulee aikojen perästä. Aateliston ja papiston ylivalta murtui Ranskassa äkkiä porvariston rynnäessä eteenpäin; toivokaamme, että meidän porvaristomme, kun köyhälistö ryntää eteenpäin voi ottaa oppiaksensa jotain maailman historiasta.

(Amerikan) Työmies 24. 8. 1907.

Puhe,

Tampereen työväenyhdistyksessä 17. 2. 1907. Turun työväenyhdistyksessä 24. 2. 1907.

Arvoisat kansalaiset! Rakkaat aatetoverit!

Köyhälistön, proletariaatin pimeällä, synkällä taivaalla loistaa yksi tähti häikäisevän kirkkaalla valolla, kirkkaamalla kuin mikään muu: materialistisen, taloudellisen historiankäsityksen kimmeltävä aamutähti. Se nousi taivaanrannalle ensin Englannissa ja Ranskassa: Hobbes, Harrington, Gibbon ja Montesquieu ovat tämän maailmankatsomuksen ensimmäisiä tienraivaajia, mutta selvemmin ja johdonmukaisemmin kuin kukaan muu esitti tätä oppia Kaarle Marx, teollisen sosialismin suuri, nerokas luoja.

Mitä opettaa sitten materialistinen historiankäsitys? Pelkkää aistillisuuttako? Että sielu lähtee ruumiista, on tämän jälkimmäisen ilmestymismuoto? Ei suinkaan. Tähän filosoofiseen kysymykseen se ei kajoo

yhtään. Se opettaa aivan yksinkertaisesti, että maailman, ihmiskunnan historian kulku riippuu taloudellisista oloista, aineellisen toimeentulon välikappaleista: kun nämä, siis tuotannon muoto muuttuu, muuttuu myöskin ihmiskunnan historia.

Tästä seuraa johdonmukaisesti, että maailman historia on taistelua taloudellisista eduista. Eri luokat, eri ihmisryhmät, joilla on erilaiset taloudelliset edut, seisovat vastatusten taistellen vallasta. Ja todellisuudessa me huomaammekin niin olevan, jos syvemmältä tarkastamme historian tapahtumia. Alhaisen kamppailu ylhäisön kanssa muinais-Kreikassa ei ollut mitään muuta; plebejien taistelu patriisioita vastaan Roomassa samoin; kristinusko, jota alussa kannatti vaan alhaisempi väestö, herätti tätä väestöä toivomaan parempaa toimeentuloa, ja tämä suuri alhaisen liike pakoitti vihdoin tuon epäkristillisen keisarin, Konstantinus Suuren (!), julistamaan kristinopin valtion uskonnoksi; porvaristo nousi aatelia ja maallistunutta papistoa vastaan samoista syistä; ja vihdoin tehdastuotanto herätti eloon proletariaatin vaatimaan taloudellisia etuja yhtäläisesti kaikille ihmisille.

Mutta eihän toki kaikki edistys riipu taloudellisista olosuhteista, väittänee joku. Näennäisesti ei. Mutta Marx ja Engels ovat osoittaneet, että mitä syvemmälle tunkee asiaa tutkimaan, sitä selvemmäksi käy tämä tosiasia: „aineellisen elämän tuotantotapa, taloudellinen tila on tosiaan yhteiskunnallisen, valtiollisen ja henkisenkin elämän perustuksena.“ Tämän opin mukaan on siis niinkin henkinen taistelu, kuin Suomen ja Ruotsin kielten taistelu maassamme näyttää olevan, suomenkielisen kansanaineksen kamppailua alussa ylivaltaisten ruotsinkielisten kanssa taloudelliseen tasa-arvoisuuteen pääsemiseksi.

Tässä on mahdotonta esittää koko tämän asian yksityiskohdat. Kajoten enää vaan siveys- ja oikeusoppiin muutamilla esimerkeillä. Ei sovi vähääkään epäillä, ettei Cicero, Rooman suuri puhuja, olisi ollut sängen siveellinen henkilö. Hän on kirjoittanut erään

etevän siveysopin, jota vieläkin käytetään useampien maitten kouluissa, paikoittain meilläkin. Siinä on monen ylevän opin ohessa myöskin seuraava paikka: „mikä voi olla suurempi rikos kuin ihmisen tappaminen, varsinkin jos hän on ystävä? Mutta onkohan joku tehnyt rikoksen, joka tappaa oman ystävänsä, jonkun tirannin? Rooman kansasta ei siltä näytä, sillä tämä kansa pitää tällaista tekoa kaikista urostoista suurimpana“. Cicero oli ylimystön etevin edustaja Roomassa, kun Caesar nousi „tiranniksi“: koko ylimystön taloudellinen asema oli tämän kautta joutunut vaaraan, siitä valtiollisen murhan puolustus vastoin *tavallista* siveyslakia. Olen meidänkin maassa kuullut syvästi uskonnollisten henkilöitten puolustavan Eugen Schaumannin ja Lennart Hohenthalin tekoja, mutta yleensä on se puolue, jonka aineellisiin etuihin nämä murhat tuntuvasti koskivat, ainakin alussa julkisissa vastalauseissa niitä tuominnut. — Spartassa sai isä kursailematta tappaa lapsensa, koska ei tämä ollut taloudellisesti tuottava. Vaikkei meillä tyttölapsia tapeta, tervehtii työkansa yleensä tytön syntymistä vähemmällä ilolla kuin pojan — puhtaasti taloudellisista syistä. Miehen ja naisen yhtymisen lasten siittämistä varten pitäisi suuren ranskalaisen filosofin Michel Montagne'n mukaan olla „pyhä toimitus“, mutta sittenkin suosivat työläiset neomaltusialaisia varokeinoja lapsen saantia vastaan — taloudellisista syistä. Sama on yleinen käsitys Ranskassa samoista syistä. Siveysoppi on siis eri aikoina ja kansanluokissa äsken mainituista syistä erilainen. Eräs nykyisen kristinopin kannalla seisova pappi, Paul Göhre onkin myöntänyt, että tähän aikaan on oikeastaan neljä, viisi siveysoppia yhtäaikaa vallalla n. s. kristillisessä yhteiskunnassa. — Ja oikeuskäsitteet ovat samanlaiset. „Hallitseva luokka väittää oikeaksi sen, mikä on sen taloudellisille ja valtiollisille eduille suotuisaa, ja vääräksi, mikä on tätä vastaan“, sanoo Paul Lafargue, Marx'in vävy-poika, äsken julkaisemassaan kirjoituksessa. Kun työväestö tekee lakon saadaksensa parempia elämän-

ehtoja, ja toiset työmiehet „työn vapauden“ nojalla menevät lakonrikkureiksi, toisin sanoen, ryöstämään edellisten, työväen tilaa parantamiseen pyrkivien koko toimeentulon, eivät työläiset suinkaan katso tätä siveelliseksi teoksi. He „yllyttävät“ lakkorikkureita jättämään paikkansa, ja jos tuomioistuin tuomitsee heidät yllytyksestä „varojen puutteessa“ linnaan, tervehtii koko itse-tietoinen työväestö heitä sieltä tultua juhlilla; se on heidän oikeudenkäsitseksensä, vaan ei suinkaan yläluokan, joka sitä kauhistuu. Ja jos oikeus tuomitsee roomalaisen lain nojalla jonkun melkein nälkään nääntyvän leipäkannikan varastamisesta, kun varkaus neljännen kerran tapahtuu, „elinkautiseen vankeuteen“, on se suorastaan alhaisen kansan oikeuskäsitteitä vastaan. Samoin pitää se kaikki sakkotuomiot, jotka pakottavat köyhää kansaa linnaan, mutta laskevat ylhäisön vähäisen rovon luovuttamisella vapaaksi, aivan oikeudettomina eli väärinä tuomioina. Tämä kaikki johtuu taloudellisista syistä eli porvarillisesta luokkavaltiosta.

Mutta eihän toki kaikki tässä maailmassa sittekään johdu taloudellisista syistä? Onhan sitä paitsi ihmisillä vapaa tahto, joka johtaa hänet toiseen tai toiseen suuntaan ulkonaisista oloista huolimatta. Vapaa tahto on kiistanalainen porvarillistenkin filosoofien leirissä. Useimmat kaikkein suurimmistakin, kuten Spinoza, uudemman filosofian etevin filosoofi, ja Herbart, uudemman kasvatusopin kuuluisa perustaja, kieltävät sen. Mutta jos eivät kaikki tähänastiset muutokset johtuisikaan aineellisen toimeentulon välikappaleista ja taloudellisista vaikuttimista, kuten nykyinen sosialismi Marx'in ja Engels'in opastamana yleensä väittää; jos ihmistahto ei vaan näennäisesti, vaan todellakin olisi vapaa, ei nämä seikat sittenkään kumoo materialistisen historiankatsomuksen totuutta. Sillä varmaksi tosiasiaksi kuitenkin jääpi, että *tähän asti* ihmiskunnan *suuren suuri enemmistö* on tehnyt n. s. „vapaan“ päätöksensä taloudellisten olojen vaikutuksesta, muista vaikutuksista ja saarnoista huolimatta, koska tosiaan *niukka taloudellinen toimeentulo suu-*

ren enemmistön keskuudessa yksinkertaisesti pakottaa tämmöiseen menettelyyn. Ja tämä sitte vaikuttaa yleiseen maailman menoon ja muitten kansanluokkien toimintaan, joiden enemmistö nykyään katsoo ennen kaikkea taloudellisia etujaan. Vasta kun ei enää sosialismin toteutettua ihmiskunnan suuri enemmistö ole pakotettu tähän menettelyyn, eivätkä muut kansanluokat sitä voi harjoittaa, saattaa toinen katsantokanta päästä vallalle. Yläluokkalaisten, jos he tosiaan harrastavat „ihanteellisia“ asioita, tulee siis etupäässä edistää *socialismin* voitolle pääsöä. Mutta sitä he eivät tee, juuri siitä syystä, että he ovat uponneet tuohon *todelliseen* materialismiin, itsekkäisyyteen, omanvotien pyyntiin, *luokkaegoismiin* koko kansan suuren enemmistön ja ihmiskunnan kustannuksella. Marx itse on viitannut siihen, että materialistinen historiankatsomus ei ole ikuinen, vaan ehkä tulevaisuudessa häviää, kun luokkataistelukin häviää ja koko ihmiskunnasta tulee yksi ainoa luokka: „inhi millisen yhteiskunnan esihistoria päättyy“. „Hän sanoo näet kommunistisessa manifestissa: „koko tähänastisen¹ yhteiskunnan historia on historia luokkataisteluissa“; sillä johtuvathan luokkataistelut juuri materialistisesta historiankatsomuksesta.

Olen jotenkin laajasti esittänyt materialistista historiankäsitystä, tätä sosialismin perusoppia, jotta te hyvin ymmärtäisitte, minkätähden köyhälistö ei voi yhtyä minkään toisen valtiollisen puolueen vaaliohjelmaan, vaikka tämä sisältäisi kuinkakin kauniita sanoja, kuinkakin kultaisia lupauksia. *Köyhälistön aineelliset edut ovat mitä jyrkimmässä ristiriidassa jokaisen porvarillisen puolueen etujen kanssa* toisen tosin enemmän, toisen vähemmän. Ja porvaristo tietää sen myös aivan mainiosti, vaikka se koittaa peittää tämän ristiriidan kaikenmoisiin korulauseisiin, saadaksensa tuosta valtavan suuresta enemmistöjoukosta „äänes tyskarjaa“. Mutta kajoa vaan sen aineellisiin etuihin *todenteolla* — „ei mikään peto“, sanoo Tanskan ja

¹ Minun harventamani.

koko nykymaailman suurin, nerokkain kirjallisuuden arostelija Lasallen elämäkerran kirjoittaja Georg Brandes, „ole niin hirveä mies kuin porvarillinen mies, jos vaan hänen kukkaroansa koskettelee“. — Tarkastakaamme tätä jyrkkää luokkavastakohtaisuutta muutamissa eri asioissa.

Huhtikuulla viime vuonna kokoontui Tampereella 400 Suomen torpparia edustaen 50,000 torpparia eli $\frac{5}{7}$ osaa koko luvusta. Se oli kerrassaan suuremμοista! Ja vielä suuremμοisempi oli se aate, joka siellä syntyi, suuremμοisimpia Suomen koko uudemmassa historiassa, *viljelyspakko*. „On määrättävä sellainen yleinen viljelyspakko, että kaikki valtion omistamat metsämaat, kruununpuistot, virkatalot sekä kaikki kuntien, seurakuntien ja yksityisten hallussa oleva viljelyskelpoinen maa on uuden maanvuokralain ehdoilla jätettävä halullisten viljeltäväksi, jollei omistaja itse sitä viljele. Ei kuitenkaan yksityisille suuremμοissa kuin 25 ha suuruisissa tiloissa viljelyskelpoista maata“. Jos tämä ehdotus toteutuu, voipi Suomen koko miljoonaan nouseva irtain väestö, *joka on todellinen häpeäpilkku porvarilliselle hallitukselle*, päästä leipään ja toimeentuloon. Mutta kenenkä kustannuksella ja „vapauden“ rajoittamisella? Ilmeisesti manttaalimiesten. Sentähden tämmöistä pykälää turhaan hakee muista vaaliohjelmista. Niissä ehdotetaan muutamien miljoonien Smk:n antamista maan oston, jotka eivät riitä mihinkään ja jotka paremmin käytettäisiin irtaimen väestön rakennus- ja viljelysavuksi asianomaisilla tiloilla. Hyvä kuitenkin, ettei enää tämmöistä toimenpidettä sanota „kommunistiseksi ja anarkistiseksi“, kuten pastori Blombergin ehdotusta 1897 v:n valtiopäivillä. Niin paljon aikaansaavat pelko ja vahvistus porvarillisissa piireissä. Ja eihän sitä muka voi loukata niin paljon yksityisen vapautta, että hänen pitäisi luovuttaa osa maastansa edes vuokralle toiselle, joka on nälkään kuolemaisillaan. Ei suinkaan, olisihan se kauhea ryntäys, „pyhää, pyhääkin pyhempää yksityisomaisuutta“ vastaan! Ja kuitenkin uskaltavat porvarillisetkin taloustieteilijät,

niinsanotut „maaperä uudistajat“ (Bodenreformer, Henry Georgen kannattajat) etupäässä, kivenkovaan vaatia että yksityisten maa-alueita kaupungeissa, joille ei ole rakennuksia rakennettu, verotettaisiin todellisen tonttiarvonsa eikä tavallisen peltomaan tahi puutarhamaan mukaan: täten pakoitetaan omistaja joko rakentamaan rakennuksia tahi myymään alueet semmoiselle, joka niille rakentaa. Se on täydellinen *rakentamispakko*, kuten maalla viljelyspakko! Mutta kun muutamat torpparit erään pienen feodaaliherran kartanolla koettavat panna torppariohjelman parannuksia toimeen ja tämä johtaa kauheaan häätämiseen, silloin kehtaavat kaikkien porvarispuolueitten lehdet syyttää onnettomuudet sosialistien ja niiden agitaattorien niskoille ja tutisevat ukot huutavat melkein haudantakaisella äänellä: „ei niillä sosialisteilla ole ihanteita!“ Ei tiedä, pitääkö nauraa vai itkeä semmoiselle porvari-ilveilylle. Mutta korkein ihanne, mikä nykyään löytyy, on sosialismin ihanne: se tahtoo vapauttaa koko ihmiskunnan riistämisyjärjestelmän ikeestä ja luoda yhteisen suuren veljeskunnan, jossa tosiaan kaikki ovat tasa-arvoisia veljiä eikä toinen nylje toista kaikin tavoin. — Se torppari tahi mäkitupalainen, joka ei nyt jo ymmärrä, että ainoastaan sosialistien ohjelmaehdotukset tosiaan *yksin* tehokkaasti hänen etujansa valvovat, on joko houkio tahi rahalla joko välillisesti tai välittömästi ostettu.

Ja te proletariaatin naiset! Kas tuossa kulkee eräs tyttöraukka, jonka vanhemmat ja siskot ovat joutuneet äärimmäiseen kurjuuteen nykyisessä yhteiskunnassa! Hän voi ne pelastaa ja hän ne pelastaakin. Hän menee kadulle, tapaa herran ja hän myypi, sanoo *myypi* rakkautensa, joka on ihmisen pyhin tunne, tälle miehelle, jota hän *ei rakasta*. Luuletteko te tosiaan, että nykyinen porvarillinen yhteiskuntalaitos voi poistaa haureuden maailmasta? Se ei ikinä poistu, ennenkuin sosialistisessa valtiossa jokaisella naisellakin on riittävä toimeentulo, ettei yhdenkään naisen tarvitse myydä ihmisen pyhintä tunnetta; silloin se vasta poistuu, jolloin ei enää tarvitse huudahtaa:

„Oi, että leipä niin kallist' on
ja liha ja veri niin halpaa.“

Juuri siitä syystä, että liha ja veri nykyään on niin halpaa, eivät nuoret herrasmiehet mene naimisiin koska heidän tulonsa eivät siihen muka riitä!

Ja luuletteko, että te yhtyneinä porvarinaiisiin voitte saada palkkanne kohoamaan, joka on pääasia teille, köyhälistön naiset? Kun porvariston naiset ovat teidän avullanne saaneet omat luokkavaatimuksensa läpi, jättävät he teidät yksin taistelemaan *kapitalismia vastaan*, jolta juuri, porvarinaisten isiltä ja veljiltä, nuo palkankorotukset ovat kiskottavat. Sen voi aivan rauhallisesti vannoakin, ainakin mitä porvarinaisten suureen enemmistöön tulee. Eikä edes Aleksandra Gripenbergin puoluekaan ole uskaltanut, kuten sosialistit, vaatia vaaliohjelmassaan samaa palkkaa naiselle kuin miehelle!

Ja te kieltolain kannattajat! Mikä valtiollinen puolue ensiksi koko Suomen maassa asetti yksimielisesti yleisen kieltolain ohjelmaansa? Se oli sosialistien puolue Turun ikimuistettavassa kokouksessa v. 1899, samalla kun Suomen työväenpuolue luotiin. Mutta vielä v. 1903 „hyväksyttiin yksimielisesti“ Turun yleisessä raittiuskokouksessa etevimpien raittiustienväestön ehdotus, jossa ei uskallettu puoltaa enempää kuin kunnallista kieltolakia! Luuletteko, että semmoinen puolue, joka ensin yksimielisesti asetti ohjelmaansa yleisen kieltolain, ei uskollisemmin kuin kukaan muu aja tätä asiaa valtiopäivillä? Tosin on nyt se hullunkurisuus tapahtunut, että muutamat etevät ruotsinmielisetkin ovat olojen pakosta, kuten muutkin hännystelijät, ottaneet puolustaakseen yleistä kieltolakia — tietysti myöntämällä korvausta noille panimoisännille, jotka muka muuten joutuisivat mieron tielle. Mutta jos valtio katsoo hyväksi lakkauttaa jonkun liikkeensä syystä tai toisesta, silloin on tietysti työväki „vapaita“ ihmisiä, jotka saavat siis „vapaasti“ mennä, minne haluttaa! Ja sitä paitse, onko se niin

aivan varma, että yläluokkien edustajat, olkoot he sitte ruotsinmielisiä, suomettarelaisia tai nuorsuomalaisia, salaisessa äänestyksessä valtiopäivillä kannattavat kieltolakia, joka sotii monen heidän ystävänsä, mutta ei yhdenkään työmiehen tai työväen ystävän etua vastaan? Minä vaan kysyn, sillä suuret sanat eivät suuta halkaise. Tässäkin siis voi olla suureksi haitaksi tuo salainen äänestys, jota vastaan Stuart Mill niin kaunopuheliaasti esityksessään „of the mode of voting“ taistelee. „Jos“, sanoo Mill muun muassa, „edusmiehyys on yleisön antama luottamustoimi, on yleisö oikeutettu saamaan tietoa edusmiehen „äänestyksestä“. Mutta meillä on salainen äänestys kieltolainkin ylen tärkeässä asiassa käytettävä.

Ja mukä porvaripuolueen ohjelmassa te näette vaatimuksen 8 tuntisesta työpäivästä tahi edes 9 tai 10 tuntisesta, vaikkapa vaan naisille? Tahi yötyön poistamisesta, joka peräti runtelee työväen terveyttä? Ei muuta kuin yleisiä korulauseita „liian pitkästä työpäivästä“, „kaikenpuolisesta selvityksestä työpäivän pituuden rajottamiseksi“, joita sitte kukin saa tulkita mielensä mukaan. Ja mistähän syystä „suomalainen puolue“, joka uskontoa niin hellästi vaalii, ei ole vaatinut sunnuntaityön poistamista, vaikka se suoraan sotii raamattua vastaan? Siitä yksinkertaisesta syystä, että mammona heistäkin on paljoa parempi kuin jumala, jos tekoja vaaditaan eikä vaan sanoja.

Eikä edes nuorsuomalainenkaan puolue, joka ennen muita tahtoo olla „edistyspuolue“, „kansanvaltainen“ ja „vapaamielinen“ ole uskaltanut panna ohjelmaansa valtiollisen äänioikeuden antamista 21 vuotta täyttäneille kansalaisille. Tietysti siitä syystä, että „se vain on tehty ensi (3 vuoden) valtiopäiväkauden työtä silmällä pitäen“. (!?) Mutta sitä ei kukaan usko. 21 vuotta täyttäneille ei tahdo antaa valtiollista äänioikeutta siistä yksinkertaisesta syystä, ettei tahdota liian paljon „edistyspuoluelaisia ja kansanvaltaisia ja vapaamielisiä“ eduskuntaan, jommoisia aina nuo nuoret melkein poikkeuksetta ovat. Hassuahan nykyinen

määräys on; sen näkee mainiosti vaan siitä yhdestä tosiasiasta, että minun 23 vuotias poikani tuomarina istuu käräjiä ja voi tuomita ihmisiä vaikkapa kuolemaan, mutta äänestämään valtiopäiville hän ei kelpaa ja tietysti vielä vähemmän siellä asioita käsittelemään!

Vihdoin kajoan erääseen arkaluontoiseen asiaan. Sosialistit ovat julistaneet uskonnon jokaisen ihmisen yksityisasiaksi, s. o. tahtovat suoda jokaiselle täydellisen vapauden tässä suhteessa, koska ei yksikään järkevä ihminen voi väittää, että toinen uskontunnustus olisi jumalalta tai muualta saanut peruuttamattoman niin sanoakseni patentin yksinomaisesta oikeudesta. Mutta yhtä haikki väittävät useat valehtelijat, että sosialistit erityisesti vihaisivat toista tai toista uskontoa tai uskontoa yleensä. Sosialistien joukossa on kuten muissa puolueissa sekä uskonnollisia että vapaaajattelijoita, mutta tosiaan hyvin vähän ulkokullattuja, joita taas muissa puolueissa on sangen paljon. Todellisesti uskonnollisia ihmisiä sosialistit kunnioittavat, mutta ei ulkokullattuja paavillisia tai papillisia, olkoot missä maassa tahansa, sillä näillä uskonto vaan on keppihevonen tai nukutusjuoma. Ja toiselta puolen sosialistit, joista sosialismi on jotakin suurta, jumalallista ja pyhää, pyhintä mitä he tuntevat maallisista asioista, vaativat, että uskonnon miehet sitä kunnioittavat eivätkä sitä lokaan vedä: muuten voivat sosialistitkin kiivastua ja mennä kohtuullisten rajojen yli, mitä uskontoon tulee.

Arv. kansalaiset, rakkaat aatetoverit!

Muut puolueet myöntävät, kuten aina ovat myöntäneet, juuri niin paljon kuin olevat olot pakottavat niitä myöntämään, ei rahtuakaan enempää. Saksan kuuluisat kansanvakuutuslaitkin, esim. ovat todistetavasti ainakin syntyneet pakon vaikutuksesta, kuten Bismarck'kin myönsi. Kaikissa vallankumouksissa ovat porvarilliset niinikään myöntäneet niin paljon kuin on ollut pakko myöntää. Meilläkin on tehty kilvan useita myönnytyksiä paperilla, koska työväen liike on kasvanut niin mahtavaksi. Mutta sit-

tekään porvarilliset eivät enää myöntäisi meille yksikamarijärjestelmää, tuskin yleistä äänioikeuttakaan. Sen huomaa jo siitä ilosta, jonka he kaikki päästivät, kun sosialistit tilapäisesti kärsivät tappion Saksassa edustajapaikkojen, vaan ei suinkaan äänimäärän suhteen. Ja kuitenkin on se voiman merkki sekin, että vihdoinkin viimeinkin kaikkien porvarispuolueitten täytyy yhdistyä sosialismia vastaan, saadaksensa nyt Saksassa toimeen mitä mustimman taantumuksen, jota m. m. suuri tiedemies ja historioitsija Mommsen jo ennusti. Niin mahtavia me emme vielä ole Suomessa. Vaan meidän tulee siihen pyrkiä. Muistakaa sen takia, että se on kansanluokkansa petturi, joka ei mene äänestämään ensi vaaleissa sen hyväksi. Muistakaa, että koko työväestön ja sen kaikkia harrastuksia porvaripuolueitten puolelta kohdellaan sen mukaan, kuinka saamme edustajia kansaneduskuntaan! Jos me saamme 10—20, meitä halveksitaan ja vainotaan, jos saamme 60—80, meitä kohdellaan pelolla ja kunnioituksella. Siis kaikki jok'ainoa vaaliurnalle! Ja muistakaa vihdoinkin, että, kun sosialismi voittaa, on luokkarajotus hävinnyt ja koko ihmiskunta kulkee uutta kunnista valoisaa tulevaisuutta kohti, jossa teidän lapsenne ja lastennelapsenne elävät kuten ikuisessa keväässä.

Innostunut sosialisti, sosialismin suurin runoilija Morris laulaa teille ylevin sanoin:

„Eteenpäin te köyhät.
Tietäkää! Tuo, mi vyöryy kajahtaa,
Vapaustaiston sotahuuto on, mi kiertää maailmaa.
Eespäin! Eestä ihmiskunnan ylös lippu nostakaa!
Eespäin kulkee maailma.
Kuule! Riehuu ukkosmyrsky.
Katso päivää! Vihantyrsky
Toivorinnoista se hyrskyy.
Eespäin marssi joukko vaan!“

Puhe,

Turun Köyhälistön Vappujuhlassa v. 1908.

A. K. ja T.!

Eduskunta on hajotettu. Seisomme uusien vaalien edessä.

Mitä se merkitsee?

Se merkitsee, että ratkaiseva taistelu on käsissä, taistelu inhimillisyyden tai sortovallan voitosta, taistelu niiden välillä, jotka elävät toisten työstä ja niiden, jotka elävät omasta työstään, taistelu, joka ratkaisee, pääseekö köyhälistö tässä maassa kohoamaan mahtavaan asemaan vai painuuko se taas alas entiseen alennus- ja nöyrytymystilaansa.

Sillä eduskunnan kaikki suuret uudistuskysymykset, torpparilaki, kunnallislaki, elinkeinolaki ovat kesken, työväen suojelus-vanhuuden- ja työkyvyttömyyden lait valmistumaisillaan: kaikki lakeja, joiden säättämistä köyhälistö Suomessa kauvan jännityksellä on odottanut ja joiden ratkaisua köyhälistön mielen mukaan porvaristo joko on jarruttanut tahi suorastaan vastustanut. Niin vallan vaarallista ei ole, ratkaisutaanko lait tämän vuoden keskivaiheilla vai sen lopussa; pääasia on, että ne ratkaistaan semmoisella tavalla, että ne *melkoisessa määrässä ja tuntuvasti eikä vaan nimeksi kohottavat köyhälistön asemaa*. Raukeavatko ne ensi istuntokaudella tyhjiin vai ei — se on kysymys, josta ensi vaalit antavat ratkaisevan vastauksen.

Köyhälistön suurin agitatori Ferd. Lassalle väitti, että oikeus on valtaa ja valta on oikeutta. Tästä lausunnosta kävivät porvarit kiihkeästi hänen kimppuunsa, niin kuin hän olisi saarnannut väkivallan evankeliumia ja poljennut oikeutta mitättömäksi, vaikka hän ei väittänyt muuta kuin, että nykyinen yhteiskunta valitettavasti vielä on semmoinen, että suurempi valta voittaa oikeuden ja että se vielä on hyvin köykinen, jonka

takana ei ole mitään valtaa. Suuret kysymykset ovat vielä, ikävä kyllä, valtakysymyksiä. Etuoikeutetussa asemassa seisovat kansanluokat ei todellisuudessa väisty kuin *pakon* ja *pelon* vaikutuksesta. Tästä ei historiassa löydy mitään poikkeusta ei edes siitä yöstä, jolloin Ranskan vallankumouksen aikana aateli ja papisto muka jalomielisesti luopuivat suurista etuoikeuksistaan tahi Suomessa vallassa olijat suurlakon jälkeen suostuivat yleiseen äänioikeuteen ja yksikamarijärjestelmään. Älä vaan jumalan takia sano sitä suoraan ja rehellisesti heille: silloin raivostuvat, kuten kaikki, jotka saavat kuulla koristelemattoman totuuden vastoin silmiä. Silloin sanotaan, etteivät he pelkää rahvaan uhkauksia eivätkä tee mitään muusta syystä kuin pelkästä myötätuntoisuudesta noita kurjia kohtaan. Mutta tosiasiana pysyy sittenkin edelleen, että yläluokka aina peräytyy uudistusinnossaan sitä myöten kuin syvien rivien voima ja valta vähenvät, se on rauhallisissa oloissa äänestäjien vähetessä tahi muuten taantumuksen edistyessä. En tarvitse muuta kuin viitata porvarien kurjaan peräytymisretkeen viimeistä edellisillä ja viimeisillä valtiopäivillä, kun taantumuksen tuuli rupesi puhaltamaan Venäjällä. Miten teki suuri valiokunta viime vuonna leipurilain suhteen; miten työväenasiain valiokunta kysymyksessä työsopimuksesta ja monessa muussa asiassa? Mutta nyt he syytävät kauniita sanoja ja ruikuttavat, että nuo suuret reformit, joita he aivan varmaan voimiensa mukaan pyrkivät huonontamaan, jos siihen vaan saavat valtaa s. o. enemmän ääniä vaalissa, jäivät sosialistien uhmilun kautta kesken-eräisiksi. Oikein itkettää. Kauniit sanat, tyhjä sanat! Göthe esitti: „die That ist alles“, toimi, työ on kaikki, sanat eivät niiden rinnalla merkitse mitään.

Mutta ensi vaalit ratkaisevat myöskin kysymyksen kansallisen itsenäisyytemme säilyttämisestä. Asian laita on näet sellainen, että *kansallisen autonomiamme, sisällisen itsenäisyytemme paras tuki nykyään on sosialidemokratia*. Mitä, huudahtavat porvarit, sosialistit,

jotka „uhmailevalla“ päätöksellään kuuluisassa välikysymyksessä muka ovat saattaneet kansamme mitä suurimman vaaran alaiseksi! Ja minä väitän sittekin aivan päättäväisesti: sosialistit ovat kansamme varmin tuki itäistä vaaraa vastaan. Siihen löytyy aivan luotettava ja yksinkertainen todistuskappale: idässä ei taantumus pelkää mitään puoluetta Suomessa niin suuresti kuin sosialistista puoluetta. Ja minkä tähden? Sen tähden, ettei taantumus idässä välitä kirjoitetuista pergamenteista, yhtä vähän kuin taantumus yleensä, vaan ainoastaan niistä sekasotkuisista oloista, jotka itsenäisyytemme polkeminen voisi aikaansaada laajoissa kansankerroksissa. Ja näitten sekasotkuisten olojen aikaansaaminen riippuu sosiaalidemokraattisen puolueen toimenpiteistä eikä pienen yläluokan muuten turhista ponnistuksista. „Ilman sosialisteja eivät perustuslailliset voi turvata itsenäisyyttämme“, väitti valtiopäivien hajottamisen perästä aivan avomielisesti ja rehellisesti eräs etevä perustuslaillinen itse (G. S—n Framtidissä). Ja mitä minä olen Venäjän taantumuksen käsityksestä lausunut, sen myönsi minulle aivan oikeaksi valtiopäivien aikana eräs älykäs kadetti puolueeseen kuuluva venäläinen (hra Protopopoff).

Kaikki porvaripuolueet ovat taipuvaisia peräytymään Venäjän taantumuksen vaatimusten edessä. Heidän eturivimiehensä kilpailevat enimmäkseen tärkeistä ja tuottavista paikoista yhteiskunnassa — siitä ei vaan pidä mitään puhua — ja tämä kilpajuoksu vaikuttaa suuressa määrin puolueitten alasluisumiseen valtiollisella alalla. Tehdään vieläkin „isänmaan pelastamiseksi“ myönnytyksiä, joita kumpikin porvarillinen puolue ei katso liiallisiksi. Kurjin esimerkki on nuo 20 milj. Aivan yleiseksi käypi jo porvarien keskuudessa se käsitys, jonka julkeimmassa muodossa ensin Hufvudstadsbladet saarnasi, että sotaverona sotilasvelvollisuuden lakkauttamisesta on vuosittain yhä edelleen maksettava 10 milj. smk. Mutta tämmöisen myöntymisen johdosta kasvaa vaan itäisen naapurimme ruokahalu: nyt vaaditaan jo 20 milj. vuosittain ja 7 milj. sen lisäksi Ne-

van siltaan! Aivan samalla tavalla kuin Bobrikoffin aikana myöntyväisyys synnytti uutta myöntyväisyyttä, mutta kansan selvään osoitettu vastarinta laittomien sotilasottojen toimeenpanossa vihdoinkin teki viime mainitut mahdottomiksi.

Muuten on porvaripuolueitten myöntyväisyyspolitiikka historiallisesti selitettävissä. Ainoastaan lyhyt huomautus. Aateli ja papisto Euroopassa taistelivat ensin kuningasvaltaa vastaan, mutta kun porvaristo uhkasi heidän asemaansa, liittyivät molemmat kuningasvaltaan ja alentuivat sen käytyreiksi. Ja nyt kun kansan syvät rivit uhkaavat porvariston valta-asemaa, silloin tuo ennen kuningasvaltaa, aatelia ja papistoa vastaan niin urhokkaasti taisteleva porvaristo rupeaa matelymaan taantumuksen käytrinä. Se on historian kulua! Ja historia kulkee yhä edelleen tähän suuntaan taloudellisten olojen perusteella, joiden rinnalla muut vaikuttimet merkitsevät sangen vähän, koska suuret joukot luonnollisesti ensin vaativat vatsansa täyteen, ennenkuin rupeavat muuta ajattelemaan.

Porvariston ja taantuvan hallituksen liitosta on johonut viime valtiopäivien hajoituskin.

Taantumuksen etunenässä, johtavassa asemassa kulkee meillä suomalainen puolue.

Johtokykyänsä näytti tämä suomalainen puolue siinäkin, että se paraimmiten ymmärsi käyttää hyväksensä sopivaa tilaisuutta, kuuluisata välikyselyä.

Se oli kauan harkittu ja mietitty askel.

Sen takia suomettarelaiset eivät millään muotoa tahtonut yhtyä *yhteiseen* välikyselyyn. Sen takia he perustuslakivaliokunnassa kaikin tavoin koettivat ärsyttää muita puoluelaisia, moittimalla hallitusta liian vähäisestä myöntyväisyydestä itää kohtaan. Ja täten saivat he aikaan neljä eri kantaa tuossa kuuluisassa välikyselyksessä ja kun meidän, sosialistien vastalause ilmestyi, päätettiin se saada eduskunnan lausunnoksi pidättäytymällä muista äänestyksistä paitse ensimmäisestä. Tästä koitui kaksi „hyvää“ asiaa: hallitus saisi tuntuvan epäluottamuslauseen valtiopäivien mo-

lemmilta suuremmilta puolueilta, *näennäisesti* etupäässä sosialisteilta: se menisi tiehensä ja suometta-relainen astuisi sijaan — tietysti kun riittävästi oli tällä taholla madellettu idän edessä; — ja arvattavasti hajoitettaisiin eduskunta, jolloin päästäisiin noista kirotuista, rusthollareille ja käsityöläisille niin harmillisista uudistusehdotuksista. Mutta Danielson-Kalmari lienee ollut viisaampi kuin tyhmä H:bladet: hänen ei tarvinnut kehoittaa eduskunnan hajottamiseen, hajoitus kyllä „seuraisi itsestään“. Hauska oli valtiopäivien loppu-hetkinä nähdä, miten levottomiksi useat suomettarelaiset kävivät, kun huhu liikkui, ettei valtiopäiviä hajoitettaisikaan. Ja sekin seikka oli tietysti otettu huomioon, että ulkomailla tavallisesti uusi eduskunta hajoituksen jälkeen on ollut kokoonpantu „maltillisemmista“ aineksista — sitä voisi tietysti meilläkin odottaa!? Varsinkin, jos samalla seuraa esim. Saksan esimerkkiä samanlaisessa tilassa ja „Reichslügenwerbandin“ tavoin tavattomilla valheilla, juonilla ja rahojen jakamisilla panee kaikki liikkeelle saadaksensa hinnasta vaikka mistä enemmistöä vaalissa. Valitettavasti ei meillä kuitenkaan vaalipiirien jako samalla tavalla kuin Saksassa voi muuttaa sosialistien äänimäärän melkoisen kasvamisen sittenkin näiden tappioksi ja sitä paitse ovat suomalaiset „itsepäisempää“ väkeä.

Porvarillisessa leirissä on ilo yleinen hajoituksesta, toiset näyttävät sitä avoimesti, toiset sitä peittelevät. Mutta on siihen iloon sekaantunut hieman suruvoittoisuuttakin. Sosialisteista on kyllä jonkunlainen (!) toivo uusien vaalien kautta päästä. Mutta . . . „kuka meistä sitte voittaa?“ Jos suomettarelaiset, jos perustuslailliset . . . se tekee tuon voiton ajattelemisen hieman suruvoittoiseksi.

Venäjän kansan tila on nykyään merkillisellä käännekohtalla. Se koettaa vapautua feodalismen kahleista (vert. Marxin komm. manifestia) ja tämä vapautus on vaan ajan kysymys. Marxin historiallisen materialismin opin mukaan täytyy sen läpikäydä hallitsevan porvariston aste. Ja tämä tuopi ehdottomasti mukansa nat-

sionalisminkin, kansallisen ylpeyden ja pienten kansakuntien sorron. Se on ilmeinen vaara sisälliselle itenäisyydellemme, varsinkin kun olemme aivan toisella taloudellisella asteella: vapautumaisillaan ainakin suuressa määrin porvariston kuristuksista.

Mutta toiselta puolen tämä Venäjällä nouseva porvaristo niin kauan kuin se taistelee feodalismia ja äärimmäisen virkavallan kanssa ylivallasta ei mielellänsä ryhdy hävittämään porvarisvaltaa pienten kansakuntien keskuudessa, ennen kun se on päässyt täyteen valtaansa.

Meidän tulee sen tähden aina otaksua, että meillä vastassa tulee olemaan jotenkin vanhoillinen porvarivalta Venäjällä, joka ei liioin *alussa* huoli hävittää valtiollisia, oikeuksiamme, mutta sitä vastoin ei suosi sosialistisia uudistuksia. Mutta kauan ei tuo natsionalismien henki voi pysyä kaukana meidän autonomiastamme. Sen takia on meidän varustautuminen, että sosiaalisilla uudistuspuuhilla, jotka kansamme pohjakerroksia kohottavat, *saisimme kansan syvät rivit täysin heille, sillä semmoista kansaa ei mikään maailmassa murra*. „Periculum in mora“, vaara on viivytyksessä.

Ja aina meidän tulee muistaa, että myöntymys sortajien vaatimuksille, olkoon sortajat kutka tahansa, synnyttää vaan uusia vaatimuksia, uusia myönnytyksiä, uutta alennustilaa. Se on nähty meilläkin pitkin matkaa. „Mistä kansa itse vapaaehtoisesti luopuu“, sanoi Deak, Unkarin suurin, sangen maltillinen valtiomies, „sitä ei koskaan saa takaisin“. Ja kreivi Uvaroff, yksi Venäjän „oktobristeista“, on muka lausunut: „en voi ymmärtää, kuinka suomettarelaiset voivat syyttää senaattia liian vähäisestä myöntyväisyydestä venäläistä hallitusta kohtaan. Jos minä olisin suomalainen, en luopuisi mistään oikeudesta“. Mitä kovempi vastarinta on, sitä enemmän pelastetaan.

Mutta niitä on ja niitä tulee aina löytymään, jotka asettavat omat yksityiset tai luokkaetunsa etusijaan, jotka *sen takia*, päästäksensä valtaan, tekevät suuria-

kin myönnytyksiä koko kansan vahingoksi ja siten elävät tämän kansan kustannuksella. Nämä ovat Suomen porvaripuolueet, kun taas sosialistit hävittämällä luokkataistelun kautta kaikki luokkarajat ja itsekkäisyyden luokkaedut pyrkivät yhteen ainoaan luokkaan, se on tosikristilliseen veljeskuntaan, jota nyt kuten kristinuskon ensi aikoina kristikuntaa, sanotaan hourailuksi ja utopiaksi.

Ja ainoat *jyrkät* itäisen taantumuksen vastustajat ovat sosialistit. Sen takia *ovat he isänmaan ja kansan varsinaiset pelastajat nyt ja vielä enemmän tulevaisuudessa.*

Porvarit, suomettarelaiset etunenässä, ovat valmiit tekemään myönnytyksiä idän mahdeille; he tavoittelevat sillä valtaa, pääasiallisesti sillä tarkoituksella, että suuret uudistuspuhat tuon korkeamman vallan avulla lamautettaisiin tahi supistettaisiin aivan vähiksi.

Jos porvarit pääsevät vaalissa voitolle, silloin alkaa vasta oikea myöntymyspolitiikka heidän puoleltaan ja kaikki voimat yhtyvät masentamaan Suomen köyhälistöä.

Ja, kun porvarien voitto vaalissa sittekin näyttää sängen epäiltävältä, silloin — peloitetaan. Ellei valita nöyrempiä kansanedustajia, silloin hajoitetaan eduskunta uudestaan. Aivan äsken on muka saatu selville eräs asiakirja, jossa itse Venäjän pääministeri olisi viittannut yleisen äänioikeuden poistamiseen. Minä luulen, että itäinen taantumus miettii asiaa kaksi kertaa ennen kuin se ryhtyy tähän toimenpiteeseen. Sillä siitä nousisi aivan varmaan semmoinen hirveä myrsky koko maassa, että laittoman asevelvollisuuslain toimeenpanemisenkoetus siihen verraten olisi vaan lapsen leikkiä. Tässä pitää verrannollisesti Moltken sanat paikansa: „on helppo antaa aseita kansalle, mutta vaikea ottaa ne pois“. Että semmoinen toimenpide onnistui valtiollisesti verrattain kehittymättömässä Venäjän keisarikunnassa, ei laisinkaan muuta asiaa. Samankaltaisia pelottimia on käytetty muutenkin meillä, esim. torppari-

asiassa, mutta niistä ei *sosiaalidemokratiia*, jonka takana on kansan syvät rivit, vähääkään säiky.

Sallitaanko, että kansan syvät rivit vajoavat syvemmälle ja että kausamme nöyryydetään? Ei ja tuhat kertaa ei. Sosialistien suuri tehtävä on juuri estää molempia.

Sosialisteja syytetään eduskunnan hajottamisesta. Kerrassaan lapsellista! Uusi 10 milj. tai 7 milj. pyyntö ja hylkääminen olisi voinut sen hajoittaa paria viikkoa myöhemmin. 1906 vuoden valtiopäivillä lausui Suomen kansan silloiset edustajat: „venäläinen vapaustaistelu on herättänyt syvää vastakaikua kansassamme ja sitä seurataan mielenkiinnolla ja myötätuntoisuudella“ ja nyt moititaan meidän ponttamme, joka oleellisesti ei sisältänyt muuta kuin samallaisen tunnustuksen, toisin sanoen, kun moitimme hallitusta siitä, ettei se seurannut viimeisen säätykokouksen viitoittamaa tietä.

Sosialistit lausuivat mainitussa ponnassa mitä koko kansa ajattelee, *siinä ponnassa ilmeni Suomen kansan sydämmen mahtavaa sykintää*. Mutta porvarit ja suomettarelaiset erittäin eivät uskaltaneet lausua julki, mitä kansan sydän vaati sanomaan, sen takia, että se ei ole heille edullista ja sosiaalidemokratiia on kukistettava. Mutta miehuullisuutta ja pelkäämättömyyttä kunnioitetaan vastustajienkin puolella eikä matelevaisuutta. Ja niitä kohdellaan myöskin pelonsekaisilla tunteilla sillä *rohkeus on suuri valta*.

Se, joka siis *todella* tahtoo kohottaa kansamme itenäisyyttä ja syvien rivien onnea *perinpohjaisella* uudistusten toimeenpanemisella se liittyy nykyään sosialismiin; se rupeaa päättäväisesti taistelemaan sen riiveissä kuin urhokas soturi kuolemaansa saakka.

Eläköön sosialismin, kansamme kohottajan ja pelastajan voitto tulevissa edustajavaaleissa!

Onko ihmisellä vapaa tahto?

Sangen vaikea ja pulmallinen kysymys, josta ihmiskunnan terävimmät älyniekat ovat riidelleet jo satoja vuosia. Ovathan muutamat oppineet väittäneet, että se on kerrassaan ratkaisematon, ainakin tieteen nykyisellä kannalla. Vaikeus johtuu pääasiallisesti siitä, että sielullisten ilmiöitten tutkiminen ja selittäminen ei ole helppo, havaintojen tekeminen tällä alalla hyvinkin mutkallinen ja vielä mutkallisempi *kaikkien* sisällisten vaikuttimien eli motiivien selville saaminen, joista ihmistahdon muodostuminen riippuu. Kuuluisa luonnontutkija Du Bois-Reymond lausui, kun oli kysymys ihmisen sisimmän aivotoiminnan valaisemisesta tieteen kautta, tunnetun lentosanansa „ignorabimus“ (emme tule sitä milloinkaan tietämään) ja tosiaankin vielä tänä päivänä on tämä ihmisen henkisen toiminnan salaisin pääahjo jotenkin tuntematon alue. Juuri tämä tosiasia vaikuttaa suuresti sen kysymyksen ratkaisuun, onko ihmisellä vapaa tahto vai eikö hänellä sitä ole. Paljon vaikeuksia tuottaa kysymykselle sekin seikka, ettei aina toinen samalla asialla ymmärrä samaa kuin toinen. — Leibniz käsittää esim. vapaaksi tahdoksi sitä tahtoa, joka välttämättömyyden pakolla johtuu jokaisen ihmisen omituisesta luonteesta ja Kant, toinen suuri filosofi katsoo niinkään välttämättömyydeksi ainoastaan ulkonaisista olosuhteista johtuvaa välttämättömyyttä. Samoin sekoitetaan usein, kuten Schopenhauer huomauttaa, ihmisen vapaa, s. o. ulkonaisista oloista vapaa *toiminta* ja hänen muka motiiveista vapaa *tahto* toisiinsa.

Ihmistahdon vapauden suhteen jakautuvat tieteelliset tutkijat kahteen suureen pääryhmään. Toiset väittävät, että ihmisellä on vapaa tahto, toiset, ettei ihmisen tahto ole kuin näennäisesti vapaa. Edellisiä kutsutaan indeterministeiksi, jälkimäisiä deterministeiksi. Vapaalla tahdolla ymmärretään oikeastaan sitä tahdon tilaa, että se voi huolimatta olosuhteista ja vaikuttimista päättää joko niin tai näin aivan mielivaltaisesti,

tietysti kuitenkin aina mahdollisuuden rajojen sisäpuolella. Ihminen voisi tämän mielipiteen mukaan syyttää tahtoa jotakin yhtä hyvin kuin sen vastakohtaa; ihminen olisi täydellinen itsevaltiaa tahdon suhteen niissä muodollisissa oloissa, joissa hän elää; hän voisi mahdollisuuksien keskellä vaan, kuten jumala, sanoa: minä tahdon. Tämmöistä indeterminismia ei enää kannata kukaan tieteen kannalla seisova tutkija, ainoastaan muutamat teologit. Aivan oikein on jo Herbart, uudemman kasvatusopin tieteellinen perustaja huomauttanut, että semmoiselle pohjalle on mahdoton mitään varsinaista kasvatusta perustaa, sillä, jos tahto kaikesta opista ja opastuksesta huolimatta aivan esteettömästi ja *mielivaltaisesti* milloin hyvänsä voi tahtoa mitä tahansa mahdollisuuden rajojen sisällä, ei maksa vaivaa mitään opetusta ja kasvatusta ihmiselle antaa eikä mitään siveellistä ohjausta yleensä, sillä jos siveysoppi jotain vaikuttaisi, ei ihmistahto enään olisikaan vaikutusta vailla. Niin ollen ei myöskään voisi luottaa vähääkään kenenkään tunnetun henkilön luonteeseen ja karakteriominaisuuksiin. Tämmöisen tahdon omistaja ei oikeastaan ole muu kuin mielipuoli. Schopenhauer tekee siitä sangen sattuvasti pilkkaa seuraavassa otaksumassa. „Kello on kuusi illalla, päivätyö on päättynyt. Voin nyt mennä kävelemään, tahi voin mennä klupiin; voin myöskin nousta torniin katsomaan auringon laskemista; voin myöskin mennä teatteriin; voin niinikään käydä sen tai sen ystävän luona; niin voinhan pujahtaa kaupungista pois tulematta milloinkaan takaisin. Kaikki tämä riippuu yksinomaan minusta, siihen minulla on täydellinen vapaus, en tee kuitenkaan mitään kaikesta tuosta, vaan menen yhtä vapaaehtoisesti kotiin vaimoni luo. Tämä on aivan kuin vesi sanoisi: minä voin kohota korkeiksi aalloiksi (kyllä, meressä ja myrskyssä), voin juoksien virtailla eteenpäin (tietysti: virran uomassa), voin kuohuen ja vaahtoen syöstä alas (luonnollisesti: vedenputouksessa), voin vapaasti suihkuna nousta ilmaan (niin kai: suihkulähteessä), voin kiehua ja muut-

tua vesihöyryksi (aivan oikein: + 100 pykälässä C.); en tee kuitenkaan mitään kaikesta tuosta, vaan jään vapaaehtoisesti levollisena ja selvänä päälyvään lam-mikoon.“

Johdonmukaisen indeterminismin järjettömyys on pakottanut sen alkuperäisiä kannattajia hiukan peräytymään. He kyllä myöntävät, että useat motiivit vaikuttavat asiaa punnittaessa toiseen tai toiseen suuntaan, mutta viimeisen ratkaisevan päätöksen toimittaa kuitenkin „vapaa tahto“ ilman sivuvaikutuksia. Paljon paremmaksi ei asia silti muutu. *Perusteettomastihan* tahto silloinkin ratkaisee. Ja jos loppupäätökseen taas esim. joku siveyslain määräys vaikuttaa, silloin ei tahto enää ole vapaa, vaan tästä motiivista riippuva. Asia ei siitäkään parane, että, kuten Kant, aivan perusteettomasti otaksuu, että ihminen yliluonnollisena olentona tarvitsee tahdon vapautta n. s. postulaattina siveellisyyden ylläpitämiseksi. Tällöinen todistelu, „argumentatio ex posteriore“ ei tepsii sille, joka selittää siveellisyyden ja omantunnon kehittyneen aivan luonnollisella eikä yliluonnollisella tavalla eikä myöskään näin ollen luule niiden tarvitsevan tällöistä pönkitämistä.

Melkein kaikki etevimmät ajattelijat, ainakin Saksassa ja Englannissa uudemmallalla ajalla ovat sen takia n. s. deterministeja: eivät myönnä, että ihmisellä on niin sanottu „vapaa“ tahto. Tämän suunnan varsinainen perustaja oli juutalainen Baruch Spinoza, jota ehkä voi sanoa, Kantista huolimatta, tähänastisen kehityksen suurimmaksi ajattelijaksi. Hän karsi filosofisesta ajattelemisesta tykkänään pois kaiken satunnaisuuden ja kohotti kausaliteetin, tarkan syy- ja seurausateen sekä luonnossa että ihmisen tahdossa järkähtämättömäksi laiksi. Saman on m. m. Schopenhauer lausunut väitteessään: „kaikki, mikä tapahtuu suurimmasta pienimpään asti on välttämätöntä“. Sattumukseksi sanotaan siis sitä, jota emme *vielä* voi selittää. Vaikka tiede ei kaikessa, mikä koskee ympäröivää luontoa vielä voi epäilemättömästi toteen näyt-

tää kausaliteetilakia, ei enää juuri kukaan huomioon otettava henkilö epäile sen pätevyyttä. Ja ihmistahdonkin alalla rupeavat yhä useammat, kuten jo huomautettiin, „kummastelemaan“ käyttäkseni Herbartin sanoja, „että ihmistahdon vapauden puolustajat, huolimatta kaikista vastaväitteistä, jotka he tuntevat, yhä vaan koettavat luulotella itsellensä sen oikeutta“.

Mutta vaikka siis aivan yleisesti ajattelijain kesken kielletään tahdon vapaus, ovat nämä jakautuneet kahteen ryhmään, toiset kannattavat n. s. mekaanista (koneellista) determinismia, toiset taas psykologista (sielutieteellistä). Molemmat ovat siis yksimielisiä siinä, että kaiken täytyy niin olla ja tapahtua kuin se on ja tapahtuu ja että inhimillisellä tahdolla aina on syitä, edellytyksiä ja myöskin seurauksia — siis ei ole myöskään olemassa järkähtämättömiä kohtalon määräyksiä, mutta toiset deterministit väittävät, nojautuen filosofiseen materialismiin, että ihmisen tahto yksinomaan ja suoranaisesti riippuu koneellisesta kausaliteetista, ulkonaisista vaikuttimista, että ihminen tahtonsakin puolesta on kone, jonka käynti kuten kaikki muukin olemuksessa riippuu suorastaan järkähtämättömistä luonnonlaeista. Tähän viittaa muka se hämmästyttävä säännöllisyys ja riippuvaisuus ulkonaisista olosuhteista, joka ilmestyy siveellisissäkin ilmiöissä ja jotka eivät suinkaan näyt todistavan mitään indeterministista vapaata tahtoa. Toiset deterministit taas arvelevat, että pohjana kyllä on koneelliset luonnonlait, mutta nämä ovat synnyttäneet olojen pakosta hyvin suuressä määrässä jonkunlaisen siveellisenkin „ylärakennuksen“ — aivan niinkuin Engels näytti toteen materialistisesta historiankatsannosta — ja tämä siveellinen ylärakennus vaikuttaa sitte ainakin yhtä paljon ja edistyneemmissä ihmisissä paljon enemmänkin kuin varsinaiset koneelliset luonnonlait. Nykyään ollaan ymmärtäväisissä piireissä jotenkin yksimielisiä siitä, että siveellisyys ja siveysoppi on jotakin vähitellen kehittyntä ja yhä enemmän pääsee se mielipide vallalle, että siveysoppi on *pakosta* kehittynyt ihmisten yhteiselämässä: oma-

tunto ja lait ovat syntyneet siten, että paha teko ensin herätti yksityisen koston ja kun sitte heimo ja yhteiskunta käytännöllisistä syistä otti koston rangaistuksen nimellä huostaansa, muodostui joitakuita siveellisiä käskyjä, jotka osaksi pääsivät lakikokoelmaan, mutta suuremmaksi osaksi ihmisten tietoisuuteen, josta siten luonnollisesti johtui ihmisen n. s. omatunto s. o. tietoisuus siitä, minkä silloinen aika siveellisessä suhteessa, pienemmillä eri sivistysasteista riippuvilla muodostuksilla eri henkilöissä, on oikeaksi julistanut.

Tämä jälkimäinen eli n. s. psykologinen determinismi otaksuu siis, että ihmisellä on relatiivinen vapaus: hänen tahtonsa on kyllä *aina* motiveerattu ja välttämätön, riippuva joistakin vaikuttimista, joko suorastaan ulkonaisista tahi yllirakennuksen siveellisistä motiiveista; mutta hänen tahdonvapautensa kohoaa, s. o. hän vapautuu puhtaasti ulkonaisista, koneellisista vaikuttimista, mitä enemmän hän kohoaa lapsen ja luonnonihmisen yli, mitä vähemmäksi hänen riippuvaisuutensa ulkonaisista oloistasu pistuu, mitä tulee toimeentuloon, terveyteen, sivistykseen, älykkäisyyteen ja luonteenomaisuuteen. Mitä korkeammalle ihminen taloudellisesti ja henkisesti kohoaa, sitä kykenevämmäksi hän käy vastustamaan sitä vaikutusta, joka häneen on perinnöllisyydestä ja milieu'sta eli ulkonaisista olosuhteista, ja joka muuten on sangen mahtava. Psykologinen determinismi siis on sitä mieltä, että ihmisen tahto riippuu niistä tunteista ja mielteistä (mielikuvista), jotka ulkonaiset esineet ja olot ihmisessä vaikuttavat, erilaisesti eri ihmisissä mutta että riippuvaisuus sisällisistä, tosin alkuansa ulkonaisista johtuvista vaikuttimista kasvaa, mitä korkeammalle yli luonnon- tarpeitten ja ulkonaisten milieu'n ihminen olosuhteitten, etupäässä taloudellisten, pakosta kohoaa. Jokainen sosialidemokraatti huomaa heti, että tämä psykologinen determinismi aivan mainiosti sopii yhteen koko Marxin ja Engelsin järjestelmän kanssa. Ja sen tähden on se merkille pantava, että porvarillinenkin filosofia edistyneemmässä muodossaan yhä enemmän,

samoin kuin porvarillinen historiankäsitys sekin edistyneemmällä asteellaan (vert. esim. Lamprechtin kantaa) tukee sitä nerokasta ja laajalle tähtäävää oppijärjestelmää, jonka Marx ja Engels loivat, vaikka edellinen, porvariston ei suinkaan ole sama kuin tämä; päinvastoin porvarilliset tutkijat kynsin hampain koettavat keinotekoisella tavalla pönkittää molemmilla aloilla, filosofisella ja historiallisella porvarillisia olosuhteita.

Mitä hienommiksi, mitä henkisemmiksi tahdon siteet muuttuvat, s. o. mitä mutkaisemmiksi vaikuttimien ja seurauksien suhteet ihmistahdon ilmestysmuodoissa käyvät, sitä vapaammalta tuntuu ihmisen tahto. Tämä käypi useammin niin pitkälle, ettei ihminen yhtään huomaakaan mitään riippuvaisuutta, vaan luulottelee itsellensä, että hänen tahtonsa on aivan „vapaa“, kaikista vaikuttimista riippumaton, ainakin viimeisessä päätöstilaisuudessa.

Mutta, jos tahdon vapaus poistetaan, eikö sitte tuo ihmisen siveellinen edesvastuuntunne häviä, toisin sanoen, eihän silloin voi vetää ihmistä edesvastaukseen pahasta teosta, kun hänen tekonsa on katsottava „*välttämättömäksi*“? Vaikka kyllä muutamat deterministit ovat koettaneet sittekin puolustaa ihmisen edesvastuuta teoistaan, ei se minun käsitykseni mukaan ole loogillisesti mahdollista. Mutta tästä edesvastuuttomuudesta ei suinkaan tarvitse seurata, että kaikki n. s. pahat teot ovat jätettävät rankaisematta. Päinvastoin. Rankaisemiseen on kaksikin sangen pätevää syytä. Ensiksikin voi nykyinen yhteiskunta katsoa rangaistuksen välttämättömäksi itsesuojelemisen takia ja toiseksi on rangaistuksen tarkoituksena vaikuttaa yhteiskunnan jäsenten tahtoon niin, että yhä vähemmän rikkomisia syntyy. Rangaistustenkin kautta kasvaa siis tuo „ylärakennus“; siveellisyyden motiivit lisääntyvät joka ihmisessä.

Mutta yksi sangen tärkeä seuraus on ollut deterministisestä maailmänkäsituksesta rikosopin rangaistusjärjestelmän alalla. Se on pakoittanut rankaisijaa

tarkimmin tutkimaan rikkojan motiiveja rikokseen, katsomaan, mitkä vaikuttimet ovat saattaneet hänet tuohon siveellisyyden syrjäyttämiseen ja siten olemme nykyään tulleet esim. siihen, ettei esim. mikään jury ulkomailla, niinkuin meidän tuomarimme *lakikirjan nojalla* tuomitse kuritushuoneeseen ihmistä, joka nälkään kuolemaisillaan kolmannen kerran *varastaa* leivän, vaan tällöinen rikkoja epäilemättä aina *vapautetaan*. Lyhyesti sanoen rikosopin käsitys on paljon syventynyt, rikosoppi on niin sanoakseni sosiaalipoliittisesti kasvatettu: rikoksen syyt, tavallisesti taloudelliset, otetaan etupäässä punnittavaksi ja ratkaisuun vaikuttavaksi eikä itse teko. Ja täten olemme me taas keskellä sosiaalista toimintaa ja sosialismia. Paheen ilmiöitä ei poisteta oleellisesti rangaistuksilla, vaikka nämä toistaiseksi voivat olla tarpeen yllä mainituista syistä; vaan siten, että ihmisten ympäristö (mielieu) kohotetaan, *etupäässä taloudellisella alalla, joka on kaiken pohja ja perustus*. Alempien kansankerrosten tila on siis kohotettava, riippuvaisuus siten ulkonaisista olosuhteista vähennettävä ja ihmisten tahto kulkee silloin yhä enemmän aivan luonnollisesti hyveen tiellä. Tämä ei suinkaan ole kapitalismin tukemista, joka juuri sekä ylemmissä että alemmissä piireissä kasvattaa rikollisuutta, vaan se on sosialismin edistämistä, joka kaikille ihmisille luopi suotuisan ympäristön, „mielieun“, vähitellen puhdistaa ihmiskunnan perinnöllisyyden vitsauksista ja siten synnyttääpi maan päällä hyvän, mutta ei milloinkaan „vapaata“ tahtoa. „In hoc signo vinces“, tässä merkissä tulet sinä, ihmiskunta voittamaan; siunattu olkoon se päivä, jolloin tämä voitto toteutuu yli koko avaran maanpiirin, tuottaen „hyvää tahtoa“ ainakin tuleville sukupolville, kun me jo olemme piiloutuneet maan poveen.

Työväen Joululehti 1908.

Virkavalta.

Taantumus kohottaa nykyään päänsä rohkeammin kuin ennen. Mutta yhtä ylpeästi ponnistelee sosialismi, edistyksen varsinainen kannattaja, tätä taantumusta vastaan.

Taantumuksen paraimpia tukia on aina ollut virkavalta. Kun nyt sosialismin esiintunkeutuminen yhä enemmän pakoittaa vanhoilliset ainekset yhtymään edistystä vastaan ja aikaa voittaen kiintymään itäisiin pönkityksiin — ensin salaisesti ja sitte yhä julkisemmin — on sangen todennäköistä, että suurempi virkavalta, nojautuen itäisiin esimerkkiä antaviin laitoksiin, toistaiseksi pääsee vallalle. Sillä yhtä vähän kuin taantumus ennen meillä hylkäsi virkavallan mahtavaksi liittolaisekseen, tulee se nytkin sitä tekemään: taantumuksella on aina tapana, kun se saapi tuulta purjeisiinsa, koota kaikki voimansa yhteen rynnätäkseen edistyksen linnoituksia vastaan. Pienen, välissä seisovan joukon merkitys häviää tässä suuressa, mutta ei „ikuisessa taistelussa“.

Virkavallalla eli „byrokratialla“ — tämä sana on ranskalaista syntyperää ja merkitsee tummalla vaatteella (bure) peitetyn virkapöydän valtaa — on vanhat juuret. Tietysti historian alkuaikoina, jolloin valtion, suuremman järjestetyn yhteiskunnan tehtävät olivat vähäisiä, ei virkamiehiäkään voinut olla paljon ja varsinainen „virkavalta“ johdonmukaisesti ei sekään voinut olla laaja. Valtion päämies ja hänen lähimmät apulaisensa suorittivat tehtävät — tosin suurella vallalla. Muinaisuuden kehittyneimmissä valtioissa Kreikassa ja Roomassa ei virkavalta ollut kovin suuri. Mutta tämä tuli taas siitä, että kansa — tosin ei varsinainen kansan eduskunta, jommoista siellä ei vielä ollut — itse valitsi virkamiehensä ja piti niitä tarkasti silmällä sekä virka-ajan lopussa vaati ankaralle tilille. Mutta syystä voi sanoa, että myöhempi Rooman keisarihallitus, varsinkin Konstantinus n. k. Suuri ja häntä seuraava byzantinismi loi jonkunlaisen virkavallan. Keski-

ajan oikeat virkamiehet olivat suuret ja pienet läänitysherrat ja niiden vastapainoksi asetetut voudit — muistettakoon esim. Tanskan voudit Ruotsissa ja Ruotsin-Suomessa — mutta vasta keskiajan loppupuolella ja uudemmalla ajalla laajeni taas virkamieskoneisto eri valtioissa. Hoviherrat ja muut suosikit saivat suuren vaikutusvallan, kuten esim. Ranskassa n. s. ancien regime'n aikana, jonka virkamiehistä kuuluisa Montesquieu antoi sangen moittivan todistuksen.

Mutta varsinainen virkavallan luoja uudenaikaisimmassa merkityksessä oli epäilemättä — Napoleon. Hän loi tuon tarkasti asteellisen virkamiesjärjestön, joka aina tarjosi yhden ainoan ylimmän esimiehen valvottavaksi alemman virkamiesjoukon, aina viimeiseen, vähäpätöisimpään valtion palvelijaan asti, jättäen vaan vähäpätöisimmät yleiset asiat kansalaisten itsehallinnon huostaan. Keskitys oli niin täydellinen, yksitoikkisuus ja kaavamaisuus valtion koncistossa niin poikkeukseton, että esim. opetusministeri voi katsoa kelloansa ja sanoa: „nyt opetetaan sitä tai sitä kaikissa valtion kouluissa“.

Ja juuri tämä koko virkakoneiston „keskitys“ on välttämättömin ehto virkavallan menestymiselle. N. s. kollemaalinen valta virastoissa ei ole sallittava, jolloin jossaakin virastossa jokaisella jäsenellä on yhtä suuri päättämisvalta yleisissä asioissa ja esimiehellä ainoastaan ratkaisovalta, vaan jäsenille on annettu vain neuvotteleva valta ja esimies ratkaisee: tämä muka m. m. sen takia, että asiat täten yhtenäisemmin ratkaistaan. Näin on asian laita kuvernöörinvirastoissamme ja yleensä keskusvirastoissamme — varsinainen hallitus eli senaatti poisluettuna. Mutta vaikka keskitys on virkavallan välttämätön ehto, kuuluu varsinaiseen virkavaltaan useampia muita ominaisuuksia. Niin esim. tottelevaisuus esimiehen käskyille. Viime mainitun vaatimus käypi hyvin usein, jos virkavalta oikein kukostaa, niin pitkälle, ettei alemmaa virkamiestä saa sitoa mitkään muut siveelliset vaikuttimet ihmisyyden ja kansan yleishyvän suhteen kuin esimiehen mahtisana: virkamies on

esimiehen orja, niinkuin työmies on työnteettäjän. Virkavallan perussääntö tässä suhteessa on se, että alempi virkamies kyllä saa olla ylempää ahkerampi, mutta ei milloinkaan ymmärtäväisempi tai kokeneempi. Kerrotaan, että kun meillä kerran eräs nuori ylitarkastaja antoi vanhalle ansiokkaalle koulunrehtorille isällisellä äänellä ohjeita, miten hänen pitäisi opettaa, tämä vanhan miehen tavoin taputti ylitarkastajaa olkapäälle ilmoittaen, että hän oli jo koulumiehenä kun toinen syntyi — tämä huomautus tietysti ei ollut paikallaan! Mitentä pitkälle tottelevaisuudessa meilläkin, jossa „laki merkitsee enemmän kuin Europan mantereella“, virkamiehen lainmukaisesti tulee mennä, todistaa lakiemme ehkä paras tuntija, R. F. Hermanson (Föreläsning öfver inhemsk förvaltningsrätt p. 159 seur.): jos esimies vaan antaa toimivaltaansa ja alemman virkamiehen virkaan kuuluvia ja oikeaan muotoon puettuja eikä virkamiehen itsenäisen toiminnan yhteydessä olevia määräyksiä, täytyy tämän alemman virkamiehen totella, vaikka määräys muuten olisikin laiton. Jo Ruotsin itsevaltiuden aikana oli asia vielä hullummalla kannalla: tottelevaisuus oli ehdoton (k. sama teos siv. 169). Tosin on meillä perustuslaissa kaikkien virkamiesten viraltapanon mahdottomuus, paitsi laillisen tuomion kautta, jos virkamiehellä perustuslain aikana oli everstiluutnantin arvoa alempi arvo tahi joku tuomarin virka (muutamilla poikkeuksilla). Tämä määräys on katsottava — huolimatta vastaväitteistä — suureksi turvaksi virkavallan kohoamista vastaan, ainakin niin kauan kuin ei kansaneduskunta, jonka valta perustuu yleiseen kaikkien 21 vuotiaitten äänioikeuteen, valitse valtion virkailijoita. Ja sittekin arvelee Hermanson (m. t. siv. 222), että tämä inamobiliteetti ei koske perustuslain syntymisen jälkeen asetettujen uusien virkojen haltijoita.

Mutta tottelevaisuuden lisäksi vaaditaan vielä ennen kaikkea uskollisuutta. Sitä koetetaan muun muassa saavuttaa virkavalalla. Meillä tarvitaan vielä toinenkin vala, kun pääsee senaattoriksi tai kuvernööriksi.

Tosin ollaan virkavalan sopivaisuudesta — eduskuntamme puhemiehet eivät tee valaa — ja sitovaisuudesta eri mielipidettä. Bebel kertoo (k. *Neue Zeit* 21, 2, 716) jotenkin samanlaatuista valasta seuraavaa:

„Uskollisuuden vala on useimpien valtioitten perussäännöissä määrätty. Kysymys on: vannommeko sen voidaksemme ylipäänsä päästä kansaneduskuntaan vai jäämmekö, *kuten vastustajamme toivovat*, kieltäytymisellämme ulkopuolelle. Minä en ole ainoastaan saksilaisena valtiopäivämiehenä kylmäverisesti vannonut uskollisuuden valan, vaan minun täytyi myös se vannon, kun minun harjoittaakseni ammattiani ja perustaakseni perheeni piti tulla Leipzigin porvariksi. Näen vielä tänään tuota omituista hymyä, joka liehui vapaamielisen ylipormestari Kochin suun ympäri, kun hän minut vannotti. Minäkin hymyilin ja vannoin. Tämä uskollisuuden vala on kotoisin ajoilta, jolloin valtiosäännöt syntyivät. Oli vallankumouksellisia aikoja, kuten vv. 1831, 1848 ja 1849. Silloin luulivat hallitsijat ja hallitukset, että voisivat uskollisuuden valalla suojella valtaistuimensa. Arvoa sillä ei milloinkaan ole ollut. Ei mikään valtaistuin sillä ole pelastettu yhtä vähän kuin sotilas pysyy rivissä sen takia, että hän on valansa vannonut“.

Mutta uskollisuutta koetetaan myöskin pönkittää sillä määräyksellä, ettei virkamies saa levittää ammattisalaisuuksia. Jos ei ota lukuun ulkomaan, pankki- ja lääkäriasioita, on tämä määräys tarpeeton ja samalla aivan tehoton. Meillä tulevat senaatinkin asiat — ainakin rouvien kautta — ilmi ja esim. Saksassa ovat valtakunnan salaisimmatkin asiat hyvin usein seuraavana päivänä sosialistien pää-äänenkannattajassa *Vorwärts*’issä painetut — viranomaisten mitä suurimmaksi hämmästykseksi ja kauhuksi. Periaatteellisesti pitääkin hallituksen ja sen virkamiesten toimenpiteitten liikkoa täydessä päivänvalossa kansan ja yleisön arvosteltavaksi. Mutta tätä päivänvaloa kammoksuu juuri virkavalta enemmän kuin mitään muuta.

Luonnollista on, että tällaisilla vaatimuksilla virkavalta kasvattaa suosionhakijoita, matelijoita ja epäitseenäisyyttä suuremmassa tai vähemmässä määrässä. Virkavalta kerrassaan pilaa karahterin, luonteen, edistää kaavamaisuutta — virkapuku, sen ulkonainen merkki on sen takia virkavallan ihanne — ja pikkumaisuutta.

Itsekkäisyys rehoittaa ennen muuta virkavaltaisessa henkilössä — hän ajattelee etupäässä nousemista virkaasteikolla, kansan, ihmiskunnan paras on sivuseikka. Ja samalla kun virkavaltainen henkilö itse on mätelevä esimiehen edessä, on hän alempaa virkailijaa ja suurta yleisöä kohtaan kopea ja ynseä — tämä ilmestyy monasti jo äänessä ja tervehdyksessä. Harvoin saa kokea, että *virkamies ylimmästä saakka ei oikeastaan ole muuta kuin kansan palvelija, jonka parasta hänen kaikin voimin tulee edistää.*

Se, mikä suuressa määrin myöskin synnyttää virkavaltaa meilläkin, on hallitusvirkamiesten puutteellinen kasvatus ja valmistus. Tosin on 1894 vuoden asetus „niistä tutkinnoista, joita vaaditaan lainopillisiin, kameraalisiin ja hallinnollisiin virkoihin pääsemistä varten Suomessa“ jossain määrin asettanut asiat paremmalle kannalle kuin ennen, jolloin „yleinen oikeustutkinto“ se on melkein puhtaasti lainopillinen valmistus tuotti oikeuden hallinnollisiin virkoihin. Nyt saavutetaan ylemmällä hallintotutkinnolla „yksinomainen kelpaavaisuus vakinaisiin virkoihin senaatin talousosastossa, lääninsihteerin, ja lääninkamreerin, varalääninsihteerin, varalääninkamreerin ja kruununvoudin virkoihin sekä maan muissa hallinnollisissa virastoissa oleviin virkoihin, joihin ennen on vaadittu yleinen oikeustutkinto.“ Tämä tietää kuitenkin vaan sen, että näitä virkoja varten asianomainen virkaan valmistaja lukee lisäksi Hermansonin luentoja hallinto-oikeudesta, finanssioikeudesta ja kansanvälisestä oikeudesta sekä osia Bonsdorffin kameraalioikeudesta. Mutta kansantaloustiedettä ei hän tarvitse enempää kuin „puhdas juristikaan“ se on Gide'n tunnettu teos ja muutamia muita pieniä palasia. Ja juuri tässä suhteessa on valmistus aivan vaillinainen. Suomen hallintovirkamieheltä ei sanottavasti vaadita paljon mitään siitä tieteestä, joka kuitenkin on nykyisen yhteiskunnan kulmakivi. Ja vielä vähemmän vaaditaan häneltä mitään tarkempia tietoja (esim. Sombartin Sosialismi ja sosiaalinen liike) niistä aatteista, jotka pääasiassa vallitsevat niitä lukuisia jouk-

koja, joiden palvelijaksi hän kerran määrätään. Tämä puute enemmän kuin mikään muu kasvattaa vieraaksi syville riveille, joiden harrastuksia hänen ainakin pitäisi ymmärtää, jos kohta hän ei niitä hyväksyisikään. Sivumennen mainittakoon, että ministerivaltiosihteeriltä, senaattoreilta, kuvernööreiltä ja keskusvirastojen päälliköiltä ei vaadita mitään opinnäytteitä; arvellaan, että „taito“, joka „yhdistys- ja vakuutuskirjassa“ vaaditaan, ei *näiden* suhteen sisällä tietojen vaatimusta, vaan *ylin* hallitustaito perustuu muihin edellytyksiin (esim. suoritettuun sotilasuraan).

Ei ole kummallista, että, jos ottaa kaikki yllä esitetyt huomioon, virkamiehet eri maissa kohoavat tai oikeammin sanottu kohottavat itsensä kansan palvelijoina kansan herroiksi, jopa välistä sen tiranneiksikin, jotka jyrkästi vastustavat kansan selvästi lausuttua tahtoa ja kaikkia vapauden harrastuksia. Saksassa ovat Schückingin ja Gurlitt'in tapaukset vielä aivan tuoreita esimerkkejä ja meilläkään ei puutu todistuksia. Tämä „virkaaltainen militarismi“, kuten kuuluisa ranskalainen Leroy Beaulieu sitä nimittää, varsinainen militarismi ja poliisivalta, jotka kaikki tukevat sortoon taipuvia hallituksia, ovat kansojen todellisia painajaisia jo siltäkin kannalta, että ne tavallisesti maksavat enemmän kuin kaikki muut „tarpeet“. Englannin ensimmäisen ministerin palkka on 125,000 Smk., valtiovarain ministerin yhtä paljon, lordkanslerin 250,000. Irlannin lordluutnantin 500,000 eli 1/2 milj. (!) vuosittain ja eräs *täydelleen* tyhjäntoimittaja ministeri (Lord Privy Seal) 50,000 — tosin ovat korkeimmat kansanpalvelijat Englannissa hiukan paremmin palkatut kuin muualla (katso: Preuss, die engl. Staatsverf.) Mutta saimmehan mekin köyhässä Suomessa maksaa entiselle suureksi osaksi jälleen virkaansa päässeille virkamiehille 600,000 (!) Smk. — joka selvästi todistaa, että Suomi on „virkamiesten luvattu maa“.

Mikä voi estää virkavaltaa pääsemästä johonkin kansaan juurtumasta? Yksityiset parannukset — joiden joukkoon muun muassa on luettava sosiaalisen kas-

vatuksen kohottaminen virkamiehiksi aikovissa ja kollegaalisien periaatteen valtaan saaminen keskusvirastoissa — voivat jossain määrin auttaa; mutta tepsivin keino on epäilemättä kansanvaltaisuuden kohoaminen kussakin kansassa, periaatteen „kansan hyväksi kansan kautta“ toteuttaminen mitä laajimmassa määrässä, *kansojen hallitseminen alhaalta ylöspäin*. Virkavallan kultainen aika meillä oli juuri se, joka kävi valtiopäiviemme uudestaan elvyttämisen edellä, se aika jonka tyypillisin, jos kohta samalla kelvollisin edustaja oli „Hänen Hirmuisuutensa“ Lars Gabriel von Haartman, jolloin virkavallan lempilause, oli: „tee Suomen talonpojalle oikein, vaan ei koskaan hyvää“. Tuo toinen vastakkainen periaate: „ylhäältä alaspäin“ ei vie tuloksiin — sen ovat sekä Bismarck että Vilhelm Rex II näyttäneet, jotka molemmat ovat tuommoista „sosiaalista kuningaskuntaa“ uneksineet.

Mutta yleinen äänioikeuskaan semmoisenaan ei kohta voi poistaa virkavaltaisuutta: sen osoittaa Ranska, jossa Napoleonin kuuluisa järjestelmä vielä melkoisesti rehoittaa. Eikä myöskään se seikka, että Amerikassa yleisen äänioikeuden nojalla valittu kansaneduskunta (tosin sekin kaksikamarinen) aina asettaa itse välittömästi tai välillisesti virkamiehistön kirjeenkantajiin saakka, anna takeita virkavaltaa vastaan. Virkavalta vähenee kyllä kaikilla näillä toimenpiteillä ja edellytyksillä; mutta se haihtuu tykkänään vasta *sosialistisessa valtiossa*, joka kyllä perustuu yleiseen ja yhtäläiseen äänioikeuteen, mutta ei siltä vielä heti ole valmis. Mutta että se ainakin sadan vuoden kuluessa toteutuu — ja ensin tietysti vapaimmissa maissa — sitä ei enää juuri kukaan selvänäköinen ihminen epäile, olkoon hän sitte sen puoltaja tai vastustaja. Silloin vasta häviää maailmasta virkavalta, kuten monet muut paheet ja kansan valitsevat virkamiehet ovat silloin kansan todelliset palvelijat ja se, joka ei sitä tahdo olla, se poistetaan, kuten varsinainen kansan edustaja parlamentissa — hän ei ole tehtävänsä ymmärtänyt ja väistyy. Tehkäämme sen takia ahke-

rasti työtä tätä valtioihannetta varten, jotta ihmiskunta kerran saisi virkamiehiä, jotka nekin toteuttavat ihmiskunnan korkeat tehtävät eikä vaan jonkun hallituksen ja sen suosimien pienten kansanryhmien itsekkäät tarkoitusperät ja omanvoittoiset pyyteet.

Savon Työväen Joululehti 1908.

Chartismi. ¹

Tunnettu taloustieteilijä Lujo Brentano on (B. Webb, die brit. Gen. bew siv. 229) lausunut, että chartismi (lue: tschartismi) oli „ensimmäinen sosiaalidemokraattinen liike yleensä“ („die erste s. d. Bewegung die es gegeben hat“) ja vaikka esim. Wört. der Staatswis. (I, 511) tätä väitettä on vastustettu, on se kuitenkin oikea. Thomas Carlyle väitti taas Chartism nimisessä, v. 1839 julaistussa kirjoituksessaan (1 luku): „chartismin perussyy on painava, syvälle juurtunut, laajalle levinnyt, ei johdu eilispäivästä eikä suinkaan lopu tänään eikä huomenna“. Se kesti tosiaan runsaasti 10 vuotta: alkoi 1838 (1837) ja loppui 1848, siis 70—60 v. sitte. Näistä syistä lienee esitys sen vaiheista ja varsinkin sen syistä ja seurauksista, niinkuin sen opeista Suomenkin sosiaalidemokraateille tervetullut.

¹ Vaikka Sidney ja Beatrice Webb (Hist. of trade unionism s. 158) jo v. 1894 väittävät, että Chartismin historian kirjoittaminen olisi Englannin kansanvaltaisuudelle sangen hyödyllinen, ei vieläkään lyödy mitään kelvollista yleishistoriaa siitä, koska Gammagen teos (History of the ch. mov. 1854) ej ole tyydyttävä. Paraimmat lähteet ovat toistaiseksi: Brentano, die engl. Chartistenbewegung Preuss. Jbbr 1874; Carlyle, Chartism London 1839; Holyoake, Sixty years of an agitators life, 1892; Jephson, The platform 1892; Lovett, Life und struggles of W. Lovett, 1876; McCathy, History of our own times 1886; Tildsley, Entstehung u. ökon. Gr. der Chartistenbew. 1898 (runsaasti ek-syttäviä painovirheitä), Wallas, Life of Fr. Place 1898; Walpole, History of Engl. 1878/86; johon vielä voi liittää Sozialdemokratische Bibliothek XVI ja Jensen-Björgberg. Sozialdemokr. Aarhundra I, sivu 90—116.

Työväen tila Englannissa 19 vuosisadan alussa oli sangen kurja. Friedrich Engels on siitä luonut sangen laajan ja valaisevan kuvan klassillisessa teoksessaan *Die Lage der arb. klasse in England* (toin. pain. 1892), joka ensin ilmestyi vähän ennen kommunistista manifestia ja chartistisen liikkeen loppuessa.¹

Maalaisväestön tila muodostui ilmeisesti niin kuin yleisesti Marx Kapitalissaan, juuri englantilaisia oloja silmällä pitäen ja vielä laveammin Kautsky suuressa teoksessaan *Die Agrafrage* on esittänyt. Suurviljelys nieli yhä selvemmin pikkuviljelyksen; Plinius lausui ennen Italian viljelyksestä „latifundia perdidere Italiam“ ja näin kävi Englannissakin: pikkuviljelykset joutuivat yhä enemmän suurviljelijäin käsiin, jotka tilojaan hoitivat vuokraajien välityksellä. Mutta mitä enemmän tämä tapahtui, sitä höllemmäksi kävivät nuo entiset patriarkaaliset olot: työntekijä ei enää ollut työnteetäjän käsityksen mukaan muuta kuin elävä kone, jonka jälkimäinen heitti maantielle, niin pian kun katsoi sen itsellensä edulliseksi. Ja kun konetyö maanviljelyksenkin alalla tuli yhä tavallisemmaksi, kasvoi työttömien luku yhä uhkaavammaksi ja silloin luonnollisesti palkat laskeutuivat. Tavallinen palkka oli silloin maalaistyössä 7—10 Smk. viikossa — siinä kaikki! Lisätuloja voi maalaistyöntekijä hankkia salametsästyksellä — mikä ammatti onkin hyvin tunnettu niitä aikoja kuvaavista romaaneista — mutta ammatti oli sangen ikävä ja vaaranalainen. Toiselta puolen taas kasvoi maanomistajain rikkaus sillä, että Napoleonin sodan aikana viljatuo- tanto laskeutui muissa maissa ja Englanti kontinentaali-systeemin nojalla ei saanut sanottavasti viljaa ulkopa- päin, sen jälkeen viljatullit tämän tuonnin melkoisesti rajoitti. Mutta nämä rajoitukset tuottivat vaan maan ja pääoman omistajille enennettyjä tuloja, joista eivät

¹ Vaikka tämä kirja suurimmaksi osaksi (paitsi 18 siv. „johdantoa“) perustuu Engelsin omiin havaintoihin — hän oleskeli kauvan, kuten Marxkin, Englannissa vert. Kautsky; Fr. Engels 1908 — kehtaa Brentano väittää, että se „suureksi osaksi“ on käyttänyt Gaskellin monessa suhteessa epäluotettavaa *The manufacturing population of England* nimistä teosta. (Ilmest. 1833).

työntekijät *missään määrin*, ei välillisesti eikä välittömästi, tulleet osallisiksi.

Samaan suuntaan kulki teollisuustyöväestön kehitys. Nekin joutuivat päivä päivältä ilmeisemmin työnteittäjien valtaan ja käsitettiin ainoastaan „hands'inä“ eli pelkkinä ostettavina työvoimina. Koska tämä on jotenkin yleisesti tunnettu tosiasia, johtuen itse tuotantojärjestelmästä, en siihen laveammin kajoa, sitä kuvaa hyvin myöskin Englannin tunnettu konservatiivinen johtaja Disraeli romaanissaan „Sibyl“. Asunnot olivat mitä viheliäisimmässä tilassa ja sangen epäterveelliset; ruoka semmoista, joka ei muille kansanluokille mitenkään kelvannut, usein väärennettyäkin; vaatteet aivan riittämättömät vuoden aikaan ja Englannin ilmanalaan katsoen.

Yhä enemmän jakautui kansa, kuten Carlyle sanoo kahteen vastakkaiseen luokkaan: rikkaihin ja höyhiin. Rikas ja köyhä seisoivat vastatusten kuten kaksi eri kansakuntaa, jotka elävät vieretysten, mutta tuntevat ja ajattelevat aivan toisin — jonka tähden ei voinut puhua mistään yleisestä mielipiteestä, vaan ainoastaan eri kansanluokkien mielipiteistä — he ymmärsivät toisiaan niin vähän kuin olisivat syntyneet maan eri vöyhykkeissä.

Se on totta kyllä, että Englannissa kansallis-varallisuus kasvoi äärettömästi, mutta se tuli yksinomaan porvariluokkien hyväksi. Ja se on myöskin tunnus-tettava, että englantilaiset eivät olisi jaksaneet kukistaa Napoleonin ihmiskunnan edistyneen edistämiseksi, ellei teollisuuden suuren kohoamisen kautta Englannin kansallis-varallisuus olisi niin tuntuvasti kohonnut tahi oikeammin ellei tämä kansa olisi täten jaksanut kantaa suunnattomasti kohonnutta valtiovelkaansa — sodan loputtua 21 $\frac{1}{2}$ miljaardia Smk. Sangen sattuvasti lausuu Engels: „teollisuuden mullistuksella on Englannille sama merkitys kuin Ranskalta valtiollisella ja Saksalle filosofisella mullistuksella ja 1760 ja 1844 vuosien Englannin väli on ainakin yhtä suuri kuin ancien regimen (= vallankumousta edellä käyvän) ja

heinäkuun vallankumouksen Ranskan väli. Mutta tämän teollisuuden tähdellisin hedelmä on Englannin köyhälistö“. Vaan sama köyhälistö oli, kuten, sanottu, varsinkin siihen aikaan, vallan kurjassa tilassa.

Monet muut syyt itse tuotantojärjestelmästä johtuvien lisäksi enensivät tätä kurjuutta. Tuo suunnaton valtiovelka nieli jo pelkissä koroissa vuosittain 800 milj. Smk., mikä summa korvattiin etenkin välillisten s. o. kansan köyhiä kerroksia rasittavien verojen kautta. Ja kun nämä 1819 vuoden perästä vielä lisäksi olivat suoritettavat kullassa, mikä muutos tietysti kohotti raha-arvon, kävivät ne köyhälle kansalle yhä painostavammiksi. Yläluokat ymmärsivät Englannissakin välillisten verojen taakan pääasiallisesti kohdistuvan alempiin kansanluokkiin, koska porvarit eivät mitenkään v. 1840 suostuneet näitten välillisten verojen vähentämiseen (ehdotus Fielder). — Englannin monivuotiaat sodat olivat pitäneet kauvan kotoa poissa suuret määrät „hands“, mutta kun rauha v. 1815 solmittiin ja kaikki nuo lukuisat joukot palasivat kotiin saivat työnteettäjät ylen riittävästi työntekijöitä entisten lisäksi ja palkat laskeutuivat. Ja sama oli seuraus huonommin palkattujen naisten ja lasten yhä enenevästä käyttämisestä maanviljelyksen ja teollisuuden palveluksessa. Ja siihen aikaan oli hyvin tavallista, että vaimo ja vanhemmat lapset olivat työnteettäjän työssä, mutta perheen varsinainen tuki mies istui työnpuutteen takia kotona ja hoiti pienempiä lapsia! Kaiken tämän päälle päätteeksi tulivat erittäinkin vv. 1837—39 sangen huonot vuodentulot ja kauppakriisit.

Mutta enemmän kuin mikään muu syy tuotti uusi vaivahoitolaki vuodelta 1834 kurjuutta ja ehkä vielä enemmän mielenkarvautta Englannin työväestön piiriin. Sitä ennen voimassa oleva kuningatar Elisabetin laki sääsi pitäjän avustusta, ellei työntekijän palkka noussut vissiin minimimäärään. Uusi laki sitä vastoin määräsi, että vaivaisapu annettaisiin melkein yksinomaan in-doorapuna s. o. jokainen vaivainen velvoitettaisiin menemään varsinaisena vaivaisena vaivais-

huoneeseen, jossa apu supistettiin varsin niukaksi. Epäilemättä oli Malthus opillaan alkusyyinä tähän toimenpiteeseen, ainakin niissä, kuten James Mill, John Stuartin isässä, jotka olivat ajattelevampaa väkevä. Malthus näet opetti, että ruoka-ainekset maan päällä ajan pitkään eivät riittäisi ravitsemaan yhä enenevää ihmistulvaa ja että sen takia itse luonto kurjuuden kautta pitää huolen siitä, että liikanaiset ihmiset poistuvat. „Köyhä tulee luonnon juhlapöydälle eikä löydä siellä itsellensä mitään tyhjää paikkaa — hän asettuu kuitenkin istumaan, mutta luonto käskää häntä menemään tiehensä, sillä eihän asianomainen ole ennen syntymistään ensin kysynyt yhteiskunnalta, tahtooko se hänet vastaanottaa“. Tämä armoton oppi soveltui tietysti erittäin hyvin pääomanomistajille, jotka eivät tahtoneet mitään muutosta olemassa olevissa taloudellisissa oloissa ja, kuten Engels ivallisesti huomauttaa se olisikin erinomaisen tepsivä, jos vaan köyhälistö luopuisi lasten synnyttämisestä ja suostui nälkäkuolemaan. „Mutta köyhälistö on päinvastoin saanut päähänsä, että juuri he ahkeroine käsineen tässä maailmassa ovat tarpeelliset ja rikkaat herrat kapitalistit, jotka eivät mitään tee, oikeastaan ovat joutavat ainekset“. Tietysti oli uusi vaivaishoitolaki työväelle sangen nöyryyttävä samalla kuin se kerrassaan pimensi melkein jokaisen työntekijän vanhuuden, vieläpä jo varsinaisen työkykyajankin päivät. Yleinen oli sentähden Englannin työväestössä se mielipide, että valtaan päässyt tehdasporvaristo oli keksinyt tämän lain pakoittaakseen siten työväestöä työhuoneen niukan avun pelosta suostumaan vaikka minkälaisiin työpalkkaehtoihin. Ja tässä he epäilemättä olivat aivan oikeassa. Carlyle, tuo yläluokan paha omatunto lausui suoraan: „Jos köyhälistöä pahoin pidellään (vaivaisaloissa), täytyy sen välttämättömästi vähentyä luvussa. Se on kaikille rotanpyytäjille tunnettu salaisuus: tukkikaak kaikki jyvääntä käytävät, ahdistakaa noita eläimiä alituisella kissan naukunnalla, melulla ja loukuilla ja nuo ikävät vieraat hävivät ja jättävät rakennuksen.

Vielä lyhyempi keino olisi arsenikinkäyttö, ehkäpä lievempikin, jos se vaan olisi luvallinen“.

Voiko siis kummastella, jos sama Carlyle kuvaa Englannin silloisen työväestön käsityksen maailmasta seuraavasti: „tämä ei ole heille mikään kodillinen talo, vaan kolkko vankila, täynnä kurjaa hyödytöntä piinaa, kapinanhenkeä, vihaa, katkeruutta itseänsä ja kaikkia ihmisiä vastaan. Onko se viheriä, kukkainen maailma, jumalan luoma ja ohjaama tahi joku synkkä, kuohuva helveti täynnä vitrioolisauhua, pumpulitolmaa, pohmelohuutoa, raivoa ja työtuskaa, perkeleen tekemä ja hallitsema?“ Sidney Webb leimaa samoin työväen mielialaa „hillitsemättömäksi tyytymättömyydeksi ja valjuksi vihaksi“ („fierce discontent and sullen anger“). Ja tällöisen mielialan vallassa se toimikin. Vaikka koneitten särkeminen tuotti kuoleman oikein v. 1812 säädetyin lain nojalla, tapahtui tällöisiä rikkomisia ehtimiseen. Eikä se ollut muuta kuin aivan luonnollinen epätoivon purkaus, kun tietää, että esim. koneellinen kutomakone vähässä ajassa teki 80,000 ihmistä leivättömiksi. Rikkaukset lisääntyivät yleensä vv. 1805—30 noin joka 5 vuodessa kaksinkertaisesti, mutta väestö vaan 30 vuodessa samassa määrässä, varsinkin olivat murhapoltot tavalliset. Todelliset kapinat puhkesivat ilmi esim. vv. 1825—26.

Yläluokka oli kauhean pelon valtaamana. Ymmärtämättömyys — ja tämä ymmärtämättömyys on periytynyt meidän päiviimme saakka — väitti, että koko kiihtymys johtui tunnottomien kiihoittajien yllytyksestä. Ainoastaan Carlyle ja muutamat ymmärtäväiset porvarit olivat toista mieltä.¹ Carlyle tunsikin englantilaisen porvaristonsa ja hän on siitä Past and Present: teoksessa ja myöhemmin Latter Day's Pampflets'issa antanut kuvauksen, joka ei suinkaan ole imar-

¹ Tässä olkoon mainittu prof. Schulze-Gaevernitz'in, Brentanon oppilaan lausunto tämän johdosta (Z. Soc. Frieden I. 72, 73): „suuri ja laajoja kerroksia käsittävä mullistus ei synny ilman syytä eikä milloinkaan ilman hallitsevien luokkien syyttä, jota vastaan se kääntyy“.

televa ja jonka voisi resymeerata Engelsin lauseeseen: „sille ei ole mitään olemassa, joka ei yksinomaan rahan takia olisi olemassa, itse porvaristo siihen luetuna; sillä se ei elä minkään muun takia kuin rahan hankintaa varten; se ei tunne muuta autuutta kuin sen, jonka nopea rahan saanti tuottaa, ei muuta surua kuin sen kadottaminen“. Mutta Englannin työnantajat eivät välittäneet enemmän Carlylen saarnoista kuin Oweninkaan kehoituksista: 2,000 vuotta ja enemmänkin on koetettu ihmisten itsekkäisyyttä kuolettaa saarnaamalla, että ihmisten sisällisellä kääntymisellä ihmkeitä saataisiin aikaan — vertaa Tolsto'in oppia — mutta sato on ollut suunnattoman pieni ja aivan mitätön verrattuna siihen, mitä esim. Ranskan suuri vallankumous, jos kohta vaan varsinaisen porvariston hyväksi, sai aikaan. Ainoa oikea tie on tietysti ulkonaisten ihmisiä ympäröivien olosuhteitten muuttaminen perinpohjaisella tavalla, joka taas saadaan aikaan yhteiskunnan vallan ja vaikutuksen, siirtämisellä alakynteen joutuneen kansankerroksen käsiin, kuten pääasiassa kansainvälinen sosialidemokratia tavoittelee ja yhä enemmän saavuttaa.

Ja tämän yksinkertaisen tosiasian rupesi Englanninkin työväestö yhä selvemmin kärsimystensä kukkullalla ymmärtämään. He näkivät, että „laki polkee köyhän ja rikas säättää lain“. Ja sen takia selveni sille päivä päivältä, että köyhälistön piti saada valtaansa lakia säättävä koneistö pääasiallisesti yleisen äänioikeuden avulla.

Kysymys yleisestä äänioikeudesta on oikeastaan aatteellisesti kotosin Englannista, eikä Ranskan vallankumouksen lapsi. Voi ennen sanoa, että se on Amerikan vapauden julistuksen hedelmä. Sillä sen esitti ensin v. 1775 eräs upseeri Cartwright (lue: Kartreit,) joka oli oleskellut Amerikassa vapauden hengen puhaltaessa, kirjassaan: „lainmukaisten oikeuksien selvittäminen ja puolustaminen“. Tämä kirja sisältää jo pääasiallisesti ne vaatimukset, joita chartismi sitte niin innokkaasti kannatti. Richmondin herttua esitti v. 1780

yleisen äänioikeuden vaatimuksen Englannin ylähuoneessa (!) — tuloksetta — ja häntä kannatti „hänen kuninkaallisen majesteetinsa alamaisen oppositioidin“ johtaja Fox, vieläpä vihdoinkin itse William Pitt. Mutta kun Ranskan vallankumous kävi yhä radikaalisemmaksi, säikähtyivät, kuten aina, nuo porvarilliset valtiomiehet ja vetäytyivät pois asiasta; sitten syntyi Englannissakin ankara reaktio (vanhoillisuus) ja vasta 1830 vaiheilla heräsi tämä harrastus uudelleen. Työväestö yhtyi keskiluokkaan toimeenpannukseen 1832 vuoden suuren reformilain sillä edellytyksellä, että kun keskiluokka, s. o. vapaamielinen porvaristo, pääsisi valtaan, veisi se uudistukset eteenpäin työväenkin mielen mukaan. Mutta tässä toivossa he suuresti pettivät, kuten käyhälistö Ranskan suuressa vallankumouksessakin. *Pelko* ja yksinomaan pelko, varsinkin keskiluokan ja työväen uhkaus ottaa ulos rahansa kaikista pankeista pakotti kyllä vanhoilliset peräytymään, mutta voitto koko puuhasta lankesi toistaiseksi porvaristolle. Ja se, joka tuntee ja hyväksyy Marx'in historiankäsitelmän, tietää sanoa, että näin täytyi välttämättömästi ja luonnollisesti käydä: vasta porvariston voiton perästä tulee köyhälistön; se tulee myöhemmin, mutta se tulee yhtä varmasti.

Mutta yhtä luonnollista on, että työväestö tunsikin valtavaa pettymystä porvariston menettelystä. V. 1836 perustettiin Lontoossa yleinen pääkaupungin työväenyhdistys („the London workingmens association“), joka jo samana vuonna m. m. julisti, että sen jäsenet yhtä vähän luottivat vapaamieliseen kuin vanholliseen puolueeseen, koska he luulevat, että molemmat puolueet yhtä suuressa määrässä ovat oikean lainsäädännön vihollisia ja vastustavat rauhan ja onnen palauttamista maahan“ ja se vaatii tarkoituksensa saavuttamiseksi „yleistä äänioikeutta, salaista äänestystapaa, vuotuisia parlamenttivaaleja, yhtä suuria vaalipiirejä ja yhtäläistä vaalikelpoisuutta katsomatta omaisuuteen.“ Tähän liitettiin seuraavana vuonna vielä kuudes pykälä: ylläpitokustannukset kansan edustajille. Näin syntyi tuo

kuuluisa „kansanjulistus“ (People's charter) kuusine pykäliseen, joka virallisesti julistettiin v. 1838 ja jonka takana silloin jo seisojaksi yksi miljoonaa ihmistä. Tähän tulokseen vaikutti etupäässä lord Russell'in kopea vastaus enempiä reformeja vaativille parlamentissa edellisenä vuonna: että vaalireformi nyt muka oli saanut lopullisen muotonsa. Vapaamielinen ministeristö, joka ei enää tahtonut taipua enempiin uudistuksiin joutui *luonnollisesti* työväestön silmissä yhä huonompaan huutoon ja kukistuikin vihdoon v. 1840 juuri työkanosan vihan vaikutuksesta.¹

Julistuksen pykälästä päättäen voisi helposti tulla siihen käsitykseen, että chartistinen liike yksinomaan oli luonteeltaan valtiollinen liike. Mutta kuten jo edellisestä esityksestä käypi selville, oli valtiollinen suunta ainoastaan välikappale sosiaalisten tarkoitusten saavuttamiseksi. Chartistit sanoivat suoraan ja peittelemättä: „valtiollinen valta on meidän välikappaleemme, yhteiskunnallinen onni tarkoituserämme“. Heidän pääjohtajansa, irlantilainen asianajaja ja „aikansa suurin kansanpuhuja“ O'Connor julisti, että „chartismi ei ollut sen enempää eikä sen vähempää kuin työväenkysymys“; „chartismi on veitsi- ja kahvelikysymys, leipä- ja juustokysymys“, huudahti kuulijoille intoileva torypappi Stephens (lue Stiivens), joka niinkuin Oastler (lue: Oostler), ainakin alkuansa oli liittynyt chartismiin kostaaksensa vapaamielisille, jotka ajoivat vanhoillisten etuja likeisesti koskevaa viljatullien poistamista.

Chartismin oppia saarnattiin ympäri maata mahtavissa kansankokouksissa esim. Glasgowissa (150,000 osanottajaa), Birmingham'issa, Manchesterissa (200,000 os.), myöskin öisissä kokouksissa soihtujen valossa, joissa pidettiin välistä hyvinkin kiihoittavia puheita: m. m. äsken mainittu Stephens kerran sanoi, „ettei

¹ Eiköhän tämä anna aihetta miettimiseen meidänkin vapaamielisille, jotka ovat menneet, ja nykyisille vapaamielis-vanhoillisille hallituserhoille? „Historia est magistra vitae et nuntia veritatis.“

kansan tarvitsisi pelätä hallitusta, koska sillä aina oli ase, jota lapsikin voi käyttää: olkitukko ja pari tultikkua, jota keinoa vastaan eivät hallituksen satatuhannet sotilaat mitään voisi“. Liikkeen äänenkannattaja oli etenkin „Pohjoistähti“ (The northern star), jossa varsinkin alussa O'Brien, chartismin „koulumestari“, kuten Liebknecht saksalaisessa liikkeessä, julkaisi sangen etevät ja sisältöriikkaat mietelmänsä liikkeen taloudellisesta pohjasta.

1839 v. alussa kokoontui Lontoossa varsinainen „kansanparlamentti“ (verrattava Ruotsin „folkriksdageniin“ tahi meidän ehdotettuun kansaneduskuntaan suurlakon aikana), chartistien toimesta. Se antoi työväestölle sangen merkillisen julistuksen, jonka pääponnet selvästi kuvaavat chartistisen liikkeen silloisen luonteen. Ne olivat asetetut kysymysten muotoon. Työkansalta kysyttiin: tahtoisivatko he kansanparlamentin pyynnöstä ottaa ulos kaikki rahansa pankeista ja rahalaitoksista (siis sama keino, jolla uhattiin, kun 1832 v. reformi oli riippumassa); suostuisivatko he vaihtamaan kaikki paperirahansa metallivaluuttaan (1819 oli Englannissa säädetty kultakanta, joka tietysti kohotti rahan arvon ja teki köyhälistön maksuvelvollisuuden raskaammaksi, ryhtyisivätkö yleiseen työlakoon eli „pyhän kuukauden“ viettämiseen; olivatko valmiit *ase kädessä kuin vapaat miehet* puolustamaan lakeja esi-isiltä perittyjä laillisia oikeuksia; tahtoisivatko asettaa omia chartistisia parlamenttiehdokkaita; olisivatko järkähtämättömiä puolustamaan vainoa vastaan kaikkia, jotka ehkä saisivat kärsiä oikean asian tähden; ja tahtoisivatko lujasti ja tinkimättömästi pysyä kiinni *koko* „kansanjulistuksen“ toimeenpanemisvaatimuksessa. Tämä julistus vieroitti chartistisesta liikkeestä suurimmaksi osaksi ne porvariainekset, jotka vielä syystä tai toisesta siinä olivat mukana olleet ja liike kävi yhä kiihkeämmäksi. Kuitenkin päätettiin ensin ryhtyä täysin rauhalliseen keinoon: adressin jättämiseen parlamentille, jonka alle kerättiin 1,200,000 allekirjoitusta. Mutta parlamentti, jossa enemmistönä pöyh-

keili äsken valtaan päässyt vapaamielinen rahaporvaristo, ei adressista välittänyt; se raukesi, pääasiallisesti sisällisen eripuraisuuden kautta chartistisessa liikkeessä, jossa jällelle jääneet porvarilliset ainekset nähtävästi asian pilasivat. Mutta nyt vasta nousi jymy Englannin syvissä riveissä. Yhteentörmäyksiä syntyi järjestysvallan ja työväestön välillä, ankarin Birminghamissa heinäkuun keskivaiheilla, jotka levittivät kauhua yläluokaan piireihin. Englanti oli muka perikadon partaalla. Sotaväki kukisti kapinan, mutta Carlyle väitti, että, vaikka chartismi sotavoimien avulla näyttikin kukistuneelta, oli sen elävä henki vielä viireillä. Ja se heräsiikin uudelleen v. 1840, jolloin „Suurbritannian kansallinen chartistijärjestö“ perustettiin. Johtajat oli ennen pistetty tyrmään, mutta kun he seuraavana vuonna laskettiin vapaiksi, puhkesi liike voimakkaammin kuin milloinkaan ennen, työväen ahdinkotilan ollessa suurempi kuin milloinkaan. Uusi anomus annettiin parlamentille, sen alla oli 3,300,000 allekirjoitusta. Mutta tällä oli vielä huonompi menestys kuin edellisellä adressilla. Yleisen työlakon menestys tämän hylkäämistuomion johdosta ei sekään onnistunut: se tuli vaan osittaiseksi ja kesti muutamia päiviä (5—22. 8. 1842). Chartismin voima heikkeni tämän perästä silminnähävästi. Siihen vaikuttivat muutamat erityiset seikat, etenkin viljatulli- ja harrastus-iotuntisen työpäivän hyväksi ja O'Connorin agraariset tuumat.

V. 1815 säädettiin laki Englannissa, joka viljanhinnan laskemisen estämiseksi määräsi sille suojelustullin niin kau'an kuin se ei noussut vissin minimihinnan yli. Tätä lakia vastustivat vapaamieliset ja sillä tarkoittivat he kahta sangen tärkeätä seikkaa, jotka molemmat olivat omiansa edistämään vanhoillisten maanomistajien kukistamista ja heidän oman valtansa laajentamista. Toinen oli tällä toimenpiteellä vourajien tekeminen enemmän riippumattomiksi upporikkaista vanhoillisista maanomistajista, joten tietysti vourajat kannattaisivat vapaamielistä puoluetta. Toinen

tarkoitus oli taas se, että lain poistamisella vapaamieliset tehtailijat saisivat työpalkat *vastaavasti laskemaan*, kun leipä, työväestön pääravinto, olisi helppohintaisempi. Mutta työväelle saarnattiin heidän puolelta, että palkat nousisivat välillisesti kun leipä huoistuisi. Työväki uskoi tämän vaan osaksi, valistuneempi puoli ei antanut pettää itseänsä vapaamielisten korulauseilla: he jäivät kylmiksi koko tuon viljatullin poistamisen suhteen. Väittivät pä päinvastoin, että työväelle koko jutusta olisi selvää tappiota, sillä varma olisi, että, jos maanviljelyksen taloudelliset edellytykset huonontuisivat, tulvaisi joukko maalaistyöväestöä kaupunkeihin ja polkisi työpalkat. Tietysti vastustivat tories, vanhoilliset tätä tuumaa mitä kiivaimmin ja useat, kuten Stephens ja Oastler liittyivät juuri tästä syystä chartisteihin. Mutta epäilemättä vaikutti tuon anticornlawliike sittenkin jossain määrin lamauttavasti chartistiliikkeeseen. Ja toiselta puolen hommasivat taas vanhoilliset kostoksi 10-tunnin työpäivän aikaansaamista tehtaissa ainakin naisille ja lapsille, jota työväestö hartaasti toivoi ja vapaamieliset tehtaanomistajat ja vapaan viljan puolustajat, Cobden ja Bright etunenässä pelkäsivät kuin ruttoa ja kivenkovaan vastustivat. Sekä vapaan viljatullin laki että laki 10-tuntisesta työpäivästä eivät kuitenkaan ytimessään olleet muuta kuin molempien keskenään riitelevien porvari-puolueitten syötteen Englannin syville riveille tarkoituksella, että niillä heidän huomionsa ja harrastuksensa vedettäisiin pois varsinaisesti tepsivästä keinosta, yleisestä äänioikeudesta. Chartistinen liike laimeni juuri silloin kuin molemmat lait vv. 1846 ja 1847 menivät läpi eduskunnassa. Työväestön paras ei ollut kummankaan puolueen harrastuksena! Mutta kumpikin tahtoi kuitenkin työväen kannatuksen itsekäiden ja vallanhimoisten pyyteittensä tukemiseksi!

O'Brien puolusti koko maan ottamista valtion huostaan, jota aatetta Englannissa nyt ajaa parikin porvarillista seuraa ja joka muualla yhä enemmän pääsee voitolle sosialistipiirienkin ulkopuolella. Mutta O'Con-

nor ei luullut siitä pitkiin aikoihin tulevan mitään käytännöllistä tulosta ja hän ajoi sen takia toista tuumaa, että 1 milj. markalla ostettaisiin maata, joka sitte arvan kautta jaettaisiin pienissä tiloissa osakkaille. Täten arveli hän voivansa vähentää joutilaitten työntekijäin lukua ja korottaa palkkoja. Mutta kun vaan pieni määrä osakkaita ehtii saada vissin ajan kuluessa tiloja, suuttuivat toiset; koko homma meni myttyyn ja O'-Connorin vaikutusvalta meni samassa. Kun sen takia vielä v. 1848 yritettiin kolmas anomus parlamentille, johon ei tullut kuin 2,000,000 osaksi vääriä allekirjoituksia, ja parlamentti tämänkin hylkäsi, raukesi koko tuo suuri chartistinen liike 10 vuotta kestätyään aivan tyhjiin, koska Wellingtonin herttua vielä lisäksi rautakouralla kävi kukistamaan kaikkia kapinan yrityksiä.

Chartismi kuoli ja se ei voinutkaan, historiallisesti katsottuna, onnistua. Työväki ei vielä siihen aikaan ollut kyllin valtiollisesti, sivistyksellisesti, eikä edes taloudellisestikaan kehittynyt. Porvaristo taas oli vielä liian mahtava, jotta työväki olisi saanut tämän *silloin* luopumaan *valtiollisesta* asemastaan. Englannin työväestö oli nyt pakoitettu käymään hiljaisten reformien tietä ammatillisen toiminnan avulla, joka on tehnyt Englannista porvarillisten maailmanparantajien luvattun maan aina viimeisiin aikoihin, vaikka ei tähän päivään, asti. Engels ennusti väärin, kun hän väitti v. 1845, että rauhallinen ratkaisu oli liian myöhäinen.

Mutta vaikka chartistinen liike laimentui, ensi aikoina sen kukistumisen perästä, ammattikunnalliseksi, kooperatiiviseksi ja senkaltaisiksi liikkeiksi, ei tämä Englannin työväen mahtava voimanponnistus ollut turha. Se pakotti Englannin yläluokan itsesäilyttämisvaivastosta tekemään yhä suurempia myönnytyksiä, vieläpä kaksi kertaa valtiollisen äänioikeuden alalla, se laski oleviin oloihin nojautuvan perustuksen Marx ja Engels'in kommunistiselle manifestille, josta koko maailman köyhälistä on imenyt äidinmaitonsa, se saarnasi liika-arvon, riistön ja luokkataistelun aatteet sekä

tietopuolisesti että ennen kaikkea käytännöllisesti ja etupäässä se ensin opetti, että ainoastaan valtiollisen vallan anastamisella työväestö voi aikaansaada pysyviä parannuksia omassa tilassaan — aatteen, jonka mahtavaksi kannattajaksi sitte Lassalle niin suurella menestyksellä nousi ja johon nyt taas viime aikoina Englanninkin työväki on palannut, niinikään melkoi-sella menestyksellä ja suurilla tulevaisuuden toiveilla.

Uuden Ajan Kynnyksellä 30. 9. 08.

Sosialismi kasvaa Suomessa.

Niin, sosialismi kasvaa kasvamistaan, se ilahuttaa jokaista *todellista* edistyksen harrastajaa, — ja niitä kohta ei löydy meillä muualla kuin sosialistien joukosta — ja anarkismi kasvaa myöskin suruksi sillekin, joka *todellisesti* seisoo kansainvälisen sosialismin pohjalla. Ja mistä tämmöiseen johtopäätökseen juuri nyt voi tulla? Siihen on syynä työsulku metalliteollisuuden alalla ja kunnallislakien sangen mahdollinen, vieläpä todennäköinenkin raukeaminen valtiopäivillä.

Senaattori Stenroth asettui Mundellan ja muitten kauppaministerien esimerkin mukaan välittäjäksi metallisulussa ja, vaikka hän ei siinä tehnyt muuta kuin mitä hänen velvollisuuteensa kuuluu, niin ainakin minä lausun hänelle tästä velvollisuuden täyttämisestä tunnustukseni; sillä varsinkin meidän korkeammat herrat eivät suinkaan aina täytä velvollisuuttansa *kansan palvelijoina*. Mutta hän teki suuren virheen välitysrityksessään, josta työnantajat aivan oikein ovat huomauttaneet: hän ilmoitti ensimmäisessä kirjoituksessaan, että hänen ehdotuksensa oli ultimatumi. Hän teki sen tietysti siitä syystä, että siten paremmin imponeraisi asianosaisiin; mutta, kuten tulos osoitti, ei se ollut viisaasti eikä käytännöllisesti tehty: englantilainen „mediator“ sitä ei milloinkaan teekään. Mutta tämä erehdys ei mitenkään puhdista työnantajia syy-

töksestä, että he oikeastaan *tahtovat* sotaa s. o. tahtovat masentaa työntekijöitään, elleivät antaudu heidän mielivallallensa palkkojen alentamisen suhteen jo ennen kahden vuoden kuluttua. Sillä empimättä voi väittää, että työnantajat, huolimatta Venäjän epäsuopeudesta, voivat ainakin kaksi vuotta kestää entisen tariffin palkkamääräyksiä: pari penniä lisää joka työntekijälle; ainoastaan voitto eli „lisäarvo“ alenee silloin jossain määrin. Sentakia „jokaisen ajattelevan ihmisen mielipide“ tosiaan „tulee kääntymään työnteittäjiä vastaan“ kuten hra Stenroth aivan oikein väittää ja siten on työntekijäin voitto, kuten ulkomaankin esimerkki osoittaa, *hyvin todennäköinen*.

Mutta *ilman ankaria ponnistuksia*, ilman *suuria uhrauksia* ei voitto ole saavutettavissa. Työväestön kohottaminen on nykyajan suurin ihanteellinen tehtävä ja tämän ihanteellisuuden mahtava kamppailu koko tuon aitomaterialisuuden eli rahavallan kanssa monenlaisissa muodoissa vaatii ehdottomasti nyt, kuten entisissäkin ihanteellisuuden ja aito aineellisuuden taisteluissa uhrautuvaa mieltä, ylevää aatteen palvelusta. Mutta yhtä varmasti kuin entiset ihanteelliset taistelut, vievät nämäkin uhrauksien kautta varmaan voittoon: sitä epäilee nykyään ainoastaan lyhytnäköinen houkkio. Mitä täytyikään pienen Tanskan 40,000 metallisulun alaisten v. 1899 19 viikon kuluessa kärsiä ja miten suuren ja loistavan voiton he vihdoin saivat! Se maksoi kyllä lähes 4 milj. Smk. ammattiyhdistyksille, mutta heidän järjestönsä jäi pitkin linjaa uljaasti seisomaan. Niin taistelivat entisten viikinkien jälkeläiset; eivätkö „hakkapeliittien“ jälkeläiset voisi olla yhtä urhokkaita — taistelussa, jossa turvataan lapsille ja lastenlapsille parempia elämänehtoja! Juuri sentakia menee Suomen työväestö tähänkin taisteluun valmiina suurinkin uhrauksiin, sillä se tietää, että työnantajien voitto tässä taistelussa olisi, niinkuin se on ajjottukin, ankara isku *koko* Suomen itsetietoiselle, sosialidemokraattiselle työväenliikkeelle. Mutta se suunnaton viha ja katkeruus, jonka sulku ja työnteet-

täjäin myöntymättömyys on herättänyt, takaa kestävyyttä taistelussa ja lopullista voittoa.

Ja jos mahdollista vielä katkerampaa vihaa on Suomen *kaikissa syvissä riveissä* kauas sosialidemokratian ulkopuolellakin porvarien (muutamia aniharvoja poikkeuksia lukuunottamatta) menettely kunnallislakiasiassa herättänyt. Tainionkaan mainio ehdotus sitä tuskin pelastanee, sillä jo suuressa valiokunnassa keksitään uusia metkuja. Ei siis muuta kuin ylös joka työläinen tehokkaampiin toimenpiteisiin, jotka *hyvin selvästi* osottavat porvaristolle, ettei asian kanssa enää saa leikitellä. Ne toivat valtiollisen äänioikeuden laajoille kansankerroksille ja ne ovat ainoa keino, joka tepsii kunnallisen vallan yleistyttämiseksi. Suomalaisen puolueen esiintyminen kunnallislakien tahi ainakin maalaiskunnallislain jarruttamisessa näyttää, että, jos se jatkuu, tosiaankin tarvitaan tepsiviä keinoja asiain saattamiselle oikealle tolalle. Sillä ainakin suomettarelainen puolisko senaatissa asettuu samalle kannalle,¹ *jos se uskaltaa*, ja silloin on kunnallislakien kohtalo varmaa. Sen takia tulee kansan syvien rivien *pontevasti* näyttää, että Suomen kansan suuri enemmistö *ei* kerrassaan tuommoista jarrutusta *salli*, niiden tulee ryhtyä ponteviin toimiin tämän mielipiteen selville saamiseksi. Tämä olisi kyllä käynyt riittävän selväksi jo Suomen kansan eduskunnassa, jos se tosiaan edustaisi kaikkia täysivaltaisia Suomen kansalaisia, sillä silloin istuisi Suomen eduskunnassa kyllä 120 sosialistista edustajaa! Vanha puoluepäällikkö Danielson-Kalmari, joka sadan vuoden perästä Suomen historiassa on unohdettu, tahi saanut jälkimaineen, semmoisen, jota hän ei suinkaan olisi toivonut, rohkenee väittää, että sosialistit ovat maallemme ja sen itsenäisyydelle vaarana, mutta minä rohkenen puolestani väittää, että semmoiset työnantajat, jotka pienen palkankorotuksen takia ajavat tuhansia ahkeria, rauhallisia kansalaisia nälkäpiiskalla epätoivoisina

¹ Muuten tulisi mielestäni kokoomussenaatin ollessa valalla monasti kohdistaa epäluottamuslauseet, eduskunnan erityisesti enimmin syyllistä toimistopäällikköä vastaan.

maantielle, ja semmoiset edustajat ja hallitusherrat, jotka ryhtyvät jarruttamaan kansan syvien rivien, selvästi itsetietoisten kansalaisryhmien mitä hartaimmin toivomia uudistuksia, jommoisia etupäässä ovat kielto-laki ja kunnallislait, niitä siten mahdollisesti kansan nurkkakuntien eduksi saadaksensa maailmasta — ne ja juuri ne ovat *todellinen ja suuri vaara* koko kansamme olemiselle, ne pelaavat uhkapeliä, jonka sisäänpanoksena on kansamme kärsivien veljiemme ja sisariemme onni, Suomen kansan pystyssäpysyminen elämäntaistelussa. Mutta

„Vasta kun leijona velveutuu,
loppuvi kärsimys Suomen;
kun, ken kansoa halveksuu,
sortuvi niin kuin juureton puu,
silloin on Suomessa huomen“.

„Videant consules, ne detrimenti capiat respublica“: katsokoot hallitusmiehet, ettei valtio luisu perikatoon. Mitä Björnsterne Björnson v. 1886 lausui Norjan etevälle valtiomiehelle Steenille, pitää vielä paikkansa nykyäänkin: *turhaan* ponnistelevat valtiomiehet ja hallitukset kansan tahtoa vastaan.

For en stor tid!

— — — — —
Tysklands Bismarck,
modellerer med hårde hænder
socialister
af sine soldater og civilister.
— — — — —

For en stor tid,
når geniets yderste flid,
hele armeers vaelde,
selv om de faengsle og domfaelde
stykkevis og i bolk
hele folk, —
ikke driver det laenger end did; —
hvad de bander, det bygger de,
hvad de tramper' det trygger de.
— — — — —

Om der ingen förer var
 mere klar
 end de andre, —
 toget vilde vandre!
 Om de prøvde at stoppe,
 om de bygde muren,
 så den rak till himlen, —
 snart vilde hele vrmlen
 vaere oppe.¹

Niin turha on vanhoillisten, porvari-
 en vastustus, turhat vanhoillisten, porvarihallituksen sulkuyritykset!
 Hyökyaalto vyörii majesteettisesti eteenpäin. Se mur-
 tuu ajaksi jotakin kalliokärkeä vastaan, mutta kohta
 se jatkaa yhtä majesteettisesti mahtavaa kulkuansa.
 Sosialismi kasvaa ja se on ainoa *pysyvä* tulos näen-
 näisesti voimallisista, mutta todellisesti voimattomista
 vastustuksista. Jatkakaa, herrat työnantajat, porvari-
 edustajat ja hailitusherrat ja muutamien vuosien pe-
 rästä seisoo sosialismi Suomessa paljoa suurempana
 ja mahtavampana kuin ennen. Eikä edes rusottava
 hohde itäisellä taivaanrannalla silloin voi enää luoda
 sovittavaa loistoa „viisasten valtiomiesten“ kiemurte-
 leville poluille!

Työmies, 9. 10. 1908.

Joko — tahi.

Johannes Linnakoski on meille kuvannut „ikuista
 taistelua“, jota yhä vielä käydään Kainin ja Abelin
 jälkeläisten kesken. Semmoinen „ikuinen“ taistelu
 näyttää selvästi nykyään olevan käymässä porvarilli-
 suuden ja sosialismin, taantumuksen tahi paikalla py-

¹ Suuri aika! Saksan Bismarck muovailee kovalla kädellä
 kanslaisistaan sosialisteja. Suurin nero yhtä vähän kuin koko
 armeijat ei kaikilla keinoilla pääse pitemmälle kuin että mitä he
 kiroovat, sen rakentavat he ja mitä polkevat, sitä he tukevat.
 Vaikka toinen johtaja ei ole toista selvempi, joukko jatkaa; jos
 ehkäistään, jos muuri rakennetaan vaikkapa taivaaseen, koko
 joukkue on kohta siellä ylhäällä.

symisen ja todellisen edistyksen välillä. Tämä taistelu on tosiaan monen mielestä sekin „ikuinen“, mutta semmoinen se ei kuitenkaan ole enää, mikäli se tarkoittaa sosialismin voitolle pääsemistä. On nimittäin *yksi* luotettava takuus olemassa, joka antaa meille aivan varman ja vankan vakuutuksen sosialismin lopullisesta voitosta: kansojen enemmistön yhä kasvava *itsetietoisuus* siitä päämäärästä, jota kohti heidän tulee kulkea ja tästä itsetietoisuudesta *ehdottomasti yhä karttuvasta* sisällisestä ja ulkonaisesta *voimasta*. Kansojen enemmistöt tietävät jo, että heille jotenkin läheisessä tulevaisuudessa kuuluu *koko poliittinen valta* ja juuri tämä itsetietoisuus taistelujen lopputuloksesta panee vallassaolijat vapisemaan. Ja tämä seikka ei jätä ehkä tilapäisesti voitolle päässeelle taantumukselle mitään pysyvää toivoa tulevaisuuden suhteen, mikä kyllä aina ennen oli mahdollista, kun juurtunut itsetietoisuutta ei ollut olemassa yhtään tai sangen vähässä määrässä alemmissa kansankerroksissa.

Kun 20:llä vuosisadalla ratkaisevaa taistelua käydään sosialismin, nykyään varsinaisen edistysmielisyyden voitosta, on aivan luonnollista, että nykyinen taantumus tähän viimeiseen taisteluun sosialismia vastaan kokoelee kaikkia voimia, niinkuin kuolevainen aina vähää ennen viimeistä lähtöään. Ja sen takia me näemmekin, miten kiivaasti etuoikeutettujen edustajat käyvät edistyksen kimppuun meidän aikoinamme. Kaikki taantumukselliset pelkäävät ylenmäärin tuota uutta tienraivaajaa, he iloitsevat jokaisesta pienestäkin voitosta, jonka saavat tuosta tulevaisuuden jättäläisestä.

Länsi ja itä näkyvät tässä suhteessa seisovan aivan eri kannalla: idän kansat ovat, uudenaikaisista ponnistuksistaan huolimatta, suorasti takapajulla länsimaitten kansoihin verraten. „Ex oriente lux“, „idästä valo“ on muuttunut päinvastaiseksi totuudeksi: „idästä pimeys“. Mitä enemmän itäänpäin kulkee, sitä enemmän kasvaa taantumus.

Emme tarvitse käydä pitemmälle kuin itäisen naa-

parimme luo, niin näemme sen aivan selvään. Ja tämmöinen kehitys on sangen luonnollinen. Kun Wenäjän vapauden harrastukset eivät saaneet kyllin kannatusta ja puolustusta kansan syvissä riveissä, oli suorastaan historiallinen välttämättömyys, että taantumus taas otti ohjaket käsiinsä. Ja yhtä historiallinen välttämättömyys on sekin, että taantumus vetää nämä ohjaket vielä tiukemmalle, mitä vähemmän kansan pohjakerrokset jaksavat kiristystä vastustaa. Mutta — olkoon sekin tässä mieleen teroitettu — — kaikkialla on kiristys, käyttääkseni Marxin sanoja, „oma haudankaivajansa“. Se käypi yhä pitemmälle ja pitemmälle, kunnes vihdoin mitta on täysi ja kansa vapauttaa itsensä tuosta sietämättömästä tilasta. Näin kävi esim. Ranskan suuressa vallankumouksessa ja näin se voi käydä muuallakin, jos asiat vanhoilliselta puolelta ajetaan riittävän pitkälle. Sangen merkillinen on se kirjotus, jonka herra Maklakow, Venäjän *kadettien oikean siiven äärimmäinen jäsen* naapurimaamme nykyisestä politiikasta on julaisnut ja josta tässä esitettäköön yksi kohta: „tuota työtä isänmaan uudistamiseksi, joka voisi kohottaa yhteiskunnan luottamusta ja istuttaa siihen uskon, että hallitus, jos kohta verkalleen, mutta aina kuitenkin kulkee toivottuun suuntaan ja joka voisi viihdyttää rauhattomia ja tukea niitä, jotka kehoittavat kärsivällisyyteen: tätä työtä ei näy. Kosto vanhoille vastustajilleen, entisen poliisijärjestelmän uudistaminen ja lokakuun manifestin asetehtainen tyhjäksi tekeminen: ne ovat ainoat toimenpiteet, joita varten rauhallisuutta käytetään. Ja taas leviää yhteiskuntaan onnettomuutta hengähtävä mieliala. Viha, epätoivoinen toivottomuus valtiomahtia kohtaan, ilkeä ilo sen onnistumattomien yritysten johdosta: nämä ovat ne vahingolliset sivistysvastaiset tunteet, jotka Stolypin on taas herättänyt eloon Hallituksen nykyinen suunta nostaa taas vähitellen vanhan mielialan hereille . . . Herra Stolypinin kukistaa toisella kädellä vallankumouksen, mutta toisella hän valmistaa toista purkausta.“

Jos tämä sangen maltillisen Venäjän valtiomiehen lausunto sattuu oikeaan, tiedämme, mikä jotenkin läheisessä tulevaisuudessa on odotettavissa tuolla puolen Rajajokea. Taantumus kasvaa yhä valtavammaksi, kunnes jyrkkä muutos tapahtuu. *Mustat voimat kasvavat lähimmässä tulevaisuudessa yhä mustemmiksi.*

Me olemme omassa maassammekin nähneet, että tämä itäinen taantumus tunkeutuu meidänkin sisälliselle alalle. Määräyksiä on poikkeustietä julaistu, jotka eivät ole sopusoinnussa valtiomuotomme joko sanojen tai hengen kanssa. *Siitä on Suomessa ainoastaan yksi ainoa ajatus.* Mikä oikeus Venäjän ministerineuvostolla on sekaantua meidän sisällisiin oloihin, siitä ovat jo valtiopäivät yksimielisesti lausuneet *koko kansan yksimielisen ajatuksen.* Ja yhä uusia kiristyviä määräyksiä näkyy olevan tulossa.

Miten tämä on mahdollista? Tietysti yleensä Venäjän taantumus ulottuttaa vaikutuksensa meidänkin, sen kanssa yhteydessä olevaan maahamme. Mutta siihen löytyy toinenkin hyvin vaikuttava syy: *sisällinen heikkoutemme.*

Ymmärtämättömät ihmiset valittavat, että kansanvaltaisuudelle „on annettu liian suuri valta“ meillä, ettei esim. olisi pitänyt luoda uutta eduskuntaamme yleisen äänioikeuden ja yksikamariaatteen pohjalle.

Niinkuin tällaiset muutokset viimeisessä alkusyyssä riippuisivat ihmisistä eikä valtiollisista olosuhteista ja kansan yleisestä tilasta! Mikä ei onnistunut Venäjällä, se onnistui meillä, koska kansamme oli kypsyneempi luomaan semmoista tilaa, jonka saimme „verettömässä vallankumouksessa“. Epähistoriallista on sen takia tuo valittaminen — olkoonpa valittaja sitte vaikkapa itse historian professori — että eduskuntaa ei olisi pitänyt rakentaa noin kansanvaltaselle pohjalle. Kaikki, mikä on tapahtunut, on tapahtunut olevien olojen pakosta. Mutta historiallisesti ymmärrettävässä on kyllä, että taantumukselliset voimat nyt pyrkivät koettamaan kansanvaltaisuuden lujutta ja peräytymään jyrkän vanhoillisuuden tielle. Mutta se

on meidän kotimaisillemme sangen vaarallinen yritys. Sillä Venäjän taantumusta vastaan ei meillä ole muuta tepsivää asetta kuin kansan täydellinen osanotto julkiiseen elämään ja koko kansamme *herättäminen yhä suurempaan itsetietoisuuteen*. Sille on tehtävä isänmaa yhä enemmän todelliseksi isänmaaksi, jossa kansan syvillä riveillä on muutakin kuin veronmaksuvelvollisuus, joko *välillinen* tai välitön. Toimivatko yläluokkalaisemme näin? Ei suinkaan. Äärettömät laajat kansankerrokset esim. vaatimalla vaativat kieltoain ja edes runnistelujen kunnallislakien ja maanvuokralain toteuttamista: kansan *pieni* vähemmistö ja hallitus panevat vastaan, koska ennen tahtovat palvelella rikasta kermakerrosta kuin kansan valtaavaa enemmistöä. Ja puoluevehkeilyjä jatketaan tämmöisten suurten reformien toimeenpanossa, jotka tekisivät kansamme vahvaksi ja vastustuskykyiseksi, monen semmoisenkin puolesta, joka eduskunnassa on ne hyväksynyt. Voiko tästä muuta syntyä kuin kansallista heikkoutta? *Hallitus ei tee mitä kansan epäämätön tahto vaatii*, yläluokka pitää itsepintaisti kiinni omista itsekkäisten luokkaeduista, vehkeillen niiden hyväksi samalla kun se juhlatilaisuuksista „hurratriotismiin“ nimessä pitää „yleviä“ isänmaallisia puheita. Kaikki nämä unohtavat, että todellinen isänmaanrakkaus ilmestyy siinä, että *uhraa yksityisetunsa kansan etujen hyväksi*. Me voimme tulla vahvoiksi idän tuulia vastaan ainoastaan sillä ehdolla, että yläluokka ja hallitus omistavat tämmöisen todellisen isänmaanrakkauden *tahi me vajomme ehkä heikkoudesta syvyyteen*. Aika vaatii edistystä ja se vaatii sitä vielä enemmän pienen kansan syville riveille nostamalla niitä suurempaan valtaan ja vaikutukseen isänmaan asioissa. Se on mahdollista, että tämmöinen Carlyle'n huuto kuuluu kuuroille korville, mutta edesvastuu lankeaa silloin niille kansanryhmille, jotka eivät ole ajan henkeä ymmärtäneet ja siten upottaneet kansansa perikadon kuiluun.

Minä lausun suoraan, että yläluokan ja *varsinkin*

hallituksen tulee tehdä *kaikki* voitavansa kieltolain, kunnallislakien ja maanvuokralain hyväksymiseksi: kahdesta viime mainitusta voisi sanoa, että ne ovat hyväksyttävät nyt, koska ne eivät ketään tyydytä; sillä vaatimukset kasvavat sekä syvien rivien että itäisen taantumuksen puolesta, vaikka vastakkaisiin suuntiin ja siten käypi tila yhä mahdottomammaksi. Jos hallitus näin tekee, *kasvaa sen voima ulospäinkin, koska sillä ei nyt ole kansan suuri enemmistö vastassa kaikissa toimissaan*, päinvastaista asiantilaa kyllä pimeät voimat *ymmärtävät* käyttää hyväksensä. Mutta ellei hallitus sitä tee ja jos yläluokan kermakerros ei lakkaa vehkeilemästä tämmöisiä suuria kansan reformeja vastaan, silloin on turha valittaa itäisen taantumuksen voitoista sillä puolella, joka itse siihen on yksin syypäänä.

Joko on alistuminen kansan tahdon alle -- rehellisesti ja vilpittömästi *tahi* kaatuminen kansansa kanssa kunnottomasti ja häpeällisesti.

Sosialisti, 17. 11. 1908.

„Pää pystyyn vaan!“

Jokaiselle ajattelevalle suomalaiselle lienee jo selvä, että virkavaltainen Venäjä pyrkii meitä suomalaisia valtiollisesti tuhoamaan. Ei nyt käytetä syankaliumia, vaan verkalleen tappavaa myrkkyyä. Kysymys siis ei ole enää, onko aikomus tämä vai eikö; tarkoitus on selvää selvempi.

Mitä me voimme tähän tehdä?

Ainakin toistaiseksi on meillä kolme tietä kuljettava. Ensiksi: senaatin varapuheenjohtajasta asti mökkilläiseen saakka *jyrkästi* vastustaa *kaikkia* toimenpiteitä, jotka eivät ole sopusoinnussa meidän oikeuksiemme kanssa. *Pelko* ei auta mihinkään. Kerrotaan, että aikoinaan Pietari n. s. suuri potki ministereitään

erääseen lihaksiseen paikkaan, ellei saanut tahtonsa läpi ja mahdollistahan on, että joku venäläinen valta-herra nytkin — sillä sivistys kulkee verkalleen eteenpäin — lyö nyrkkiään pöytään, ellei hänkään saa tahtonsa läpi, mutta tällöisissä tapauksissa on parasta aina pysyä kylmäverisenä ja siitä huolimatta vaatia, mitä *oikeudenmukaisesti* voi vaatia. Vibelius Runebergin runossa ja Edefeltin taulussa on vieläkin loistavana esimerkkinä meille kaikille suomalaisille. Tiedän vallan hyvin, että nykyään „oikeus on valtaa“, mutta valtakin taipuu vihdoin, jos asianomainen pitää kiinni oikeudestaan eikä taivu. Tuhoa voi kyllä ensiksi tulla, mutta sitä tulee vähemmän. Raakalainen — olkoon hän vaikka kuinka korkeassa asemassa — tuntee aina jonkunlaista vastenmielisyyttä ryhtyä epä-oikeutettuihin tekoihin, jos sorrettu pitää puoliensa. Ärsyttää ei silti tuota nykyaikana tarvitse. Siis vastustaa sortajaa „kaikilla keinoilla, joita kansan oikeudentunto hyväksyy“. On odotettava, minne saakka sortaja tahtoo ajaa sorrettua hänen vastustuksessaan. Jos sortaja koettaa askel askeleelta päästä tarkoituksensa perille, on askel askeleelta vastustettava, äkkipikaisesti toimenpiteisiin ei vastustajankaan puolelta sovi hevini ryhtyä. Sama taktiikka molemmin puolin.

Toiseksi ei kukaan kansansa mies tai nainen, ei yksikään puolue saa „virkaryssän“ avulla hakea etuja toisen kustannuksella. Ken niin tekee, pettää kansansa, puolueensa ja itsensä. Oireita tällöiseen toimintaan on meillä kyllin ollut nähtävänä. Porvarit ovat sosialismin pelosta kallistuneet jossain määrin itää kohti ja ehkäpä sosialistitkin jossakin kysymyksessä ovat liioin ottaneet tällöisen näkökohdan ohjeeksi menettelytavassaan. Yhteinen vastustaja ottaa tarkasti huomioon tällöisen usein jotenkin peitetyt vetoamisen hänen puoleensa ja pelaa korttinsa sen mukaan. Jos porvarimme esim. kieltolakiassa enemmän tai vähemmän julkisesti vetoavat itäiseen naapurimme ja heidän ystäviinsä lännessä, niin eivät sosialistit saa olla „valtioviisaita“ ja mennä tälle liukkaalle

jälle. Jos tahdomme saada yhä enemmän kannatusta kansassa, niin täytyy meidän asettua kansaa suojelevalle kannalle ulkonaisia sortajia vastaan. Se on meidän aatteellemmekin varsinaiseksi eduksi. Emme voi luopua luokkataistelun aatteesta, elleimme luovu omasta itsestämme, mutta meidän tulee suoriutua porvareista vetoomatta julkisesti tai salaisesti koko kansamme sortajiin. Selvät esimerkitkin pelottavat. Mitä saivat hrat Mechelin, Donner ja Heikell aikaan laittomuuteen taipumalla? Ainoastaan väylän aukaseminen suurille miljoonatulle. Tämä yksi ainoa esimerkki riittää. Isänmaata ei pelasteta myönnytyksillä eikä nöyryymisellä.

Mutta ennen kaikkea vahvistumme riviämme tiivistämällä. Ja tämä kuuluu etupäässä syville riveille. Meidän tulee painaa tulisilla kirjaimilla mieleemme Johan Jacobyn sattuvat sanat: „pienimmäinkin työväenyhdistyksen perustaminen on oleva tulevaisuudessa suuremman arvoista kuin Sadovan voitto“ (jossa preussiläiset saivat ratkaisevan voiton itävaltalaisista ja kohosivat saksalaisen maailman ensimmäiseksi valtioksi). Sen takia levittäkäämme oppiamme, jonka perustuksella yksin saamme suuret joukot valveille, matalimpaan mökkiin, kaukaisimpaan salomaahan ja missä vaan parikymmentä tämän opin kannattajaa on olemassa, perustettakoon uusi työväenyhdistys! Ja missä vanhoja yhdistyksiä on, siellä liittykööt kaikkien syvien rivien miehet ja naiset näihin! Se on nykyään sosialidemokratian suurin tehtävä. Se kasvattaa voimaa, murtumatonta voimaa kansassamme. Sillä siten se tulee yhä itsetietoisemmaksi ja „virkaryssä“ ei tämänlaiselle kansalle mahda mitään, ei edes kanuunoilla ja kuularuiskuilla. Moni kasalainen ja „virkaryssä“ ennen kaikkea kohottavat olkapäitään tälle optimismille, mutta tuevaisuus tulee sittekin osottamaan väitteini tässä suhteessa oikeaksi. *Kansan todellinen voima ja kestävyys ei riipu aseitten lukumäärästä, vaan siitä määrästä itsetietoisuutta, mikä sen rinnassa*

asuu. Ja itsetietoisuutta kansan syviin riviin saadaan nykyään ainoastaan — sosialismin kautta.

Pää pystyyyn vaan!
Sä olet mies, et halpa mato maan'
Mi kohtaakin, ei saa se sua sortaa,
Ei saa se sortaa, saa ei maahan murtaa.

Pää pystyyyn vaan!

Työmies 29. 12. 08.

Minnekäpäin?

Ennen vuotta 1906 oli meillä kansan eduskunta (!), joka edusti 170,000 kanslaista. Ei voi olla nauramatta, kun muistelee näitä oloja. Mutta ei tiedä, pitääkö nauraa vai itkeä, kun juohduttaa mieleensä, millä suuremmoisella päätöksellä yläluokan puolelta saarnattiin, että tämän „kansan eduskunnan“ säätämiä ilmeisimpiäkin „luokkalakeja“ piti sangen pyhänä pitää, kun kansa rupesi napolisemaan ja pontevasti vaatimaan irtautumista tästä keskiaikaisesta „kansan eduskunnasta“ ja sen luokkalaeista sekä asettumista uudenaikaisemmalle kannalle. Kovia sanoja sai kansan pohjakerros kuulla, kun se uskalsi väittää, ettei läheskään kaikkia silloisia lakeja säädetty kansan oikeudentunnon mukaisiksi.

Nyt olemme „verettömän vallankumouksen“ kautta saaneet yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden perustukselle — kun vaan on jaksanut 24 tai tavallaan 25 vuotiaaksi — rakennetun kansanedastuksen, joka edustaa ainakin noin 1,300,000 kansalaista ja jossa vielä n. s. „porvaristo“ on enemmistönä. Mutta kun tämä kansan laajoihin kerroksiin nojautuva kansanedustus säätää tämän „kansan“, oikeudenmukaisia lakeja, silloin nousee toinen tai toinen kansan „kermakerrokseen“ kuuluva henkilö esiin ja julistaa ylevämielisesti, että eduskunta säätää „mahdottomia“ lakeja, joita näh-

tävästi ei voida „korkeimmassa“ paikassa hyväksyä. Pitäisikö nytkin itkeä vai nauraa?

Jos tämän väittää jotkut köykäiset herrat tai sanomalehdet, niin siihen ei maksaisi panna liioin arvoa, olkoonpa nämä kuinka kermaisia tahansa. Mutta kun mitä perustuslaillisimmat herrat, joille pitää ainakin heidän entisyyteensä ja älykkyyteensä katsoen antaa enemmän arvoa kuin kaikenmoisille itsekkäisille suunniksiöille, silloin on sillä puolella joku erityinen saira-loisuus vallalla. Englannissa, perustuslaillisuuden perusmaassa, tuskin kenenkään päähänpälkähtäisi väit-tös, että parlamentti on säätänyt „mahdottomia“ lakeja.

Vähää ennen joulua sai yleisö kuitenkin lukea eräässä hyvin perustuslaillisessa Helsingin lehdessä erään kirjoituksen, jonka oli sepittänyt tunnettu vanhus Th. R. ja jossa eduskunnan melkein yksimielisesti hyväksymä kieltolaki sanotaan „mahdottomaksi“ ja paljon parempaa nähtävästi ei ajatella maanvuokra-laista ja kunnallislajeista. Ja pieni välilause, „jos se vahvistetaan“, näyttää selvästi, että tuo hyperperus-tuslaillinen vanhus Th. R. sisimmässä sydämensä sopukassa toivoo, että *hallitus* (suomalainen tai *venä-läinen*) ei vahvistaisi näitä lakeja, jotta eduskunta saisi saivarrella vielä vanhoillisempia! Totisesti kaunista perustuslaillisuutta, kun perustuslakien pylväs toivoo, että hallitus kumoaisi hänen kansansa eduskunnan säätämiä „mahdottomia“ lakeja.

Tämä hra Th. R:n kanta on sängen kummallinen siitäkin syystä, että hän itse on ollut eduskuntaehdo-tusta laatimassa ja enemmistön kannasta huolimatta sai hallitusta suostumaan hänen ja muutamien mui-ten ehdottamiin melkein kaikkiin yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden huonontamisiin (24 v. ikärajaan ja vai-vaisapupykälään). Se eduskunta, joka nuo mahdotto-mat lait sääsi, on siis täsmälleen *hänen* ehdotuksensa mukaan kokoonpantu eduskunta! Mutta huolimatta tästä ei hra Th. R. arastele kutsua kieltolakeja mah-dottomaksi, vaikka semmoinen laki on mahdollinen Is-lannissa ja (ainakin absintin suhteen) Valais-valtiossa;

hän on kyllä aikoinaan ehdottanut „kieltolakia“ yhteiskunnan puolesta tuossa sangen vaikeassa prostituutioasiassa, joka perinpohjin muuttuu vasta kun nykyinen yhteiskunta perinpohjin muuttuu s. o. silloin kun ei naisen tarvitse myydä itseänsä, mutta „kapakkaa“, joka pilaa miehen ja ainakin välillisesti vaimon ja lapset, ei maksa vaivaa koettaakaan *perinpohjaisesti* hävittää, vaikka 90 % kansaneduskunnasta katsoo sen mahdolliseksi ja niiden joukossa yhtä järkeviä miehiä, esim. prof. Soininen, kuin hän itse on! Ja mitä maanvuokralakiin tulee, ei hra R. ole tietävinään, että torpparihäädöt nyt suuressa määrässä pannaan toimeen juuri siinä tarkoituksessa, että lakia ei vahvistettaisi. Ja kunnallislakia ei muka myöskään pitäisi vahvistaa (vaikka nekin eduskunnassa hyväksyttiin *valtavalla* enemmistöllä) etteivät ne, jotka eivät maksa mitään kunnallisveroja (!) ja jotka huonosti ymmärtävät asioita, joutuisi huonosti kuntaa hoitamaan“. Hän kai tässä suhteessa etupäässä ajattelee Kotkan kaupunkia. Ei se tietysti merkitse mitään, että Kotkan porvaristo oli jättänyt sosialistihallitukselle 220,000 Smk lyhytaikaisen kassakreditiviilainan, 400,000 Smk. lainan ottamisen satamarakennuksiin ja 270,000 kansakoulurakennukseen eli yhteensä 890 tuhanen lainan hankkimisen ja kun tätä lainaa ei rahapulan takia ja porvariston boikottauksen tähden ei kohta saatu, oli syy tietysti sosialistien, „jotka huonosti ymmärtävät asiat“ ja kun nyt taas tämän johdosta täytyi ruveta säästämään, sanottiin porvaripuolella, että säästäväisyys johtui sosialistihallituksen tuhlaavaisuudesta! Ja vielä vähemmin on hra Th. R. tietävinään, että nuo „illiteraattit“ ainekset sangen monessa ulkomaan kaupungissa, vieläpä sangen suurissakin, etenkin Ranskassa, varsin hyvin ovat hoitaneet kunnan asioita.

Hra R:n esimerkki nähtävästi vaan sekin osottaa, että meidän vanhimmatkin perustuslailliset johtomiehemme yhä enemmän luisuvat alas korkealta asemaltaan, samalla tavalla kuin hrat Essen'it, Creutz'it ja Silversvanit 1860:llä luvulla, joista moni vietti loppu-

ikänsä sangen mitättöminä ja lauhkeina kuvernööreinä, oltuaan ensin perustuslaillisuuden pääpylväinä valtiopäivillä. Samaa tietä menevät valitettavasti nykyajankin perustuslaillisuuden pylväät, jotka vv. 1904—05 valtiopäivillä eivät tahtoneet ryhtyä minkäänlaisia tärkeitä asioita pohtimaan, ennenkuin lailliset olot olisivat palaneet maahamme!

Ja minne he yllämainitulla toiminnallaan ja mieliteillään luulevat pääsevänsä? Ei *minnekään*. Meidän pitäisi *kaikkien* yhtyä *tarmokkaaseen* vastarintaan idän taantumusta vastaan. Mutta luulevatko tosiaan perustuslailliset porvarit, että *mikään* maallinen mahti saa kansan *syvät rivit* liikkeelle, jos porvaristo ei *pontevasti* vaikuta siihen suuntaan, että edes ne lait, jotka porvarienemmistö on itse laatinut niin suppeiksi, saadaan vahvistetuiksi s. o. kieltolaki, maanvuokralaki ja kunnallislait? Luuleeko porvaristo, että köyhälistö menee hakemaan kastanjat tulesta, ainoastaan leipurilain nojalla? Siihen ovat työväen „johtomiehetkin“ kykenemättömät köyhälistöä „johtamaan“! Ei porvarillisten pitäisi olla näin naiveja. Jos köyhälistö näkee, ettei porvaristo voi tarjota sille muuta kuin pelkkiä murusia, silloin pistää kaikista kehoituksista huolimatta tämä köyhälistö pillinsä pussiin ja kääntää kiukunsa vielä enemmän porvaristoa kohtaan, vaikka se olisi suunnattava ainakin yhtä paljon toisanne päin.

Ja tosiaankin on parlamentarismien kurssi työväestössä alenemaan päin. Minä en pidä tätä ilahuttavana entenä, mutta syyt ovat selvät. Olen todellisesti L. Mechelinin kanssa siinä suhteessa samaa mieltä, että „se on parempi nähdä köyhälistö parlamentissa kuin kaduilla“ (s. o. anarkistisissa toimissa), mutta jos porvaristo ei tee eduskunnan työtä köyhälistölle hyödylliseksi, vaan pysytteleikse status quo'ssa, entisellään, silloin saa se tästä kantaa seurauksetkin. Porvariston täytyy vähitellen peräytyä tai — hukkuu.

Ja mitä hra R. ja kumpp. sanoisivat, jos he kiihoituksillaan saavat kotimaisen hallituksen hylkäämään nuo runnistellut reformilait (myönnettäköön, että

kieltolaki on jotenkin eheä) *ja ne sittekin idässä hyväksytään?* Semmoista valtioviisautta on siellä ennenkin nähty. Minnekäpäinhän silloin syvien rivien loppumaton viha kääntyisi ja mimmoiseksi kävisi kotimaisen hallituksen asema? Eiköhän olisi parasta kääntää asema päinvastaiseksi, jos mainittujen lakien pitää jäädä vahvistamatta ja siten lisätä kansan vastustusvoimaa?

Mutta jos vaikuttavassa asemassa olevat kansalaiset porvariston keskuudessa puolueohjelmiaan vastaan sotiessaan (joita kuitenkin kaikkialla seurataan) tahi muuten tahtovat kulkea päinvastaiseen suuntaan, silloin ei kai jää köyhälistölle muuta neuvoa, kuin entiset aseet: *jättiläiskokoukset ja vielä mahtavampi agitatiooni enemmistön saavuttamiseksi eduskunnassa.*

Työmies 9. 1. 09.

Kieltolaki.

Mitä suurimmalla hämmästyksellä on koko Suomen kansa, joka edustajiensa kautta puolestansa sääsi kauvan kaivatun kieltolain alkoholijuomista *harvinaisella* yksimielisyydellä, nyt saanut kuulla, että sen „kotimainen“ hallitus on yksimielisesti (!) hylännyt kansaneduskunnan säätämän lain. Se tuli ilmi Tampereen lähetystön käynnin kautta muutamien senaattorien luona. Ja vielä tympäisemmäksi kävi tämä uutinen niiden selitysten johdosta, jotka asianomaiset senaattorit lähetystölle antoivat.

Senaatin varapuheenjohtaja tiesi lähetystölle ilmoittaa, että meillä ei ole parlamentaarista hallitusta vastauksena lähetystön aivan oikealle huomautukselle, että kansa nyt odotti ainakin „kotimaisen“ hallituksen kannatusta laille, joka melkein yksimielisesti on eduskunnassa hyväksytty ja melkein koko kansan vaa-

tima: se olisi parlamentarista menettelyä. Me kyllä vallan hyvin tiedämme — ja se on selvästi lausuttu, varsinkin muutamien senaattorien lausunnoissa senaatin pöytäkirjaan helmikuun manifestin johdosta — mikä valtio-oikeudellinen suhde on hallitsijain ja senaatin välillä, jos sen ytimeen tunkee; mutta että nykyisen senaatin varapuheenjohtaja lyö kansaneduskuntaa vasten silmiä tällaisella huomautuksella eräälle lähetystölle, se on tosiaan uudempina aikoina hieman outoa. Johtuu ehdottomasti mieleen senaatin edellisen varapuheenjohtajan „omasta ja kaikkien virkatoveriensa puolesta“ 19. 5. 1907 antama ilmoitus, jossa lausutaan: „vakaumuksemme on, että sekä kehitystoiminnalle että maamme hallinnon johdolle on erittäin tärkeitä, että ne periaatteet ja se suunta, jotka ovat luonteenomaisia senaatin uudisehdotuksille ja muulle toiminnalle, oleellisesti vastaavat eduskunnassa vallitsevaa käsityskantaa“. Ajateltakoon hra Meckelinin senaatista mitä tahansa — se tunnustus on sille kuitenkin annettava, että se ainakin ilmoitti eduskunnalle *tahtovansa* seisoa parlamentarisella pohjalla, että hra Ståhlberg ensin erosi erimielisyyden takia eduskunnan kanssa juuri — *kieltolaki*asiassa ja sitte entisen senaatin pääpylväät. Mutta nykyinen varapuheenjohtaja ja hänen senaattinsa eivät välitä siitä, „vastaavatko uudistusehdotukset oleellisesti eduskunnassa vallitsevaa käsityskantaa“, kun he ehdottavat *keisarin neuvonantajina* sen lain hylkäämistä, jonka hyväksymistä eduskunta poiketen tavoistaan juhli (nykyiset senaattorit ja silloiset kansanedustajat myös) — *nousemalla seisomaan*. Jos kansan varsinainen eduskunta Englannissa päätöksellään ottaa yhden shillingin jonkun ministerin budgetista, niin tämä luopuu paikastaan, mutta meillä hylkää senaatti kansan „suurimman elinkysymyksen“ ja istuu vaan edelleen paikallansa — „keisarin neuvonantajana!“

Yhtä laiha oli sanomien mukaan senaattori Stenrothin kieltoperustelu. Luulisi, että nykyään, jolloin sekä ministerineuvosto että sen eräs alakomitea kä-

sitteli Venäjän „todellisten etujen“ kannalta Suomen asioita, meidän senaattimme aivan rauhallisesti voisi jättää 1897 vuoden Venäjälle myöntämät edut näitten ratkaistavaksi. Hylkäävästä lausunnostaan huolimatta vakuuttaa tietysti senaattori Stenroth samoin kuin ennen senaattori Ståhlberg, että hän lämpimästi harrastaa raittiusasiaa. Samanlaisia vakuutuksia saatelelee nykyään aivan tavallistenkin viinapohattojen suosijoitten puolelta tuhkatiheään.

Ainoa senaattori, joka toi asiallisen vastaväitteen esille oli senaattori Paasikivi. Hän pelkäsi syystä viinaherrojen vetoamista „perustuslakiin“ — sangen naurettava itsessään — saadaksensa nuo halutut 43 milj. taskuunsa. „Laki on niin kuin se luetaan“ ja kun nykyinen „korkein tuomioistuin“ sangen luultavasti katsoisi korvausvaatimuksen päteväksi ja valtiovaroista, joita hra P. hoitaa, olisi paljon suurempi summa kuin 600,000 maksettava, ei sovi kummastella, että häntä hiukan arveluttaa. Mutta mitenkä olisi tämä asia autettava tulevaisuudessa? Pitäisikö tuo suojeleva perustuslaki ensin monella mutkalla muuttaa? Kyllä me silloin valtiopäiväjärjestyksen nojalla saisimme kieltolakia odottaa. Mahtaisiko tämä ollakin tarkoitus? — Minä luulen kuitenkin, että senaattori P. olisi tehnyt paljoo paremmin, jos hän olisi äänellään kannattanut hänen kansansa yksimielisesti — en yleensä ota viinapomoja ja heidän suosijoitaan lukuun — säättämää ja erittäin hartaasti toivomaa lakia ja jättänyt samalla eduskunnalle moraaliseksi velvollisuudeksi oman kieltolakipäätöksensä johdosta itseveroittamisella korvata kaikki vajaukset, jotka siitä syntyvät, — huomioon on näet otettava, että eduskunta ei ole jättänyt kirjelmässään hallitsijalle mahdollisia korvausvaatimuksia lukuunottamatta (siv. 5: „kysymystä siitä, olisiko korvausta yleisistä varoista suoritettava alkoholiliikkeen harjoittajille, ei eduskunta ole tahtonut tällä kertaa ottaa harkitakseen. Eduskunnan mielestä tämä on pidettävä asiana, joka on kieltolain säätämisestä tykkänään erotettava. Jos kuitenkin korvausvaatimuksia nostettaisiin, odottaa edus-

kunta, että niiden periaatteellinen ratkaisu jätetään eduskunnalle“). Nähtävästi sen. P. säilyi noista viinapomojen *oman arvostelunsa* mukaan saatavista 43 milj:sta. Mutta kyllä ylläolevan nojalla voi tyynesti väittää, että sen. P:n huolehtiminen oli yhtä joutava kuin sen. S:n.

Sen. P. viittaa kyllä siihen lausuntoon, jonka hän kansansa (ei keisarin) edustajana (muutamat senaattorit ovat näet jonkunlaisia kaksoispersoneja) lausui eduskunnan istunnassa 14. 10. 07 uusista veroista alkoholiveron sijaan, mutta turhaan olen pöytäkirjoista hakenut mitään lausuntoa, jossa sen. P. olisi (yhtävähän kuin esim. sen. Danielson-Kalmari) olisi väittänyt eduskunnan lakiehdotuksen aivan mahdottomaksi. Sen käsityksen on hän, kuten sen. D.K. saanut toimeen vasta toisena kaksoisihmisenä „keisarin neuvonantajana“, kun edellinen senaatti ensin oli kukistettu! —

Huhun mukaan aikoisivat n. s. suomettarelaiset senaattorit hyljätyn lakiehdotuksen sijaan esittää uuden parannetun laitoksen yleisen kieltolain pohjalle. „Työmies“ on tämän johdosta pari päivää sitte lausunut sen arvelun, että tämä olisi vaan kepponen, jotta he siten saisivat kansan silmissä hylkäävät n. s. perustuslailliset senaattorit huonoon huutoon ja itse taas voisivat pestä käsiään. En puolestani sitä usko, sillä heränneeseen kansaamme ei niin paksu kepponen enää mene. Mutta kyllä tämä „uudistusehdotus“ on herätetty, jotta hylkäävä tuomio paremmin saataisiin toimeen Pietarissa. Sillä senaatti syystä pelkää, että huolimatta sen yksimielisestä päätöksestä sittekin ministerineuvosto ehkä ehdottaa kieltolain hyväksyttäväksi siinä tarkoituksessa, että se, Venäjän ministerineuvosto siten hankkisi Suomen syvien rivien ikuisen kiitollisuuden ja kotimainen hallitus kansan katkeran vihan tahi niinkuin hra Nevanlinna eduskunnassa tämän asian johdosta lausui, „huimaava kuilu erottaisi hallituksen tämän kansan enemmistöstä“ — täten olisi *kansallinen vastustuskykymme melkoisesti heikonnettu*.

Mutta huolimatta kaikesta tästä ei hallituksella sittenkään olisi ollut rohkeutta lain hylkäämiseen, ellei se olisi luottanut eduskunnassa tietysti nostettavaan välikyselyyn tässä asiassa. Sillä se on kyllä mahdollista, että asia siellä päättyy hallitukselle onnellisesti — niin selkärangattomat ovat ehkä jo meidänkin porvarimme. Vertaukseksi voisi esittää esim. Saksan aivan selkärangattomat vapaamieliset ja — cum grano salis — jotenkin samanlaisissa poliittisissa oloissa elävän makedoonilais- ja roomalaisvallan alaisen juutalaisen yläluokan, joka vieraita valloittajia kohtaan upposi yhä syvemmälle, kun vaan sai luokkavaltansa ja luokkatunsa pelastetuiksi tavalla tai toisella. En tahdo tätä nyt tarkemmin selittää ennen kuin asianomainen välikysely on loppuun suoritettu.

Kun kansa sortuu viinatulvaan, ei sovi saivarrella muoto-asioita — ja kuten prof. Soininen keskustelussa huomautti, tätäkin lakia kyllä olisi voitu perästäpäin parannella: „paras on aina hyvän pahin vihollinen“ — se on epäilemättä kansamme käsitys ja se on suoraan lausuttava, niinkuin Grayson Englannin parlamentissa huusi, etteivät tuommoiset muotiasiat mitään merkitse, kun kansa kuolee nälkään. —

Mitä hallitsija tekee suomalaisten neuvonantajien aivan tarpeettomien muistutusten johdosta eduskunnan kieltolakia vastaan, emme voi tietää: mutta varma vaan on, että vieläkin vähintään 2 milj. suomalaista päästävät riemuhuudon, jos eduskunnan ehdottama laki hyväksytään. Se on yksinkertainen tosiasia. Edust. Tokoi lausui eduskunnassa „ettei koskaan, olkoon hallituksessa mikä porvarillinen puolue tahansa, ole meillä odotettavissa sieltä suurempaa myötätuntoisuutta kieltolaille“, ja että „hän tahtoi nähdä ne miehet, jotka viimeiseen asti seisovat sen takana“. Olemme sen nyt jo näneet ja tulemme sen vielä enemmän näkemään.

Mutta senkin olemme jo saaneet nähdä, että „hallituksen ja eduskunnan kesken hedelmällisestä yhteistoiminnasta“ ei enää voi, ainakin mitä syvien ri-

vien edustajiin tulee, olla mitään puhetta ja että hallitus nyt on pelannut uhkapelin, jonka panos on kansan olemassaolo ja voitto joksikin ajaksi pienen ryhmän pystyssä pysyminen.

Työmies 3. 2. 1909

Kymmenen vuoden perästä.

Liebknrecht kertoo, että Marx vähää ennen kuolemaansa († 1883) oli hänelle, oppilaallensa ja monivuotiselle ystävällensä lausunut: „olen ylpeä Saksan työntekijöistä, he seisovat epäilemättä kansainvälisen työväenliikkeen etunenässä“. Ja äsken lähetti kansainvälisen sosialistitoimiston toimeenpaneva valiokunta Suomen sosiaalidemokraattisen puolueen toimikunnalle sen ilmoituksen, että meidän puolueemme nyt prosenttimäärältään on *järjestön voimakkain puolue!* Ja tämä tulos ennen kuin kymmenen vuotta on kulunut sen perustamisesta! Eikö silloin vanha veteraani, joka oli muassa sen perustamisessa, koko sie lullaan ja mielellään voisi sanoa, kuten Marx: „olen ylpeä Suomen työväestöstä, se *seisoo prosenttimäärältään kansainvälisen työväenliikkeen etunenässä!*“

Tuskin kymmenen vuoden perästä prosenttimäärältään kansainvälisen työväenliikkeen etunenässä! Ei tosiaan semmoista olisi voinut uneksia silloin, kun nostettiin kysymys oman työväenpuolueen perustamisesta Suomessa!

„Ja se, mitä olette suorittaneet, on kannustava toisia yrittämään samaan tulokseen“.

Siis kelpaamme koko maailmalle esimerkiksi, „monille miljooneille“, puhuakseni Engelsin tavalla, „kaikkien maitten työntekijöille Siperiasta Kaliforniaan saakka“.

Vähemmästäkin voi pieni kansa ylpeillä.

Sosialismi on nykyajan suurin kulttuuriliike ja Suomen kansa tavallaan sen etunenässä, esimerkkinä kaikille muille!

Se kansa ei kuole, joka niin pitkälle on päässyt, rynnätkööt sitä vastaan kaikki hornan voimat! —

Muita parempi kuin ylpeileminen on kääntyminen omaan itseemme miettimään ja aprikoimaan „syntyjä syviä“.

Kuinka olemme me, Kalevalan syrjäinen kansa, päässeet näin pitkälle?

Syy on jotenkin selvä.

„Suomeni, kansani, synnyinmaa!
Äitini kultainen, kallis!
Kyllin jo kärsit sä sorrantaa,
ellös kärsikö kauempaa.
ei sitä Luoja sallis!

Tämä huokaus, joka satoja vuosia oli kytenyt kär-sivän sota-, virka- ja rahavallan alaisen kansan sydä-messä, se puhkesi vihdoin mahtavasti esille, voitta-mattomana niinkuin kuohuva koski sulun takana, ja se ilmestyi selvempänä kuin kirkkain tähti yölliselle taivaan kannalle, sille liuskalle, joka maaliskuulla 1907 ensi kerran annettiin sorretun kansan käsiin. Tämä kansa oli saanut terävän asean, jolla se kävi vaati-maan *jakamattomassa* kansaneduskunnassa *viljelys-pakkoa*, joka valaisi Schäfflen „antisosialistisen talon-poikaiskallonkin“ — mitä aatetta ei yksikamarisessa Saksassakaan ymmärretty tarjota — ja *kieltolakia*, jonka aate niinkään oli lähtenyt sosialistisista aivoista ja nyt näin ihmettelevällä tavalla *edellisen aatteen kanssa yhdessä* innostutti kansan syviä rivejä ja yhä edelleen tulee niitä innostuttamaan, kunnes molemmat toteutuvat koko laajuudessaan — sosialistisessa val-tiossa.

Mutta jos ei sosialismi kasvaisikaan niin nopeasti kuin se nousi, jos se vieläpä menisi taaksepäinkin?

Kestihän aikoja meillä kuten muuallakin ennen-kuin porvaristo voitti aatelin ja pappisvallan valtiolli-sella ja yhteiskunnallisella alalla. Aivan oikein. Mutta ero on kuitenkin valtava. Kun porvaristo nousi noita entisiä vallanpitäjiä vastaan, sai se apua kansan enem-

mistöltä, kansan syviltä riveiltä, jotka paljon suurem-
massa määrässä kuin vaurastunut, liikkeen etunenässä
kulkeva porvaristo vaikuttivat voiton saantiin. Mutta
nyt, kuka kohta enää seisoo noitten „ylempien kym-
menen tuhannen“ takana? Kallot muuttuvat *huimaa-*
valla vauhdilla, niin että muassa kulkijaakin hämmäs-
tyttää ja yhä suurempia ovat ne laumat, jotka eristy-
vät entisistä liittolaisistaan. Ja jokainen syvemmin
ajatteleva ihminen tietää, että turhaa on vedota vaik-
kapa kanuunoihin ja kuularuiskuihin, kun kallojen si-
sältö kansan kansan syvissä riveissä on muuttunut aivan
toisenlaiseksi. Tämä on sangen hiljainen, usein näkymä-
tön, mutta silti nopeasti kulkeva työ meidän aikoi-
namme, jolloin yhteiselämä ja yhteistoiminta on niin
tavattoman vilkasta, varsinkin *painetun sanan* ja suul-
lisen *agitatsioonin* kautta.

Ei ole epäilemistäkään, että meillä, kuten muualla
kaikenmoiset tilapäiset syyt voivat tuottaa tilapäisen
takatalven Suomenkin nuorelle viljavainiolle. Mutta
tällöisen satunnaisen vastoinkäymisen ei sovi lannis-
taa meitä yhtä vähän kuin se on puoluetovereitamme
lannistanut muissa maissa samanlaisissa tilaisuuksissa.
Sillä kansamme syvät rivit meillä ovat jo täysin itse-
tietoiset nykyisestä ja tulevasta suuresta tehtäväs-
tään — ja semmoiset ihmiset ja kansanluokat eivät
kukistu eivätkä edes masennu tilapäisistä taka-iskuista.
Sisällinen voima on murtumaton ja se pyrkii aina uu-
delleen osottautumaan sinä rautaisena tarmona, joka
vain taisteluissa karaistuu.

„Pankaa“, lausui Liebknecht Erfurtin kokouksessa,
„koko teidän voimanne, koko teidän persoonallisuu-
tenne teidän tehtävänne toteuttamiseksi . . . Mitä enem-
män voimaa ja persoonallisuuttamme me heitämme
vaakaan, sitä nopeammin olemme tarkoituksemme pe-
rillä ja sitä aikaisemmin me liehutamme sosialidemo-
kratian voitonlippua nykyisen yhteiskunnan pakko-
linnoilla“.

Suomen sosialidemokraattinen työväenpuolue — jo
Turussa puuttui vain nimi — on vasta elänyt kym-

menen vuotta ja kohonnut ihmeteltävään korkeuteen. Kun taas kymmenen vuotta on maille mennyt, silloin — se on meidän varma toivomme ja vakuutuksemme — on Suomenkin sosialidemokraattinen aate tunkeutunut vielä syvemmälle kansan sydämeen ja valloittanut uusia aloja. Sen minä uskon ja minä lausun samat sanat kuin Marxin uskollinen aatetoveri, kansainvälisen sosialismin toinen suuri mestari, Friedrich Engels kaksi vuotta ennen kuolemaansa:

„Puoluetoverit, olen vakuutettu, että te edelleenkin tulette tekemään, mitä velvollisuutenne vaatii.“

Kymmenen vuotta 3. 6. 09.

Kiusauksen hetkellä.

„Ei mikään kansa joudu epätoivoon, ja vaikka se pitkät ajat vaan tyhmyydestä toivoisikin, niin se kuitenkin monien vuosien perästä äkinäisestä viisaudesta täyttää kaikki hurskaat toivomuksensa“.

„Vapaamielisyyden loistovaippa on pudonnut ja mitä ilkein itsevaltiut seisoa koko alastomuudessaan kaiken maailman silmien edessä.

Se on myös ilmestys, vaikka päinvastainen. Se on totuus, joka ainakin opettaa meidät tuntemaan isänmaallisuutemme onttouden, valtio-olojemme luonnottomuuden ja peittämään kasvomme. Häpeä on jonkunlainen viha, joka kääntyy itseensä. Ja jos kokonainen kansakunta häpeäisi, niin se olisi jalopeura, joka kyykistyy hyökkäykseen“.

(Kaarle Marx Arnold Rugelle v. 1843.)

Frans Mehring lausuu Marxin ja Engelsin taistelusta n. s. „todellista sosialismia“ vastaan seuraavat sanat: „Marxilla ja Engelsillä oli koko historiallinen logiikka ja järki puolellansa, kun he vaativat, että työväenluokan oman etunsa nimessä ensin tulee vakaannuttaa porvariston voitto itsevaltiuden ja feoda-

lismin yli ja kun he purevalla ivalla kohtelivat kaikkia „todellisen sosialismin yrityksiä polkea vapaamielisyyden, ennen kuin tämä oli voittanut feodalismia. Tuo „todellinen sosialismi“ on se sama, josta Marx ja Engels puhuvat kommunistisessa Manifestissa III, e) (minun käänn. siv. 25, 26) ja yleensä on konstateerattava, että Mehring on aivan oikein — kuten sopii odottaakin marxilaisuuden vasemmistolaisilta — esittänyt näitten molempien sosialismin suurmiesten ajatukset kysymyksessä olevassa asiassa. Sen näkee jos sa nan Kom. Manifestin loppuosasta (minun k. siv. 31): „Saksassa taistelee kommunistinen puolue, niin pian kuin porvaristo esiintyy oloja mullistavalla tavalla, yhdessä porvariston kanssa itsevaltaista hallitusta, feodaalista maanomistusta ja pikkuporvaristoa vastaan.“

Jotta ei kukaan nyt luulisi, että minä, yhtä vähän kuin Marx ja Engelskään, ehdotan jotain *yleistä liittoa* porvariston kanssa tahi luokkataistelun lakkauttamista — se olisi kerrassaan naurettava — niin panen tähän vielä ne Komm. Man. sanat jotka seuraavat yllä mainittuja: „mutta se ei milloinkaan lakkaa istuttamasta työväestöön niin selvää käsitystä kuin mahdollista porvariston ja köyhälistön vastakohtaisuudesta, jotta saksalaiset työmiehet heti voisivat käyttää ne yhteiskunnalliset ja valtiolliset olot, jotka porvariston valtaan päästyään täytyy tuoda mukanaan, yhtä monena aseena itse porvaristoa vastaan, niin, että taantuvien Inokkien häviön jälkeen Saksassa heti taistelu itse porvaristoa vastaan voisi alkaa“.

Asemamme täällä Suomessa on nyt semmoinen, että meidän tulee käydä kaikilla voimilla sisääntunkeutuvaa itsevaltiutta ja feodalismia ynnä virkavaltaa vastaan, koska ne koettavat hävittää sen „porvarillisen“ pohjan, jolla yksin Marxin ja Engelsin mielipiteen mukaan köyhälistö voi edistyä ja voittaa alaa. Ei kukaan järkevä ihminen enää ota oikein uskoaksensa tuota haaveksittua „sosiaalista kuninkuutta“, jonka punertavaa lip-

pua Napoleon III heilutteli päästäksensä pyyteittensä perille ja jota sitte seurasivat Lor. Stein, Rud. Meyer, C. Wagener, Bismarck, Naumann y. m. omaksi petty-mykseksensä. Tämä sosiaalinen kuninkuus ei ole huolehtinut alempien kansankerrosten parasta kauemmin kuin siksi, että tällä tempulla on saanut porvariston eristetyksi ja kukistetuksi köyhälistön avulla. Joku voisi sanoa, että Suomen syvät rivit ovat liian valistuneet uskoaksensa tämmöisiä houkutusia, että meidän rahvaamme ei ole mikään rajantakainen rahvas, jota helposti voi nenästä vetää ja se on kyllä totta, että sosialismin leviämisen kautta Suomen pohjakerrokset ovat poliittisesti suuressa määrässä heränneet valtiolliseenkin itsetietoisuuteen, joka onkin kansan paras turva — vaikka sosialismia, tämän turvan luoja, pölkkypäiset porvarit kilvan soimaavat. Mutta jotkut merkit viittaavat kuitenkin siihen, että tila koko laajuudessaan ja johdonmukaisuudessaan ei ole kaikille aivan selvä, vaan että sittekin koetetaan silloin tällöin kiskoa köyhälistölle etuja, joita se voi saavuttaa ainoastaan hävittämällä sen pohjan, jolla se seisoo.

Minun täytyy suoraan sanoa, etten mielihyvällä nähnyt sosiaalidemokraatisen ryhmän menettelyä Nevanmiljoonien suhteen. Minä täydelleen käsitan ne vaikuttimet, jotka saattoivat ryhmän tähän menettelyyn — edesvastuun siitä kantaa porvaristo kurjalla vehkeilyllään kunnallislakeja vastaan — mutta kiusaus olisi sittenkin pitänyt voittaa. Vielä vähemmin voin yhtyä siihen mielipiteeseen, joka vaatii maanvuokralain promulgatsioonina. Sydäntä särkee, kun ajattelee niitä tuhansia torppareita, jotka nyt — tosin ei sanottavasti *vaaliaikana!* — häädetään kodeistaan, mutta asiaa ei ratkaista sillä, että, kuten työväenlehdissä olen lukenut, lyhyesti väitetään, että toisen valtiomahdin yksipuolinen perustuslain tulkitseminen ei merkitse mitään. On toki selvää, että poliittisesti *senaatti* promulgeerattuaan tuon kuuluisan ingressin, on antanut sille tosioloihin katsoen pätevyyttä. Minä en voi kyllin ankarasti tuomita senaattia kieltolain hylkäämisestä ja tappamisesta

— näkyy tosin vielä löytyvän semmoisia herkkäuskoisia raittiuden harrastajia, jotka uskovat jonkun parannetun kieltolain painoksen vielä joskus läheisessä tulevaisuudessa ilmestyvän —: kieltolain tappaminen on kansantahdon polkeminen senaatin puolesta, joka sillä hävitti itseltänsä ainoan vankan pohjan, millä se *nykyään* voi seistä: kansan, Suomen kansan, jos kohta ei Malis-kaltaisten,¹ herrojen luottamuksen. Mutta asian laita on maanvuokralain promulgatsioonin suhteen vallan toinen. Tosin ansaitsee senaatti moitetta siitä, että se on asiaa viivytellyt ja vielä enemmän ministerineuvosto, joka nähtävästi ei kykene asioita hoitamaan, kuten ne sietäisivät. Enkä minä myöskään luule, että senaatti nyt uskaltaa luopua antaaksensa promulgatsioonikunnian niille, jotka sitä haluavat, vaikka sen kunnia sitä nähtävästi vaatisi ja vaikka se nyt luopumisellaan voisi jotain aikaan saada, ennen kuin ehkä jossain „alacomiteassa“ kasvatetaan täysikypsineitä jälkeläisiä heidän paikoilensa ja kaikki vastustusvoima on murrettu. Ja jos sittenkin hajoitetun eduskunnan päätöksiä ei esitetä hallitsijalle, niin ainakin on osoitettu, että Suomen eduskunnan päätöksen mukaan ei katsota nykyistä esittelytapaa ja siitä johtuvaa promulgatsoonia oikeaksi eikä tahdota sen seurauksia kantaa. Ja seuraukset ovat nähtävästi ne, että viha kaikkia niitä vastaan kansassa suunnattomasti kasvaa aikojen kuluessa, jotka kaikenmoisilla kääntämisillä ja vääntämisillä tuhoovat kansan eduskunnan päätöksiä, kunnes tämä viha voi tuottaa hedelmiä, joita ei ole odotettu.

Mutta tulkoon mitä tulee, meidän tulee vaalia nykyistä eduskuntalaitostamme viimeiseen asti. Porvarimme, jotka huolimatta siitä, että siinä ovat olleet enemmistönä, pelkäävät köyhälistön heidän etujansa uhkaavaa vaikutusta, sättivät sitä sekä suupuheessa että kirjoituksissa, vaikka heidän pitäisi tietää, että he joko saavat tämän pitää tai eivät saa *mitään* edus-

¹ Tällä tarkotetaan tamperelaisen lehtorin V. Malisen äskettäin julkaisemaa kirjaa, jossa herjataan kieltolakia.

kuntaa. Turhaa on toivoa toisen ja kolmannen duuman tapaista laitosta (ehkä oktrojeerattua?!). Itse Marx on lausunut, että „yleisellä äänioikeudella on se tavattoman suuri ansio, että se kiihoittaa luokkataistelua“ ja sen tähden „on yleisen vaalioikeuden hävittäminen järjestyspuolueen viimeinen sana“ (Marx) ja Engels huomauttaa, että „jo kommunistinen manifesti oli julistanut yleisen äänioikeuden saavuttamisen yhdeksi taistelevan köyhälistön ensimmäisistä ja tärkeimmistä tehtävistä ja Lassalle oli tämän asian uudestaan omaksunut“ ja Engels lisää: „jos ei yleisellä äänioikeudella olisi muuta voittoa, kuin se, että se sallii meidän laskea lukumäärämme joka kolmas vuosi . . . niin se olisi enemmän kuin riittävää. Vaaliagitatsioonissa antaa se meille verrattoman keinon päästä yhteyteen kansanjoukkojen kanssa, jotka vielä ovat meille vieraita, se pakottaa kaikki puolueet puolustamaan mielipiteensä ja tekonsa meidän hyökkäyksiä vastaan koko kansan edessä ja eduskunnan puhujalavalla . . . Ja täten tapahtuu, että porvaristo ja hallitus paljoa enemmän pelkää työväenpuolueen laillista kuin laitonta toimintaa“. Ja nykyään meillä on se juuri tästä syystä mahtava ase sekä sisällistä että ulkonaista taantumusta vastaan, vaikkapa emme mitään reformeja saisikaan aikaan — tähän asti vaan leipurilaki ja sekin istui kovassa — ja vaikkapa me puolestamme vaan voisimme väsyttää taantumusta, esittämällä aina uudestaan motsiooneina samat ehdotukset. Ja jos tämäkin meiltä riistettäisiin, niin löytää sosialismi aina uusia keinoja, sillä, kuten Marx ja Engels huomauttavat, ainoastaan sosialismissa piilee sorrettujen kansakuntien, niinkuin kansankerrostenkin, vapaus ja *ainoastaan siinä*. Eikä taantumus nykyään pelkääkään kourallista porvarillisia, vaan ainoastaan syvien rivien herännyttä itsetietoisuutta, joka yhä onkin kasvamassa ja vaikuttaa tilapäistä taantumuksenkin kasvamista. Ja käyttäökseni vieläkin Engelsin sanoja, „työmies, sekin, joka ei osaa kirjoittaa ja lukea, tietää sängen hyvin mitä hänen etunsa ja kansan etu vaatii.“

Sen takia otettakoon köyhälistön puolelta nytkin innokkaasti osaa vaaliin; sillä jos edustajiemme lukumäärä vähenee, niin on sisällinen taantumus paikalla sitä hurjempi ja ulkonainen sitä villimpi, sillä kuten sanoin, muutamista porvareista tämä ei suuresti välitä, ainoastaan köyhälistön *syvien rivien kasvavasta itsetietoisuudesta*. Emme tiedä, mikä meitä odottaa; ehkä kyllä kohta saamme sanoa — sillä itäinen chauvinismi, josta mädänneet porvarit ja hallitus yleensä elävät, se kasvaa — kuten Marxin läheinen ystävä, suuri runoilija Henrich Heine v. 1832 lausui: „poloinen onneton isänmaa! mikä häpeä sinua odottaa, jos nielet tämän häväistyksen, mitä tuskia, jos et sitä kärsi!“

Mutta — näin lausuu kauniisti K. Kautsky riitakirjassansa lopussa Bernsteiniä vastaan — „tehtävämme ei ole siinä, että me lannistamme köyhälistöä, vaan siinä, että me asetamme mitä korkeimmat vaatimukset sen valtiolliselle kyvyille ja sen takia teemme kaikki tämän kyvyn kohottamiseksiin“.

Ja sen me teemme, jos vaadimme, että Suomen köyhälistö jyrkästi vastustaa kaikkea taantumusta, tulkoon se miltä taholta tahansa; silloin valloittaa se kansassamme yhä enemmän sijaa ja levittää onnellisuutta tulevaisuudessa yhä laajempiin kansankerroksiin.

Työmies, 27. 3. 1909.

Provokatsioonin aikoina.

Utopinen Sosialismi eli se sosialismi, joka uskoi, että milloin hyvänsä voitaisiin panna toimeen perinpohjainen yhteiskunnallinen muutos, kunhan vaan joku maailman parantaja on keksinyt oivallisen järjestelmän ja saapi kannatusta ylhäältäpäin — tämä sosialismi ei millään muotoa tahtonut tietää mistään äkillisestä väkivaltaisesta mullistuksesta yllämainitun tarkoituksen saavuttamiseksi. Niin sanoo esim. tuon älykkään, tie-

torikkaan kreivi Saint-Simonin oppi, jossa ehkä ensiksi sanat evolutsiooni ja revolutsiooni vastatusten käytetään: „Sait-Simonin oppi ei tahdo aikaansaada mitään mullistusta, revolutsioonaa; se tarkoittaa vaan muutosta („transformation“), evolutsionia“, mutta heti lisätään tämän perästä: „tähän asti on kaikilla suurilla muutoksilla inhimillisessä yhteiskunnassa ollut, se on totta, toisenlainen luonne: ne ovat olleet väkivaltaisia“.

Ja kuuluisan kommunistisen manifestin lopussa sanotaan peittelemättä: „kommunistit (tässä = sosialistit) eivät huoli salata mielipiteitään ja tarkoitusperiään. He julistavat avomielisesti, että heidän tarkoituksensa on vaan saavutettavissa tähänastisen yhteiskuntajärjestyksen täydellisellä mullistamisella. Vaviskoot hallitsevat luokat tämmöisen kommunistisen mullistuksen edessä. Proletaareilla ei siinä ole mitään kadotettavaa paitsi kahleensa. Mutta he voivat voittaa kokonaisen maailman. Kaikkien maitten proletaarit yhtykää!“ (Vert. minun käänn. siv. 32).

Me tiedämme aivan varmaan, että nuo molemmat nuoret miehet, Marx, 29-vuotias ja Engels, 27-vuotias, v. 1847, jolloin kommunistinen manifesti sepitettiin, näillä sanoilla tarkoittivat aseellista mullistusta, joka oli kaikkialla Euroopassa silloin ikäänkuin ilmassa ja joka seuraavana vuonna puhkesikin monessa maassa. Engels sanoo sen meille suoraan esipuheessaan Marxin „Luokkataisteluihin Ranskassa“, jonka Engels kirjoitti kuolinvuotenaan 1895: „silloisten olojen vallitessa (kapinoita kaikkialla) emme lainkaan epäilleet, että tuo suuri ratkaiseva taistelu nyt oli alkanut, että se oli taisteltava loppuun yhdessä ainoassa pitkässä ja vaiherikkaassa vallankumousjaksossa, mutta että se voi loppua ainoastaan köyhälistön lopulliseen voittoon“. Samalla tavalla ennusti Bebel Erfurtin puoluekokouksessa vielä v. 1891, vaikka ei suinkaan puhunut siellä väkivaltaisesta mullistuksesta (Vert. Erfurtin pöytäk. s. 172): „niin olen vakuutettu, että olemme viimeisten tarkoitustemme saavuttamista

niin lähellä, että niitä tässä salissa on vaan harvoja, jotka eivät elä näihin päiviin asti.“ Sangen oikein huomauttaa *tämän johdosta* Fr. Alb. Lange, jota porvaritkin pitivät suuressa kunniaassa hänen „Materialismin historian“ takia, että „me yleensä aina olemme taipuvaisia otaksumaan sitä, jota selvästi ennustamme, lähemmäksi meitä, kuin se todellisuudessa on.“ (Vert. myös Kautsky, *Soziale Revolution* siv. 52.)

Ja Engels tunnustaakin aivan rehellisesti, että Marx ja hän olivat erehtyneet. „Historia on näyttänyt meille kaikille, jotka niin ajattelimme, että olimme väärässä.“ Ja hän väittää vielä enemmänkin: hän väittää, että köyhälistö ei v. 1848 eikä edes v. 1871, „kommunin“ kapinan vuonna ollut kypsä valtiollisen vallan anastamiseen „*yhdellä suurella iskulla*.“ Ja „yllätysten aika, jolloin pienet itsetietoiset vähemmistöt tiedottomien joukkojen etunenässä toimeenpaneivat mullistuksia, on — Engelsin mielestä — „kerrassaan ohi.“ Marx kutsuu tällöisiä „Putschmacheria“ vallankumouksen „alkemisteiksi“ (= kullantekijöiksi) ja hän sanoo: „heidän toimensa on juuri siinä, että he liian nopeasti kypsyttävät revolutsioonääriseen kehitysprosessiin, ajavat sen keinotekoisesti kriisiin, laittavat vallankumouksen tilapäisesti ennen kuin siihen on tarpeellisia edellytyksiä“.

Mutta mikä on sitten sosiaalinen evolutsioidi?

Se on yhteiskunnallinen kehitys, joka vähitellen poistaa epäkohdat yhteiskunnassa, mutta *jättää perustan* (nykyään tavallisesti porvarivallan) entiselleen.

Ja mikä on sosiaalinen revolutsiooni!

Kuten Marx väittää (Mehring *Ges. Sch.* II 58): „Vallankumouksen valtiollinen sielu sitävastoin on valtiollisesti voimattomien luokkien harrastus lakkauttaa eristymisensä valtion hoidosta ja vallanpidosta“ se on: poistamalla entisen (nykyään yleensä porvarien) vallan vihdoin itse päästä valtiolliseen valtaan.

Mutta tällöinen lopputarkoitus, jonka Marx ja Engels otaksuvat, ei suinkaan enää edellytä veristä mullistusta. Mullistus *voi* olla väkivaltainen samoin

kuin Ranskan suuri vallankumous oli, jolloin porvaristo anasti vallan yksinvaltiudelta ja feodalismilta. Engels sanoo v. 1886 (L. Feuerbach alkup.): „kuolevan todellisuuden sijaan astuu uusi, elinvoimainen todellisuus — rauhallisella tavalla, jos vanha on kyllin ymmärtäväinen kuolla ponnistamatta vastaan, väkivaltaisella, jos se vastustaa tätä välttämättömyyttä“. Mutta v. 1897 lausuu jo Bebel (K. „Tulevaisuutta kohti“ toin. p. siv. 197): „meitä syytetään, että me tahdomme väkivaltaisia mullistuksia. Minkätähden minä kieltäisin, että me kerran aikoinansa sitä ajattelimme? Mutta minä olen jo kymmenen vuotta sitte Saksan valtiopäivillä nimenomaan väittänyt, ettei väkivaltaista mullistusta suinkaan enää tarvita. Suurimmat mullistajat eivät ole sosialidemokratit, vaan heidän jyrkimmät vastustajansa. Herrat v. Stumm ja Krupp esim., he ovat yhteiskunnan mullistajat par excellence, he ovat juuri ne miehet, jotka toimittavat sosialidemokratian“. (Vert. Engels, Esip. Elend d. Ph. loppup.: „meidän konservatiivit ovat nyt kerrassaan meidän suurimmat vallankumouksen ajajat“.)

Maaailman historia näyttää koko joukon sangen suuria, mutta aivan verettömiä vallankumouksia. Kautsky (die soz. Rev. p. 8) huomauttaa esim., että kolmannen säädyn julistaminen kansalliskokoukseksi 17 p. kesäk. 1789 oli vallankumouksellinen teko mitä suurimmassa määrässä ilman mitään ulkonaista väkivaltaa. Samalainen oli Englannin „kunniakas“ vallankumous v. 1869, samanlainen Kustaa Vaasan, joka siirsi paavinvallan ja papiston omaisuuden melkein tykkänään hallitsijan käsiin; samallinen Kaarle XI:n suuri reduktiooni, jonka kautta aatelin omaisuus hyvin suureksi osaksi joutui valtion huostaan, niin että monet aatelistiperheet vajoiivat kurjuuteen ja äskeinen poliittinen vallankumous Turkissa oli ainakin pääasiassa aivan veretön, koska upseeristo sitä kannatti. Ja sitte meidän oma „vallankumous“ v. 1905!

Vallankumousta, revolutsioonia, joka perinpohjin muuttaa olevaiset olot, ei suinkaan tarvitse panna yh-

teyteen ampumisten, räjähdysten ja verenvuodatuksen kanssa. — Semmoinen suuri muutos voi käydä päinsä aivan rauhallisesti, kun *olot ovat täydellisesti kypsyneet*. Kautsky esim. otaksuikin, että „proletaarinen vallankumous“ tulisi enemmän „uskonpuhdistuksen vallankumouksen“ kaltaiseksi kuin Ranskan suuren poliittisen mullistuksen kuvaksi.

Ja epäilemättä se siten paremmin onnistuuikin, sillä sangen sattuvasti huomauttaa Engels, että „järjestyspuolueet, kuten ne itseänsä nimittävät, häviävät heidän luomansa oman laillisen aseman johdosta. He huutavat epätoivossaan kuten Odilon Barrot (Ranskan ministeri helmikuun vallankumouksen aikana): la *legalité nous tue*, laillisuus on meidän kuolemamme ja sen takia ei niille jää muuta jällelle kuin tuon harmillisen laillisuuden murtaminen“. Ja näin syntyy „provokatiooni“. Asianomaiset syyttävät kyllä, kuten Marx puolustuspuheessaan Kölnin tuomioistuimen edessä sanoi v. 1849, kansaa laillisuuden rikkomisesta, vaikka itse ensin ovat lakia rikkoneet. Engels muistuttaa, että kaikki nykyajan valtiot ovat sopimuksen tuotteita hallituksen ja kansan välillä. „Jos toinen puoli rikkoo sopimuksen, niin koko sopimus on mitätön, toinen puoli ei silloin myöskään ole siihen sidottu.“ Engels väittää siis, että välistä hallitus itse voi provoseraa laittomuutta kansassa.

Ei mikään siis ehdottomasti pakota otaksumaan, että tulevaisuuden suuri mullistus suoritetaan väkivaltaisilla keinoilla, vaikka sekin voi olla mahdollista. Päinvastoin tulee kansojen olla sangen varuillansa, etteivät anna asianomaisten provoseraa ennenaikaisia mallistuksia, jotka vaan vahvistavat taantumusta, mikä monasti *joksikin ajaksi* on välttämätön, satunnainen ilmiö.

Mutta, kysyttäne, mitä voi köyhälistö käyttää puolustukseen, jos taantumus yhä uhkaa, ryhtymättä vahingollisiin väkivaltaisuuksiin?

Engels antaa meille tähän selvän vastauksen: „köyhälistön mahtavan joukon tulee tunkeutua eteenpäin

kovassa sitkeässä taistelussa verkalleen asemasta asemaan“. „Yleisen äänioikeuden menestyksellisellä käyttämisellä on koitunut köyhälistölle aivan uusi taistelutapa ja tämä kehittyi nopeasti yhä enemmän.“ „Ja näin tapahtui, että porvaristo ja hallitus rupesivat paljoa enemmän pelkäämään työväenpuolueen laillista, kuin laitonta toimintaa, vaalin tuloksia kuin aseellisia mullistuksia.“ „Kun on kysymyksessä yhteiskunnallisen järjestelmän täydellinen muuttaminen, silloin tulee itse joukkojen olla siinä muassa, itse jo ymmärtää, mistä on kysymys ja minkä edestä he taistelevat. Tämän on meille opettanut viimeisten viidenkymmenen vuoden historia. Mutta jotta joukot ymmärtäisivät, mitä on tehtävä, siihen tarvitaan pitkää kestäväää työtä ja tämä työ se juuri on, jota me nyt toimitamme, vieläpä semmoisella menestyksellä, että se saattaa vastustajamme epätoivoon“. *„Pitkällinen kiihotustyö ja eduskunnallinen toiminta onkin tunnustettu puolueen lähimmäksi tehtäväksi.“*

Näin opettaa meille „Altmeister“ Engels, joka oli Marxin vertainen, (Vert. Kautsky, Die historische Zeitung v. K. Marx p. 19) mutta joka eli kauemmin kuin hän kokeakseen enemmän kuin hän. Ja Marx itse viittaa samaan suuntaan. Kirjoituksessaan „Zur Kritik der Hegelschen Rechtsphilosophie“ väittää Marx, että päästäksemme semmoiseen „revolutsioniin“, joka kohoaa ihmiskunnan todellisesti inhimilliseen korkeuteen, täytyy teorian tarttua suuriin joukkoihin, „ajatuksen salaman perinpohjaisesti iskeä tähän yksinkertaiseen kansalliseen maaperään“ s. o. sosialismin aatteiden pitää syöpyä koko köyhälistön sydämeen.

Siis Engelsin neuvon mukaan on suurella sosialidemokratiasella puolueella — välittämättä vastustajien provokatiooneista — lähimpänä ja pääasiallisena tehtävänä yleiseen äänioikeuteen perustuvan eduskuntatyön suorittaminen, jossa köyhälistö saapi tuoda koko maailmalle vaatimuksensa ja käsityksensä, vaaliagitatsioonisaa vahvistaa voimiansa hallitusta ja porvaristoa vastaan ja vaalituloksessa laskea nämä voimat ja toi-

seksi myös nostaa ja herättää syvien rivien nukkuvat ainekset mahtavalla propagandalla, agitatsioonilla yli koko maan uusien aatteiden omistajiksi, jotka sitte tulevaisuudessa kantavat hedelmänsä ja sitte kun „kal-
lot“ ovat valloitetut aivan rauhallisella tavalla aikaan-
saavat sen suuren muutoksen yhteiskunnallisissa oloissa,
jonka täytyy ehdottomasti tulla. Ja tämä menettely
vahvistaa myöskin — satunnaisista taka-askeleista huol-
limatta — myöskin jokaisen, varsinkin pienten kanso-
jen elinvoimaa. Sillä, kuten Engels myöskin väittää,
„eivät Euroopan ja Amerikan kaikki makasiinikivää-
rit riitä ampumaan maailmasta puoluetta, jossa on
miljooneja.“

„Tähän tehtävään ei vaan kuulu, että me järjes-
tämme köyhälistön rivejä ja autamme sitä hankki-
maan parempia elämän- ja työehtoja. Siihen kuuluu
myös että me laajennamme köyhälistön näköpiirin
tuokio- ja ammattietujen piirin yli, että me annamme
sen käsittää kaikkien proletaaristen etujen suuret yh-
tymäkohdat keskenänsä ja yleisten yhteiskunnallisten
etujen kanssa. Siihen kuuluu, että me asetamme sille
suuret tarkoitusperät, jotka nostavat sitä korkeampaan
henkielämään, että me kohotamme sitä jokapäiväisen
pikkutyön yli, joka on välttämätöntä ja jota elämä
ehdottomasti vaatii, mutta johon elämä meidät itses-
tään pakottaa, ilman että meidän tarvitsi siihen erit-
tään innokkaasti kehoittaa. Pitäkäämme siitä huolta,
ettei pikkumaisuus alenna köyhälistöä ja sen tarkoi-
tusperiä, ettei pitkälle tähtäävän periaatteellisen poli-
tiikan asemesta synny laahaaminen tapauksesta ta-
paukseen, toisin sanoen ettei kuiva jokapäiväisyys voita
ihanteellisuutta, ettei tietoisuus suurista historiallisista
tehtävistä mene hukkaan, tehtävistä, jotka köyhäli-
sölle kuuluvat.“ (Kautsky, Bernstein und das Sozial-
dem. Program siv. 195.)

Punanen Viesti, 1909.

Taantumus ja tyytymys.

Kun taantumus rehottaa, koettaa jokainen keksiä jonkun parannuskeinin.

Toiset ajattelevat aseellista vastarintaa toisessa tai toisessa muodossa. Se on vanha keino jo entisinä aikoina ja silloin kun vastakkaiset voimat ovat jotenkin tasaväkiset, on se kyllä auttanut, mutta nykyään ja voimain ollessa epätasaisia, on tämä puhtaasti reaktionäärinen eli taantumukselle edullinen keino. Taantumus pukeutuu mielellään valeperustuslaillisuuteen, se on: se tahtoo nimeksi olla laillinen, mutta todellisuudessa laitton ja kun armottomasti joko julkisesti tai salaisesti paljastaa kansan syvien rivien keskuudessa sen todellisen, itsevaltaisen luonteen, joutuu se rai-voon, turvautuu aina provokatsiooniin, koettaa saada progressiiviset ainekset ryhtymään mullistuksiin ja kun kansan kehityskanta on vähäinen, se monasti onnistuu. „Laillisuus tappaa meidät“, se on taantumuksen tuskanhuuto.

Toiset arvelevat, että toisen tai toisen vihatun henkilön murhaaminen, johon taantumus pääasiallisesti nojautuu, tuottaa toivotun tuloksen. Ei mikään voima voi estää jotakin monasti epätoivoisessa vi-hassaan toimivaa henkilöä ampumasta tuonmoista taantumuksen sankaria, mutta harvoin, jos milloin-kaan saadaan näillä yrityksillä toivottua tulosta, vaikka tavallisesti helpoituksen, vieläpä kiitollisuuden tunne useimmissa herää, kun joku taantumuksen musta peikko on saatettu maailmasta. Mutta yleensä eivät nämä anarkistiset intoilijat ota huomioon, että vallitsevia oloja ei poisteta yksityisillä murhilla ja että sekä valkonen että punanen terrori eivät vie lopulliseen suotuisaan tulokseen.

Löytyy vielä semmoisia n. s. „sillanrakentajia“, jotka arvelevat, että taantumukselle tehdyillä myön-nytyksillä voidaan pelastaa, mikä vielä pelastetta-vissa on. Jos kohta tämmöisellä politiikalla *jotain* tuloksia saavutettaisiin, niin voitto tappioon verraten

on aivan vähäinen. Sillä päätappio koko tästä menettelytavasta on se, että kansa depraveerautuu, sen vastustusaisti heikkenee ja vihdoin se kuolee. Sillä „sillanrakentaja“ saapi rakentaa yhä uusia siltoja, hän ei milloinkaan pääse mannermaalle, vaan hänen täytyy aina kulkea saaresta toiseen siltojaan myöten.

Ehdottomasti paras ja tepsivin keino taantumusta vastaan on *kansan tyytymättömyyden vireillä pitäminen ja sen kohottaminen*, joka kerta kun taantumus ryhtyy röyhkeihin tekoihinsa. Taantumus elää aina siinä hurskaassa toivossa, että sen valta on oleva ikuinen ja että se aseillaan voi aivan merkillisiä tuloksia saavuttaa ja kuitenkin näyttää länsimaitten historia, että taantumus on yhtämittaisella, lakkaamattomalla peräytymisretkellä ja vanha ovela poliitikko Talleyrand, jolle ainoastaan Metternich voi poliittisessa viekkauudessa uudempina aikoina vertoja vetää, tuli vihdoin siihen tulokseen, että aseilla ei lopullisesti mitään pysyvää saavuteta ja Cavour väitti, että mikä pölkkyypää tahansa voi joksikin aikaa piiritys-tilalla hallita. Euroopan itäisissäkin osissa on poliittinen taantumus tietysti jo ilmeisesti vain ajan kysymys ja sen vallan pituus riippuu siitä ja *yksin* siitä, kuinka nopeasti syvien rivien jälellä olevat vanhoilliset pääkallot muuttuvat progressiivisiksi s. o. edistysmielisiksi ja tämä tapahtuu ainoastaan siten, että näitten syvien rivien *tyytymys tähänastiseen kohtaloonsa väistyy ja mahtava tyytymättömyyden tunne valtaa heidät*. Siinä on jokaisen kansan varsinainen pelastus, kun taantumuksen painajainen ahdistaa. Jos milloinkaan, niin silloin pitää paikkansa väite, että *tyytyttömyys on kaiken edistyksen ehto*.

Joka sen tähden *todella* harrastaa koko suuren kansansa *pelastusta*, sen täytyy myöskin koko sydämmestään harrastaa syvien rivien tyytymättömyyden herättämistä, vaikkakin hänen *oma etunsa siitä kärsisi*. Kaikki uhrautuminen kansan hyväksi viepi suuriin tekoihin, mutta korupuheet eivät mitään hyödytä, varsinkin kun ne useimmiten peittävät vain luokkaetuja ilmeisellä tai salaisella tavalla.

Mutta tyytymättömyyden herättäminen vaatii aikaa. Se kulkee taantumuksen vieressä: sen edistyessä se edistyy. Mutta ei aritmeettisessa, vaan geometrisessa suhteessa. Kun taantumus kehittyy jonakin aikana, kehittyy, jos kansan valitut ovat valppaita kylvömiehiä, myöskin jo paljon suuremmassa määrässä kansan, syvien rivien tyytymättömyys. Ja aika *kypsyttaa* sadon. Kuoleman merkki painautuu yhä selvemmin taantumuksen riutuneisiin kasvoihin. Mutta se taistelee siltäkin vimmatusti edistystä vastaan. Turhaan. Tulevaisuus kuuluu edistykselle ja vapaudelle. Kansat eivät ajan pitkään kärsi taantumuksen vainoa. Uusi henki puhaltaa läpi maailman, kun kallot ovat valistuneet, se on: käyneet *peräti tyytymättömiksi oleviin oloihin*. Se toivo ei ole mikään utukuva, se on jokaisen nähtävä, ken vain nähdä voi.

Se on sankari, joka ahkerasti kylvää tyytymättömyyttä kansaansa, hän edistää sen edistystä ja vapautusta, vaikka sankarius ei näyttäydy räjäyttävässä teossa. Sen sankariuden hedelmät kypsyvät *verkalleen*. Mutta ne kypsyvät *varmaan*. Ja ne ylläpitävät luottamusta kansassa *omaan voimaansa*, ne eivät pilaa sen *vapaudentuntoa*. Ja kun ajat muuttuvat — ja ne muuttuvat varmasti pitkien kärsimysten perästä — silloin on kansa vahva ja valmis vastaanottamaan sen uuden ajan, joka kauniina, kirkkaana päivänä loistaa koko ihmiskunnan yli. Ja se on etenkin nuoris, jonka tulee painaa tämä syvälle sydämeensä.

Työmies, 30. 6. 1909.

Jälkilause.

Nämä mietteet on koonnut eräs vanha soturi, joka on ollut syvien rivien puolesta taistelussa vuosisadan neljänneksen. Hän tarvitsee nyt lepoa ja rauhaa. Mutta tässä levossa ja rauhassa, johon hänen on täytynyt vetäytyä, on hänen hartain toivomuksensa, että uusi sukupolvi puhtaalla tahdolla, palavalla innolla ja järkähtämättömällä tarmolla ajaa sitä suurta aatetta, jonka palveluksessa hän on ollut ja jonka valo on kirkastuttanut ja lämmittänyt hänen elämänsä loppupuolta. Tätä uutta sukupolvea, Suomen kasvavaa nuorisoa varten on hän tämän koelman toimittanut; tähän nuorisoon hän luottaa, sen käsiin panee hän koko tulevaisuuden toiveet. Ne eivät tule pettymään!

Sisältö.

Valtiollisesta äänestysoikeudesta	siv. 6
Puhe raittiusyhd. Taimen juhlassa	” 13
Maan puolustuksesta	” 14
Epätoivoonko vaipua?	” 28
Mitä kansan tule tehdä	” 30
Luonteenlujuutta	” 34
Ajan vaatimus	” 37
Äänioikeusasia valtiopäivillä	” 40
Osuuskaupan korkeimmat päämäärät	” 43
Mikä on pääasia	” 47
Kansainvälinen työväenliike ja isänmaallisuus	” 55
Jompikumpi	” 67
Kymmenvuotiaalle	” 71
Mitä vaatia ja miten toimia	” 74
Puhe Kotkan työväenyhd. arpajaisissa	” 79
Puhe Tampereen ja Turun työv.yhd.	” 85
Puhe Turun köyhälistön vappujuhlassa	” 95
Onko ihmisellä vapaa tahto	” 104
Virkavalta	” 111
Chartismi	” 118
Sosialismi kasvaa Suomessa	” 131
Joko — tahi	” 135
„Pää pystyyn vaan“	” 140
Minnekkäpäin	” 143
Kieltolaki	” 147
Kymmenen vuoden perästä	” 152
Kiusauksen hetkellä	” 155
Provokatsioonin aikoina	” 160
Taantumus ja tyytymys	” 167

Painovirheitä:

Siv. 67 9:s rivi ylhäältä on 800 vuotta tulee olla 500.

Hinta 1: 25

TYÖVÄENLIIKKEEN KIRJASTO
KIRJASTO

1290632093